

V. LEONESCU și T. DUȚESCU-DUȚU

DOUĂ DRAME

ȚĂRĂNEȘTI

PRIMA MIE

BUCUREȘTI

STABILIMENTUL DE ARTE GRAFICE ALBERT BAER

1903

272082

3366 sublet

V. LEONESCU și T. DUȚESCU-DUȚU

DOUĂ DRAME TĂRĂNEȘTI

CASA ȘCOALELOR
BIBLIOTECA PEDAGOGICĂ
No 13044

141275

PRIMA MIE

BIBLIOTECA
CENTRALĂ UNIVERSITĂȚII
BUCUREȘTI

BUCUREȘTI

STABILIMENTUL DE ARTE GRAFICE ALBERT BAER

1903

1956

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITĂȚII
BUCUREȘTI
COTA.....3366

DOUA DRAME
TĂRĂNEȘTI

B.C.U. Bucuresti

C141275

8R-2

ZAVISTIE

DRAMĂ IN PATRU ACTE

---

*Reprezentată pentru întâia oară pe scena Teatrului Național din
București la 11 Noembrie 1901.*

PERSOANELE :

BARBU, sătean, eșit din ocnă.	D-nu V. Leonescu
CATRINA, nevasta lui, circumăreasă	D-na C. Gănescu
ILEANA, fata lor	» Ir. Leonescu
VLAD, bătrîn moșnean	D-nu I. Petrescu
RUXANDA, sora lui Vlad, văduvă.	D-na Ad. Mărculescu
RADU, băiatu ei	D-nu Ar. Demetriad
NICĂ STÎNGACIU, țaran bogătaș	» V. Cernat
ILIE, argatu lui Nică	» N. Soreanu
NIȚU, primaru satului	» Th. Petrescu
MARIN, vătășel la primărie	» N. Grigorescu
STANCU)	**
GHEORGHE) flăcăi din sat	**

*Țărani, bătrîni, tineri, copii, neveste, fete, doi viorîști, doi cobzarî,
doi călărași.*

Acțiunea se petrece într'un sat de pe ma'ul Oltețului, în zilele noastre.

ACTUL I

— SÎMBĂTĂ SPRE DUMINICA —

Bătătura casei lui Nică Stingaciu. Casă de țaran bogat, cu cerdac mare și cu gură de pivniță de desubt. Ograda casei e împrejmuțată cu zăplaz, și la poarta de intrare două plopî înalți. Poarta dă în drumul ce urcă pe o costiță și coboară într'o vâlcea, unde se vede albind Oltețul, iar în fund, dincolo de piriu, panorama satului vecin. În bătătură sint lavițe și mese întinse sub un umbrar. Pilcuri de țaranî stau de vorbă. Alți țaranî ciocnesc pahare pe la mese. E aproape de amurg, care se apropie pe măsură ce înaintează acțiunea ; așa că la finele scenei II se înserează cum se cade.

SCENA I

ILIE, VLAD, NIȚU, LĂUTARÎ, ȚĂRANÎ, NEVESTE.

(Vlad, Nițu și alți țaranî bătrînî stau la o masă, în bătătură. La ridicarea cortinei, în cerdac cîntă doi lăutarî unui grup de țaranî așezați la o masă pe prisă.)

LĂUTARUL (cîntă)

Pentru-o mîndră care 'mî zice,
Trei zile pe drum m'aș duce ;
Trei zile și-o săptămîină,
Că prea 'i-a fost gura bună.

ILIE

(care, în vreme ce se aude cîntecul, ese din pivniță, aducînd o oală plină și o ploscă, rămîne în loc încremenit și, pătruns de cuvintele doineî, repetă versul din urmă, întors cu fața spre cerdac).

... Că prea 'i-a fost gura bună !

NIȚU (văzîndu-l pe Ilie încremenit).

Mă, Ilie, mai las-o la pustia dragostea, c'o să te smintească de tot ! Fă-te 'ncoa cu sîngele Domnului, să 'l împărtășim pe cuseru Vlad, doar s'or mai risipi ale vorbe rele !

(Ilie se apropie și le dă oala și plosca. Lăutarîi de cum a început Nițu să vorbească încetează cîntecul).

VLAD (turnindu-și în pahar).

Apoi, gînd bun să ne dea Dumnezeu, cuscre!

ILIE (tot pe gînduri).

Trei zile și-o săptămînă,
Că prea 'i-a fost gura bună!

VLAD (uîtîndu-se lung la Ilie, către Nițu).

Vezi, cuscre, cum smintește dragostea pe român? Bietu flăcău! De cînd i-a murit Floarea, uite cum 'i-a zdruncinat Dumnezeu mintea! Îl cunosc de mic copil! Era pe la noi, peste rîu — se aciolase pe lângă cumnatu-meu, răposatu Oprea.

NIȚU

Multe treburi am făcut eu cu bietu Oprea. Ce om de ispravă!

VLAD

Așă, zee! Și dete zavistia 'ntre ei, pentr' un petec de pămînt!

NIȚU

Pe cît ți-u minte, par'că pe cincisprezece ani 'l-a osîndit pe Barbu?

VLAD

Măre, cuscre, un an orî cincisprezece, ai intrat în ocnă, greu să mai ieși om în toată firea d'acolo! He! Și cînd mă gîndesc că numai Oltețu, cu albia lui, — că și-o schimbă mai în toate primăverile! — a fost pricina că Oprea zace 'n pămînt și bietu Barbu între lespezile de sare.

ILIE (care s'a apropiat)

Mă, nea Nițule, l-am visat ast' noapte pe Barbu!... Se făcea că'i dase drumu de la ocnă... și par'că venea...

VLAD (înterupându-l)

Maî are cincî ani, bietu Barbu.

NIȚU

Da' bine, cuscre, nu 'i-a mai iertat nimic din osîndă?

VLAD

Ieșise vorba, într'o vreme, că o să'i mai ierte cîțiva ani. Dar cine a stat să umble pe la stăpînire?

ILIE (continuindu-și vorba)

...Și venea spre mine.... și eră necăjit.... și avea o barbă mare, albă.... și mă 'ntreba de Ileana.... (către Vlad, rizind prosteste) Hî! hî!... Ce-ar fi, moșule, să vie Barbu acum, și să'și vază fata logodită? (ride cu hohot). Se logodește logofătu Nică cu Ileana! (din ris, rămine deodată pe gînduri, abătut.) Și o să facă nuntă.... Numai eă nu o să mai fac nuntă! (oftind adinc)

Că la nunta mea,
A căzut o stea!

(il ineacă plinsu și cade pe o laviță)

VLAD

Iar 'și-a adus aminte! Sărmanu! Multă jale a revărsat Dumnezeu în sufletu lui!

NIȚU

Așà e roata lumii, märe, cuscre. Pe unii îi aruncă în necaz și alții înoată 'n huzur și 'n voie bună! D'o pildă, logofătu Nică.... știu că 'i merg în plin toate! Pe ce pune mîna nu greșeste! Mare stare a agonisit!

VLAD

De, Nițule, norocu măi e și după cum și 'l face omu? Și, știî vorba aia: pîna nu se varsă pungă 'n pungă nu s'agonisește paraua.

ILIE

De 'mî-ar da mie Dumnezeu atîtea zile cît bănet e 'n lada logofătului!

VLAD

De unde o fi avînd Nică atîtea banî, Ilie?

ILIE

Păi, de la conu Tache arendașu.

NIȚU

Cum de la conu Tache?

ILIE

Ăla de 'l-a omorît.

NIȚU (cu interes)

Cine l'a omorît?

ILIE

Hoții, de 'i-aŭ luat banii!

VLAD

Ce tot spui tu, mă?

NIȚU

Adică, cuscre Vlade, vorba lui vine așa : Nică a strîns bani pe cînd era logofăt pe moșie la conu Tache.

ILIE

Păi cum! (ride)

NIȚU

Ce mă, nu e așa?

ILIE

Eŭ știu?!

NIȚU

Fugi, nebune, d'aci. Tu, cu mintea ta, ești în stare să'l bagi pe român în ocnă!

VLAD (scărpinindu-se sub pălărie).

Mare taină e și cu omoru arendașului ăsta! Par'că 'l-a trăsrit Dumnezeu, așa nu se poate da de urma uci-gașului! Șease luni de zile, acum la sfîntu Ilie... și nu se simte nimic! Pe cine pune mîna stăpînirea, după două, trei zile, îl trimete îndărăt la vatra lui! Nu e neam de dovadă!

NIȚU

Așa, mă! De cînd cu omoru ăsta, mî-am făcut ne-traiu cu zapciul. Vezî dumneata.... eŭ primar.... zice că:—«Ce, eŭ sînt gazdă de hoți?»—Ci-că eŭ îi oploșesc! Și eŭ, cum bine mă știu, m'a ferit Maica Domnului! Cînd oiŭ scăpa și din focu ăsta, să știu că 'ntineresc!

VLAD

O să iasă el la lumină tîlharu! N'ai băgat, tu, de seamă cum îi rătăcește Dumnezeu?

(În vremea asta, Ilie s'a așezat jos pe pămînt. 'Și-a scos flueru de sub briu și a bizit citeva sunete confuze, apoi la replică își intrerupe cintecu din fluer și recită, mai mult cîntînd).

ILIE

De urît m'aș duce 'n țară,
Dragostea m'aduce iară.

De urît m'aș duce 'n lume,
Dragostea capu 'mi răpune.

(Pe cind recită Ilie, pe cărare coboară Catrina cu Ileana, cu lăutari după ele și cu alți țărani, toți gătiți de logodnă. Lăutarii din cerdac le-au zărit și le întâmpină cu un cîntec de primire, pe care 'l cîntă și lăutarii cari vin cu Catrina și Ileana).

VLAD

(auzind lăutarii se întoarce spre poartă, și dă cu ochii de Catrina și Ileana).

Eh! Uite a sosit și cuskra Catrina cu fata!

(Nică, atras de sgomot, ese din casă și coboară întru întimpinarea Catrinei și a Ileanei. Ilie a pus flueru pe masă și s'amestecă printre oameni).

SCENA II

Aceiași, CATRINA, ILEANA, NICĂ, Alți țărani.

NICA

Bine ați venit sănătoase.

CATRINA

Bine te-am găsit, logofete.

NICĂ (dînd cu ochii de Vlad)

Noroc, neică Vladule! Nicî nu te băgasem de seamă!

VLAD

Noroc, Nică! (îi strînge mina lui Nică; apoi către Catrina, strîngîndu-i mina.) Să 'ți trăiască ginerele, Catrino, și să te bucure Dumnezeu, că destul ai fost amărîtă zece ani! (Ileana a intrat într'un pîlc de neveste cari o impresoară.)

CATRINA

Dacă e omu sănătos, orîcîte necazuri 'l-ar întunecă, le pune sub căpătîiș și tot mai apucă un răsărit de soare. (Nică, în acest timp s'a amestecat printre țărani și stă de vorbă cu Nișu și cu alții).

NIȘU (voios)

Spor și berechet, logofete Nică! Să vă dea Maica Domnului sănătate și inimă bună!

NICĂ

Vezi, Ilie, să nu stea oalele goale! (Ilie coboară în pivniță de unde se întoarce apoi cu oale și ploști pline, și le împarte p'în oameni).

CATRINA (urmindu-și vorba cu Vlad.)

Și cum zic, eă crez c' am făcut bine. O fi cam crudă fata pentru vârsta lui Nică?... da' e om cu dare de mîna și cu minte; și casa, nu se ține numai cu dragostea, mai va și rost în gospodărie. Fata după ce se mărită altfel se uită la bărbat-său? — Ce să stăm noi s' ascultăm cîte vorbește lumea!

VLAD

De, Catrino, moșule? Fata e a dumitale.... taică-său nu e aici... dumneata 'i ești și mumă și tată... faci cum îți vine la socoteală.

CATRINA

Și gîndesc că fac bine, că fac așa. Cît despre tat-său, ce să 'ți mai spui?! Mai bine îl lua Dumnezeu, de cît să-î mai port ponosu de zece ani încoa!

VLAD

Eh! sărmanu! Ce om era Barbu!

CATRINA

Dacă era om, trebuia să se gîndească? S'a judecat cu Oprea de peste Olteț?... ne-a luat pămîntu?... Greu!—vezi bine!—Să'l fi lăsat pustiului!... Dar așa, bine e? Pe el 'l-a asvîrlit în ocnă, și eă am rămas pe drumuri, cu un copil de șese ani și cu palmele goale!... Așa face omu?

VLAD

De, Catrino? E primejdie mare cînd îi rătăcește Dumnezeu mintea românului!

NICĂ

(coborînd spre Vlad și văzîndu-l pe Ilie care aduce ploști și oale pline cu vin din pivniță).

Ilie, adu 'ncoa o ploscă să 'nchin cu neica Vlad, că e vecin de treabă și ne vrea binele! (dîndu-î plosca) Ține, moșule, și să fim sănătoși să 'nchinăm tot așa și la nuntă!

VLAD

(destupă plosca, îi șterge gîtu, se șterge la mustață, își netezește barba și bea cu poftă).

Apoi, ceas bun și gînduri bune să ne dea Dumnezeu, mare Nică!

NICA

Dar cu nepotu-tău, Radu, cu băiatu Opri, ce-ai mai făcut? I s'a mai potolit focu de Ileana?

VLAD

O să-î treacă lui și dragostea... că 'î trece omului de lingoare, dar mi-te de dragoste!

ILIE (care ia parte la vorbă, pe de lături).

Nicio boală nu e grea,
Ca doru și dragostea.

NIȚU (rizind cu hohot).

Bată-te vina ta! Uite, mă! Să te ferească Dumnezeu de mintea nebunului! (Toți rid).

VLAD

Fie, Nică mare, că mare pomană 'ți faci cu bietu Ilie ăsta, de 'l ții pe lângă casa dumatiale.

NICĂ

Cine dă săracului, împrumută pe Dumnezeu. Drept e că mă necăjește câteodată... ce să 'î faci?... destul e el bătut de nevoie!.. un codru de pâine unde nu s'a-runcă?

NIȚU

E mare lucru milostenia la casa omului!

NICA

Așă e; dar ce face dreapta să nu știe stînga!— Cîte nu vorbește lumea de mine! Eh!... numai Dumnezeu mă știe!

CATRINA

Eū te știū, Nică. Ce 'mî pasă mie de ce zice lumea?

NICĂ

Așă e, mamă. Cu dumneata m'am înțeles din capu locului. Dar cum 'ți-am spus și cum bine știî și dumneată: 'mî-e teamă de Ileana! Te-eî pomeni că tot aducîndu-și aminte de Radu, o să se așeze scîrbă 'n sufletul ei; și 'n loc să 'mî fie casa locaș de odihnă, să 'mî ajungă iad de necaz, de nențelegeri și de netihnă!

CATRINA

Nu te 'ngriji, logofete. Eū sînt mama ei, și va să asculte de povața mea; că 'i vreaū binele. Eū am crescut-o, eū m'am trudit cu ea!

VLAD

He! cuscră, de multe orî și noi ăștia bătrîni, cu toată mintea noastră coaptă, tot alunecăm; și te pome-nești cu necazu 'n vatră!

ILEANA (eșind dintre neveste)

Așà e, moșule! Necaz o să fie! Că eū sînt fata mamei, și maica vrea să facă negoț cu logofătu Nică! Și m'a găsit pe mine, marfă tînără și frumoasă, numai bună pentru un om cărunț și cu chimiru plin de bani!

CATRINA

Ileano!

NICĂ

Ce e asta, Catrino?

ILEANA

Așà e, logofete! Da să știî și să nu uîți ce 'ți spuiū acum: n'o să 'ți iasă 'n plin negoțu ăsta! Cată-'ți norocul aiurea, că o să fie păcat și de mine și de dum-neata!

CATRINA

Ileano, vino-ți în fire, ai înebunit?

ILEANA

Nici mult nu mai am! (trece și se așează pe o laviță cu capu in mîini).

CATRINA (apropiindu-se de Ileana)

Va să zică, d'aia m'am trudit eū; d'aia am plîns eū la căpătiul tău; d'aia te-am purtat în brațe asudînd sub povara necazului și a sărăciei, rămasă singură și ducînd dorul și grija lui taică-tău, asvîrlit în ocnă?! Pentru astea, cîte mi le faci acum, le-am trudit eū pe toate Ileano? Rupe un par din gard și 'mî dă 'n cap, să se sfîrșească, barim, și cu mine și cu tine!

ILEANA (ridicîndu-se.)

Nu, mamă! Nu așa! Ești femeie cu judecată și va să mă 'nțelegi.—De cînd ți-o spui!.. de geaba! N'ai vrut să puî niciun preț pe vorba care se desprindea din sufletul meu! Tu credeaî că eî glumesc cu tine; tu gîndeaî că dacâ om veni amîndouâ și cu lume multâ dupâ noi, și cu lăutari îî casa logofătului Nicâ, să chefuim îî bătătura lui și să ne ospătăm la masa lui, eî o să uit că dincolo, peste Oltet, e Radu—Radu care 'mî e drag, tot așa cum 'mî ești dragâ și tu?

NICĂ

Va să zică, nu vrei să 'l uiți pe Radu?—Șeade răî pentru o fatâ de seama ta să arunci cu noroiî îî oameni!—Ai făcut-o pe maică-ta să plîngâ; și plînge, vezi bine, că te vede dîîd cu picioru norocului! Ce vorbâ e asta: că eî fac negustorie, că tu ești marfâ de vînzare?—Adu-ți aminte cît bine v'am făcut, și cu cîtâ tragere de inimâ, de zece ani îîcoace, de cîîd Barbu e la ocnâ, v'am dat o mîî de ajutor la nevoie!—Unde și la ușa cui a deschis maică-ta gura cîîd o rîsbia foamea și venea plîîgîînd, p'îî viscol și p'îî glod, cu tine 'n brațe? Și nicîîdatâ ușa casei mele nu v'a stat îîchisâ!—Le-ai uitat astea?—Negustorie n'am făcut nicîî cîîd v'am ajutat, nicîî acum cîîd te iaî de nevastă. Atuncî o făceam de milâ, acum o fac din dragoste! Da, Ileano, numai din dragoste!

CATRINA (ștergîîndu-și ochiî)

Aî auzit? Si nu 'ți-e milâ de mine să mă amărăști la o zi ca asta?—Sâ te gîîdești, Ileano, maică; să te gîîdești că sunt singurâ și nu te am de cît pe tine! Dacâ nicîî acum, cîîd vreaî să te vîîz așezatâ la casa ta și cu rostu tîî; dacâ nicîî acum eî n'am parte să mă bucur de rodu ostenelelor mele; maî bine să mă ia Dumnezeî!—și aleagâ-se prafu și pulberea de toatâ gospodăria mea!

ILEANA (potolîîndu-se îî silâ).

Bine, mamă; să fac atuncî cum zici tu! (cătîre Nicâ) Bine, logofete; aî dreptate!—Uitasem că ne-ai făcut mult bine, de cîîd e tata la ocnâ și se 'nțelege, eî

trebuie să 'ți plătesc cu dobîndă binele ăsta; mai vîrtos că 'ți sînt și dragă! Datoare oiū fi s'o fac asta!—Numai de ne-ar ajuta Dumnezeu la amîndoi?

NICĂ

O să ne-ajute, Ileano; și o să vezi tu mai tîrziu ce fel de om sînt eū!

NIȚU

Păi, nu te știm noi!

NICĂ

Nu mă mîiniiu eū, Ileano, de ce spuseși. Așă sînt fetele mari cînd le alunecă ochii și după alții. (Către Vlad) Nu e așă, moșule?

VLAD

Păi cum!

NICĂ

O să'l uiți, tu, pe Radu. Cînd te-ei vedea la casa ta, cu rostu tău; cînd o începe să te doară inima de avutu meū, care o să fie și al tău; cînd ei vedea intrînd în bătătura noastră carele cu rodu adunat de pe moșie; și cînd ei auzi din toate părțile șoaptele fetelor și femeilor cari or să rîmnească la tine; atunci o să'l uiți, tu, și pe Radu! D'aia, nu mă mîiniiu pe tine. Tu ești o copilă! (către Catrina) Nu e așă, mamă?

CATRINA

Cu minte ai grăit, logofete!

NICĂ

Și acum, că ni s'a risipit necazu, să mergem în casă să ospătăm, și cu ajutoru lui Dumnezeu să schimbăm și inelele.—Haide, neică Vladule, haide moș Nițule—ești primar, și om bătrîn—dumneata să ne shimbî inelele. (Toată lumea intră în casă, petrecută de cintecui lăutarilor. Moment de pauză. Se întunecă. Luna ese de după dealuri și se oglindește în albia Oltețului. Scena e goală. Lăutarii se aud în casă. Pe poartă se arată Ilie de mină cu Barbu, care inaintează temător. Barbu e îmbrăcat în strae zdrențeroase și are barba cărunță).

SCENA III.

ILIE, BARBU.

ILIE (trăgîndu-l de mină pe Barbu).

Haide, moșule, vino 'ncoa. Nu'ți fie frică. Aici e casă de om bogat! Hai, să'ți dau de mîncare, de băutură și s'auzi și lăutarii. (ascultînd) Ia ascultă!

BARBU

Da' ce e aici, făcăule?

ILIE

Se logodește logofătu Nică.

BARBU (după ce ascultă lăutarii cari cintă un cintec vesel).

Bine e omu slobod!.. și tare bine e 'n lume!—Eh! zi, se logodește și logofătu Nică?

ILIE

Îl cunoști, moșule?

BARBU

Par'că 'mi-aduc aminte de el. Nu 'l-am mai văzut de mult. (ca și cum și-ar făuri în minte chipu lui Nică) Ia stai. Nu e unu... smead așa... cam uscățiv la față... și cu ochii cam turburi?—Erà, mi se pare... logofăt... pe moșia unuia... unuia... Tache... așa.. Tache...

ILIE

Așa, așa... L'a omorit pe conu Tache!

BARBU (tresărind)

Cine?

ILIE (cam în taină)

Hoții... și 'i-au furat toți banii!

BARBU

Pentru bani 'l-au omorît!

ILIE

Îhî.

BARBU

Or să 'nfunde ocna! (pe ginduri) Cine omoară, fie tâlhă-rind, fie din necaz, tot în ocna putrezește! (căt-re Ilie brus-c.) Tu, ai fost vreodată la ocna?

ILIE (inchinându-se)

M'a ferit Maica Domnului!—Da tot erà să mă duc odată

BARBU (holbind ochii la el).

Ai omorît și tu pe cineva?

ILIE

Nu, mă! Eră să mă duc cu niște primeneli, să le duc unuia de la noi din sat.

BARBU

Cine e ala?

ILIE

'L-am visat ast' noapte—unu, Barbu!... (uîtindu-se fix la Barbu). Semănă cu tine. (apucîndu-î firele din barbă și mîngîindu-l). He! he!... tot așa avea barba albă... ca a ta!... Da' se uîta urît la mine .. eră necăjit!—Tu nu ești necăjit, moșule, nu e așa?

BARBU

Nu mai sînt, flăcăule, n'am de ce să mai fiu? Am is-pășit toate necazurile! (Lăutarii iar se aud cîntînd ușor).

ILIE

De departe vii?

BARBU

Ehe!

ILIE

Tot așa e pe la voi?—Vezi, mă, ce frumos e pe la noi p'aici? Ia te uită cum se scaldă luna 'n unda Olte-țului!—Da' să vezi primăvara frumusețe!—Te așezi așa pe malul pîrîului, cînd se face sprînceană de ziuă, și numa,—ce s'auzi?—începe ciocîrlia să ciripească... și unde o vezi înălțîndu-se din lanurile de grîu!... și se înalță de n'o mai vezi! Numaî ciripitu i-l mai auzi!... de par'că 'ți vine să te lași plută pe unda rîului și să te duci... să te duci... să nu 'ți mai știe nimeni de urmă!

BARBU (răpit)

Bine e omu slobod!... și tare e frumos în lume!
(În vremea asta se aude străbătînd din casă, prin ferestrele deschise viersul doinei).

ILIE

Ti! Iartă-mă, moșule! Uîtaiu să 'ți aduc să 'mbuci ceva!... eû sînt cam uîtuc. Mă duc acum... stai nițel... să nu cumvâ să plecî d'aci... acu vii! (coboară în pivniță).

(În casă doîna se aude mai pronunțată. Barbu rămas singur, pe gînduri, ascultă lăutariî. Apoi, zărind fluierul lui Ilie pe masă, îl ia ; și rezemat de spatele scaunului, apropie fluierul de buze, și ca și cum nu 'și-ar da seama cîntă o doîna în ritmul celei care se aude în casă, cîntată de lăutari. Luna s'a ridicat bine, scaldînd toată scena în lumină dulce. E liniște. Ilie se întoarce cu merinde și cu o ploscă și dînd cu ochii de Barbu, care cîntă transportat, pune pe masă merindele și plosca ; se apropie de Barbu și, îngenunchînd lîngă el, își culcă domol capu pe genuchiî lui. Barbu își cîntă doru fără să bage de seamă. Ilie pătruns pînă în adîncul sufletului, podidește în plîns, și ne mai putîndu-și înfrîna jalea, îl ia de git pe Barbu).

ILIE

Nu mai cînta, moșule, că mi se rupe sufletu 'n mine !

BARBU

Da' de ce ?

ILIE

Eh ! moșule ! Lumea p'aici îmi zice că sînt nebun... nu prea sînt eû în toată firea.—Am rămas așa cu me-teahună de cînd 'mî-a murit Floarea ! Mă logodisem cu ea și 'mî-a luat-o Dumnezeu !... și d'atunci, umblu razna p'în lume... fără urmă și fără căpătîiî.... (arătîndu-î merindele de pe masă) Ia, moșule, de mîncă.

BARBU (îmbucînd)

Cum te cheamă, făcăule ?

ILIE

Ilie, mă cheamă ; și m'am aciolat pe lîngă casa logofătului Nică.

BARBU

Că, bine zici ! par'că spuneai că se logodește logofātu ?

ILIE

Păi cum ! Și ce mîndrețe de fată ia !... fata leli Ca trinei, cîrciumăreasa de la podul Oltețului !

BARBU (uîmit)

Ileana ? !

ILIE

Da' de unde o cunoști, moșule, pe Ileana ?

BARBU

De unde ?.. Am mai trecut eû acum vreo zece ani pe-aici.

ILIE

Acum zece ani?! Tocmai atunci 'l-a omorît Barbu pe Oprea!—Am slujit și eu la Oprea, cînd eram mic. Ce om de treabă era nea Oprea—Dumnezeu să'l ierte!—Pe Oprea l-ai cunoscut, moșule?

BARBU (clătînd din cap)

L'am cunoscut, Ilie! (oftează adinc) Dumnezeu să'l ierte!
(Se aude ropot de oameni cari coboară de pe coastă și un cîntec depărtat pe următoarele cuvinte:)

Foaie verde salbă moale,
La cîrciuma de devale
'Mă ieșit Ileana 'n cale.
Frunzuliță de trifoi,
Ileuțo treci la noi,
Treci la noi cum ei putea,
De 'mă alină dragostea.

ILIE (uîtîndu-se spre partea de unde răsbate cîntecul).

Ia-auzî ce mîndru cîntă flăcăii! Eh! Știu eu cine e; îi cunosc eu glasul?

BARBU

Cine e, Ilie?

ILIE

Radu, fecioru Opri.

BARBU (îngrozit)

Fecioru Opri?!
ILIE

Da' ce te-ai necăjit așa, moșule? (cătînd la el mai d'aproape).
Uite!.. acum... ești leit Barbu ocașul.... cum l-am visat
eu ast' noapte!.. tot așa de urît se uita la mine!

BARBU (revenîndu-și; blind).

Și ce vrea Radu al Opri de cîntă așa cu foc?

ILIE

Îi e dragă Ileana lui Barbu... (Mișcare de surprindere din partea lui Barbu) și 'i-a cerut-o leli Catrinei... da'... nu vrea lelea Ruxanda.... că, zice: «Nu 'mă dau eu băiatu după fata ocașului, care m'a văduvit!»

BARBU (pe gânduri).

Așa zice Ruxanda? Da' Radu 'i e drag Ileanii?

ILIE

Păi! Da' acum o logodește mă-sa cu logofătu, că e om cu dare de mîină; și de cînd l-a dus pe Barbu la ocnă, el le-a ajutat: și cu parale... și cu de toate.— Las' că știu eu... zău, moșule!

SCENA IV

Aceiași, RADU, FLĂCĂI, apoi ILEANA

RADU (intrînd)

Bună seara, oameni buni.

ILIE

Mulțumim dumneavoastră, flăcăilor.

BARBU (luî Ilie, uîtindu-se lung la Radu).

Cine e ăsta, Ilie?

ILIE

Ăsta e Radu, fecioru Opri.

BARBU (sorbindu-l din ochi).

Voinic flăcău!

(Ileana apare în cerdac și se reazemă, ținîndu-și brațul căpătiîu, de un stîlp al prispel).

RADU (văzînd'o pe Ileana, se repede spre ea și o stîigă).

Ileano, Ileano!

ILEANA

Radule! Dumnezeu te-a adus! (coboară repede în bătătură și se apropie de Radu)

BARBU (uîmit de arătarea Ileanei și în taină, de-o parte).

Fata mea... Ileana... Ileana!... (nu se mai satură privind'o).

RADU

Ei! ce-ați făcut?

ILEANA (cu durere)

Ne-am logodit.

RADU (îndirjit)

Așa?! Bine! Și logofătu crede că eu dorm?... că o să-î tihnescă nunta?—L'a ferit Dumnezeu?

ILEANA

Radule, Radule! de Nică nu 'mă pasă. Dar mama, mama, Radule, vrea să mă mărite cu el! Vrea să ne strice dragostea! Nu știu încotro s'apuc!

RADU

Treci la noi peste Olteț.

ILEANA

La voi? Dar lelea Ruxanda? Poate, nu m'o goni; dar, de câte ori o da cu ochii de mine, o să 'și aducă aminte că tata 'i-a ucis bărbatu! (Barbu tresare).

RADU (hotărit)

Nu vreaș să știu nici de mama, nici de mă-ta. Tu, ești a mea?

ILEANA

A ta sînt, cît oiă trăi eu!

RADU

Bine! Și cît e vorba de Nică?.. să vie 'ncoa!... Sînt gata să ne răfuim!

SCENA V.

Aceiași, VLAD, NIȚU, ȚĂRANI, apoi NICA, și la urmă CATRINA.

VLAD

Da' ce cauți p'aici nepoate?

RADU

Apoi, mi se făcuse dor de p'în partea locului. Au-zirăm că e chef mare la logofătu Nică și pornirăm și noi încoa.

VLAD

Venirăți cam tîrziū. Logodna s'a făcut; chefu s'a potolit; eu, plecasem spre casă.

RADU (cu ton pricinaș)

Maî stai, moșule, că poate—maî ști!—om maî întinde noi alt chef cu logofătu—că o dată se logodește omu!

NICA (din prag, fără bănuială)

Bine-ați venit sănătoși, flăcăi! Să 'l întindem, de ce nu? dacă ați venit cu voioșie și fără gînd de zavistie?

RADU (ironic)

Păi, zavistia numai de nu ni s'ar pune d'acurmezișu drumului, că noi cît putem o ocolim.

NICĂ (coborînd și văzînd-o pe Ileana lingă Radu)

Da, tu, ce faci acolo, Ileano?

RADU (liniștit)

Merge cu mine. (Nică precum și ceilalți fac o mișcare. Radu îi scoate inelu din deget Ileanei și i-l aruncă lui Nică.) Ia-ți și inelu, logofete.

NICĂ

Cum?... ce e asta?!

RADU

Păi, ce să fie, logofete? E că, nu dumneata, da nici dracu, nu poate să sdruncine ceea ce Dumnezeu a odrăslit în sufletele noastre! Ai priceput?

NICĂ, (fierbind către Vlad)

Bine, neică Vladule, îmi spuneași că Radu s'a potolit și că n'o să mai am niciun necaz din partea lui? Apoi, astea 'i sunt gîndurile ale bune? Așa vine vecin la vecin în bătătură?

VLAD

De logofete!.. eu știu una, dragostea știe alta! Uită-te la ei... sînt tineri, bată-i norocu!—Ce să zic?... pe dumneata... mai necazurile, mai vremea, te-au cam nins pe la tîmple. Și, oricît ar zice Catrina că temelia casei se așează pe rostu gospodăriei, eu, pe cît bag seamă, văz că tot pe dragoste se așează rostu și temelia căsnicieii!

NICĂ* (dirz)

O fi și așa cum zici dumneata! Dar Ileana s'a logodit cu mine; 'mî-a dat-o mă-sa; și pe vorba mă-sei pui eu temeiu! (Înaintează spre Ileana o apucă de mină și vrea s'o tîrască spre el. Barbu care se amestecase printre oameni, intră între Ileana și Nică și 'l oprește).

BARBU

Stai, logofete, că nu v'ați cununat pîn' acum.

NICĂ

Da' tu, cine ești?

BARBU

Un biet drumeț, picat în băătura dumitale la zi mare.—Te-ascultai pe dumneata, îl ascultai și pe flăcăul ăsta, și nu mă rabdă inima să nu 'ți spui și eu o vorbă bătrîneasă. Nu te pune în potriva viscolului, logofete, că 'ți degeră obrazul; și, mai vîrtos, să nu te puî în potriva dragostei, că 'ți primejduiești tihna!

NICĂ

Măre!... Da' de unde vii tu atît de ascuțit la minte, și îndrăsnești să te faci judecător în curtea casei mele?

BARBU

De unde vii? Vrei să știi? De la ocnă vii! (Mișcare de surprindere din partea tuturilor). Uită-te 'n ochii mei! Nu mă mai cunoști?

CATRINA

(care s'a ivit cu o clipă mai 'nainte pe prispă, coboară, dă cu ochii de Barbu și rămîne incremenită).

Barbule!!

BARBU

Auziși, logofete? Barbu sînt! D'aia m'am amestecat, fiindcă logodnica dumitale e fata mea!

ILEANA (aruncîndu-se în brațele lui)

Tată!

CORTINA

ACTUL II

— DUMINICĂ —

Hanu Catrinei. În fund stînga, d'acurmezișu, se vede fața hanului. Galantar cu gîamuri multe și mici. Înăuntru se zărește un șir de covrigi pe băț, sticle de rachiuri în fel de fel de fețe. Ușa hanului e deschisă și prin ea se vede tejgheaua și niște butoaie. De sub streășina hanului începe o polată largă. Sub polată sint două mese lungi cu lăviți de-o parte și de alta. În dreapta, fund, puț cu cumpănă și cu jgheab, în marginea drumului, care se pierde într'un șir de plopî. Din drumul ăl mare se rupe o cărare și urcă la deal, trecînd pe o punte de picior peste vâlceaua în care curge Oltețu. În fund panorama satului vecin pierdut în verdeață. Pe deal în dosul hanului, pe o ridicătură, se vede biserica cu turle argintii, sclipind la lumina soarelui. E asupra răsăritului. Se aude din deal toaca de fier la biserică și apoi sunetul clopotului de leturghie. Catrina ese din han și se duce la puț. Se spală pe obraz cu apă proaspătă, se șterge pe un peșchir, și auzînd clopotul își face cruce; apoi se așează sub polată, pe gînduri.

SCENA I

CATRINA, ILIE, apoi ILEANA, apoi VLAD.

ILIE (vine de după han, intinzîndu-se și frecîndu-se la ochi)

Bună dimineața, lele Catrino.

CATRINA

Mulțumim dumitale, Ilie. Da' ce cauți pînă 'n ziuă p'aici? Te-a trimes Nică cu vre-o vorbă?

ILIE

Ba, eū am plecat d'aseară de la el. Dormiiū colea sub pătul la dumneavoastră.

CATRINA

Ai fugit de la Nică?

ILIE

Păi! 'Mi-era frică! Să necăjise rău aseară, cînd ați plecat! Și cînd se necăjește, să te păzească Dumnezeu de el!—Nu știi acum vreo două luni, cînd îl bătui pe Niculae viieru? A zăcut ăla trei săptămîni! E rău, nevoie mare! Înjură și i se boboșează ochii, de ți se face păru măciucă!

CATRINA

Ce mai zicea după ce-am plecat noi?

ILIE

A luat pușca și a intrat în zăvoi. Mie 'mi s'a făcut frică și am pornit încoa. Nu mai mă 'ntorc îndărăt! O să stai și eu pe lîngă dumneavoastră... la ce m'êți pune să fac.

CATRINA

Să stai, Ilie. (rămîne iar pe ginduri).

ILIE (se duce în han, ia un urcior și trece spre puț).

Ce nevastă de treabă lelea Catrina asta! (coate apă fluierînd, apoi intră cu urcioru în han. În vremea asta, se aude iar clopotu de la biserică din deal).

CATRINA (făcîndu-și cruce)

Doamne, luminează-mi mîntea!

ILEANA (care a intrat din han și o aude)

Să te-auză Dumnezeul, mamă.

CATRINA

(întorcîndu-se spre Ileana, o privește lung, apoi cu ton de dojeană).

Bine e, Ileano, așa?

ILEANA

Dacă tu vrei așa, cine e de vină? Nu ți-am spus eu că mergem de geaba? Da' tu m'ascuți pe mine? Eă... par'că m'ai fi luat de suflet... par'că n'ăși fi carne din carnea ta!

CATRINA

Of! Cum îi semănași tu lui tat-tău!

ILEANA

Și 'ți pare rău că seamăn cu tata! Da' cum ai vrea tu să fiu? Și ce-ai vrea să fac? Să 'l iaș pe Nică Stîngaciu? Ce, am îmbătrînit la ușa ta și nu se mai uită niciun flăcău la mine, ca să mă dai legată la ochi lui Nică? Să mă duc să'l oblojesc cînd 'mî-o fi lumea mai dragă?

CATRINA

Așă? ha! Da' după cine ai vrea tu să te daș? după Radu?! Să te duci în casa Ruxandei, să 'ți scoată ochii de dimineața pînă seara că ești fata ocnașului... că ești fata ucigașului lui bărbat-său? Să te daș lui Radu al Opri, care ne-a luat pămîntu cu judecată strîmbă? Și eș cuscă cu Ruxanda a bogată! Îmbogățită după ce m'a lăsat pe mine 'n sapă de lemn!

ILEANA

Da' eș și cu Radu ce sîntem de vină, că v'ați cerțat voi acum zece, doisprezece ani pentru hotaru moșiei? Mie 'mî-e drag Radu! și pe Nică nu 'l iaș, să știi! I-am spus și tati. Și'mî pare bine că l-a adus Dumnezeu, că nici el nu vrea.

CATRINA

Ce treabă are tat-tău să se amestece în măritișu tău?

ILEANA

Cum să n'aibă? Ce, e strein?

CATRINA

Nu e strein, dar a venit musafir, d'a gata, la masă 'ntinsă, la gospodărie așezată de palmele mele cu trudă, cu neodihnă și cu ponos în spate, de zece ani, de cînd m'a lăsat pustie pe drumuri! (oftînd) Eh! lesne îi vine lui tat-tău; da' el nu știe nimic. Tat-tău nu știe cîte parale îi sînt eș datoare lui Nică, de 'mî bate din picior și mă amenință să'mî vînză tot, că nu pot să-î plătesc! De unde să-î plătesc? Ce bruma agonisisem

am cheltuit cu tine, să 'ți fac ce 'ți trebuie, ca unei fete de măritat! Tu ce știi și cu tat-tău! Ce știți voi! (Catrina izbucnește în plîns. Ileana, văzînd-o pe mă-sa plîngînd, o înecă și pe ea; vrea să mai spue o vorbă, dar izbucnește și intră în han suspinînd și ștergîndu-și ochii cu mireca).

ILIE

(care s'a învîrit pe-acolo, după o pauză scurtă, apropiindu-se de Catrina, care a căzut plîngînd, cu capu pe masă).

Nu mai plînge, lele Catrino, că bun e Dumnezeu. Cine știe cum se întoarce roata?—Iacă și mie 'mă era rău... și-acu 'mă e bine!—Bogdaproste, că m'a scăpat Maica Domnului de urîtu ăla de Nică!—Ti! Frumos e la dumneavoastră aici, lele Catrino! Ia te uită: puntea colea! Cînd vi s'o urî cu mine, trec Oltețu—tot mi s'a făcut mie dor de lelea Ruxanda; mă duc și pe la ea. (vorbînd așa 'n vînt) He! he! Ce muere de treabă e lelea Ruxanda! (Catrina care l'a auzit se încruntă; Ilie a observat mișcarea ei și continuă). De treabă, zău! De cîte ori mă duc p'acolo, îmi dă rachiaș, îmi dă pîine, și cîte un ban de tutun! (se așează jos de-o parte).

VLAD

(intră fără să 'l bage de seamă pe Ilie și se duce drept la Catrina).

Bună dimineța, Catrino. Da' Barbu nu se 'ntoarse de la biserică?

CATRINA

Nu, pîn'acum.

(În vremea asta, Ilie, fără să se fi întrerupt a vorbit mai încet; apoi scoate o tabachere de argint de sub briu și 'și face țigară pe genunchiū).

ILIE (cu ton monoton 'și răsucește țigara vorbînd singur)

Bun e și tutunu!... își uită omu necazurile!... Da' eu nu mai am niciun necaz... zău n'am!

VLAD (întorcîndu-se către Ilie).

Da' ăsta ce tot boscorodește acolo?

CATRINA

Nu 'l știi? A fugit de la Nică și s'a aciolat pe lîngă noi.

VLAD

Cine poate să stea la ala? Ala nu e om să se lipească creștinu de el! (uîtîndu-se la Ilie care 'și răsucește țigara și zărînd pe laviță tabacherea de argint, se apropie de el și 'i-o ia). Ia stai, mă, de unde ai tu tabacherea asta de argint? (se uită la tabachere cu multă băgare de seamă).

ILIE (întinzindu-se spre Vlad să 'i ia tabacherea).

Să nu 'mă-o ieși, moșule. Am găsit-o 'n vie la logofătu Nică.

VLAD (devenind atent).

La Nică? (bănuitor) Par'că aș cunoaște-o eă tabacherea asta? Oră la cine am mai văzut-o? (rămîne un moment pe gînduri, se bate cu palma pe frunte, apoi îl bate pe Ilie pe umăr). Las' că știu acum, mî-am adus aminte!—Zici că 'n vie la Nică ai găsit-o? Las' că știu!—Vinde-mă-o mie, Ilie.

ILIE

Ășa! Nu țî-o vînz, (smulgîndui-o din mină) că poate 'mă-o cere logofătu vreodată și mă bate!

VLAD

Ilie, să 'mi-o vinzi mie.

ILIE

Ășa!

CATRINA (care s'a sculat, se apropie de ei, potrivindu-și mahrama, către Ilie).

Mă Ilie, vrei tu să 'mă faci un bine?

ILIE

Îți fac.

CATRINA

Să 'i ieși înainte lui Barbu, la biserică, și să 'i spuți să nu se abată pe nicăeri, să vie drept acasă, că am treabă cu el.

VLAD

Lasă că 'i es eă înainte. Tot am eă o vorbă de vorbit cu el. (trecînd pe lingă Ilie) Dă-mă, mă, tabacherea? Îți dau cît ei cere.

ILIE (rîzînd)

Maî vorbim noi. (Vlad ese. Ilie își face de lucru pe subt polată și intră apoi în han. Catrina vrea și ea să intre, dar e oprită de Nică Stîngaciu, care se arată cu pușca petrecută pe după umăr).

SCENA II.

CATRINA, NICĂ.

NICĂ (posac și dirz)

Bună dimineăta.

CATRINA

Bună să 'ți fie inima, logofete.

NICĂ

(își scoate pușca de după umăr și o reazămă de peretele hanului, apoi se așează pe laviță cam în fața Catrinei).

Veniîș să 'ți aduc inelu Ileanei.—He! V'ați hotărît? Ce mai zice Ileana! (brusc) Și-a venit în fire? (rămîne cu privirea țintă asupra Catrinei, care dă din umeri, apoi văzînd că nu-i dă nici un răspuns, se îndirjește deodată și ridică tonul) Așa, hai? Mă făcurăți de rîs față cu două sate de oameni! Da' cine-eți fi crezînd voi că sunt eu: Ilie nebunu? Hm! (se scoală și umblă agitat, apoi vine la Catrina) Catrino, să nu vă jucați cu mine! Eū sînt bun, bun, pîn' la o vreme; dar cînd mi-o sări țandăra... atîta 'ți spui! (umblă iar și iar se oprește). 'Ți-aducî aminte cînd veneai desculță p'în zăpadă și degerai la ușa? Îmi spuneai atunci că tot ce 'ți-oiu zice să faci, ai să faci ca o roabă! Și acum, de doi ani, mă porți cu vorba, că Ileana o să fie a mea. Și aseară la logodnă, ibovnicu fie-tei, în bătătura casei mele, îi smulge inelu din deștiu și mi'l azvirle 'n obraz, de față cu lumea toată!

CATRINA

Ce sînt eu de vină, logofete?

NICĂ

Nu știu cine e de vină! Știu atît că 'mi ești datoare cu zapis douăzeci de poli; și banii ăștia ți i-am dat cînd n'aveai ce mînca, de te-ai adunat de pe drumuri. 'Ți-ai făcut han în vadu călătorilor; 'ți-ai crescut fata; 'ți-ai îmbrăcat-o, de rîmnește lumea la ea! Cu ai cui bani i-ai făcut zestre fie-tei? Cu banii mei! Venit-am eu vreo dată să te strîng de gît pentru datorie? N'am venit! Te-am lăsat să te rostuești, să 'ți dai drumu negoțului, cum se cade! Am avut încredere în tine, te știam că erai femeie cinstită și de cuvînt!

CATRINA

Și acum sînt cinstită, logofete! Dar cuvîntu, cum vreî dumneata, nu e în puterea mea să mi'l ții!

NICĂ

Dar în puterea cui? În puterea dosăditului de bār-

bat-tău? Nu e copila ta? Nu ești tu stăpînă pe carnea și pe sufletu ei?

CATRINA

Nu sînt, logofete, nu sînt! Sînt stăpînă pe munca brațelor ei cît o sta fată la mine 'n casă: s'o pui să țeasă; să răsucescă un fir de bōrangic; să mulgă vaca, cînd se întoarce de pe deal; să'mi aducă un urcior de apă rece și un braț de surcele la nevoe. Ca să-i poruncesc la așa treburi, sînt stăpînă și m'ascultă. Dar n'aș fi nebună dac'aș încercă să poruncesc inimei ei să bată cum vrei dumneata? Dumneata ai petrecut numai în negustorie și 'n treburi. Te-ai învățat să poruncești, fiindcă ai stat cu punga deschisă, cînd 'ți-a venit la socoteală! Plătești, și ești stăpîn pe munca unui argat și va să te-asculte argatu! Dar poruncit-ai vreodată inimei vreunei fete să bată pe placu dumitale de cînd te-ai ridicat flăcău în lume? Și dac' ai poruncit, datu-ți-au ascultare toate fetele?

NICĂ

Ce are a face! 'Mi-ești datoare parale și trebuie să faci cum zic eu!

CATRINA

Păi, dacă 'ți sînt datoare parale, să'ți dau parale, logofete! Si dacă n'oiu avea cînd mî-ei cere, să mă aștepti, cum m'ai așteptat și pîn' acum! Și dacă ei avea zor și n'ei mai vrea să'mi dai răgaz, ei face cum te-o lumină mintea dumitale! Da' eu zic că mai bine ar fi să nu o ieși așa cu zoru. Eū stăruesc mereu, din răputeri.—S'o mai lăsăm să se gîndească, fata. Că 'n pușcărie să fie omu și tot e stăpîn pe gîndu lui!

NICĂ

(dindu-î inelu, pe care Catrina îl ia).

Na inelu, Catrino.—Iacă, te-am ascultat și am adăstat doi ani; de cînd 'ți-ai scos fata la horă, că ziceai că prea e crudă!—Mai aștept și acum, și—vorba o știți—după cununie rupem zapisu. Dar pîn' atunci, să numai aflu că a dat Radu p'aici!

CATRINA

Păi Radu, dacă vine, vine la han!—Pot eu să'mi

gonesc mușterii? De unde să strîng atunci să mă plătesc de dumneata, dacă n'om avea noroc să se facă nunta?

NICĂ

Va să zică Radu vine numai la han! Și tu nu poți să-î zici lui Radu nimic! Și Radu cînd o cere o fele de vin, tu o să trimiți, pe Ileana să 'î aducă din pivniță vin proaspăt ca undelemnu! Și Radu să chefuiască cu flăcăii lui în han, să 'și înoade dragostea cu Ileana, și eă să trag nădejde de nuntă, și să umblu rătăcit nopțile p'în zăvoiă, ca tîlharii, de doru fie-tei! Nu vă e rușine obrazului, calicilor! A! ha! așa 'ți-e povestea, lele Catrino? Bine! Om face fiecare cum ne-o luminează mintea,—cum mă povățuiși dumneata adineauri! (iși ia pușca și o așează după urear, cu ochii boboșați ca un bandit). Dar să 'ți între bine 'n cap, Catrino! Dacă pîna mîine nu'mi dai răspuns hotărît, cum vreaă eă, să știi că nici în fundu pămîntului nu scăpați de mine! (Barbu cu Vlad aă intrat pe ultimele cuvinte ale lui Nică. Alți țaranî vin în urma lor, împreună cu Ilie).

SCENA III

Aceiași, BARBU, VLAD, ILIE, ciți-va ȚĂRANÎ.

BARBU (eșind înaintea lui Nică).

Da' de ce atîta mînie pe noi, logofete?

NICĂ (obrasnic)

Ce treabă aî tu?

BARBU

Păi, par'că vorbeai cu nevastă-mea! Și acum că m'am întors acasă: ce păs o avea muerea, îl am și eă?

CATRINA

Vezi bine, nu 'mi ești bărbat?

NICĂ

Cine a stat la ocnă, a eșit din rîndu oamenilor.—Nici nu vreaă să știu de tine. Eă ce-am rînduit, am rînduit cu Catrina; și cu eă o să mă și socotesc.

BARBU

Măi tacî! Adică, eū, dacă am fost în ocnă, nu mai am acum nici nevastă, nici copil, nu mai am nici parte de cuvînt în casa mea! Da' ce, logofete, eū am fost la ocnă pentru c'am tîlhărit la drumu mare; orî fiindcă am călcat casele oamenilor ca să mă bucur de avutul altuia? (Mișcare semnificativă din partea lui Nică. Vlad în tot timpul nu-l pierde din ochi). Mie mi s'a răpît ayutu cu judecată strîmbă! Mie mi s'a lăsat femeea și fata pe drumuri, din pricina lăcomiei altoră; și orbit de necaz și de nevoie am dat — cu mîntea rătăcită — și Dumnezeū să mă ierte! M'am răfuit și cu Dumnezeū și cu oamenii!—D'aia e bine, logofete, s'o lași mai domol; că mîntia nu'l împinge pe om la fapte bune!

VLAD (cu ochii tot la Nică)

Eh! Barbule, uneori măi merg și pe dos lucrurile pe fața pămîntului! Uite: ai cinstiți putrezesc în ocnă, și tîlharii se plimbă slobozî, încălziți de razele soarelui! (Nică face altă mișcare. Vlad insistă). Așa e, logofete, așa cum zic, că n'am albit de geaba! He! he! Cîte n'am văzut eū! Lasă că ai vreme și dumneata!—Cum vorbeam aseară cu cuseru Nițu: de șease luni de zile se strădănuște stăpînirea să dea de urma ucigașului lui bietu conu Tache! (Nică stă pe ghimpî, Vlad continuă fixindu-l mereu și ținîndu-l pironit cu privirea) și ucigașul o fi huzurînd în belșug și l'o fi 'ncărcînd lumea de cinste?

BARBU

Ce'i tot spuî tu logofătului d'astea, Vladule? Logofătu Nică are alt foc la inimă. Dumnealui e mîniat pe noi că nu poate cumpăra fata, așa cum ar cumpăra o junice.—«Cîte parale, Barbule?»—«Un galben, logofete». — «N'ați galbenu, și dă-mi... fata!» — Apoi nu merge; fata nu se vinde! — 'Ți-o fi plăcînd Ileana? Cui nu'i place ce e frumos?—Dar de!—văzuși aseară... că 'mî făcu Dumnezeū parte să pic în bătătura dumi-tale tocmai la spartu tîrgului! Radu... ce să zic? negustor măi tînăr... și ce e tînăr e frumos!

ILIE

(care a ascultat și el deoparte)

Drag mî-a fost omu frumos
Și călare și pe jos.

NICĂ (indirjit)

Așă! Va să zică tu îndemni pe Ileana să strice logodna? D'aia ai venit de la ocnă? Și credeți că o s'o inghiț eu asta așă nemestecată? V'a ferit Dumnezeu! (cătore Catrina) Și tu, tac! Mă lași în gura streinilor! De ce nu'i spuți ce ai rînduit cu mine? El de unde să știe? El vine dintre lepezile de sare; lui 'i-a zornăit zece ani la urechi lanțurile și cătușele de la mîini și de la picioare! Nu știe că pe-aici ai rămași pe drumuri degerați de frig și suspinați de foame!

CATRINA

Nu 'ți-am spus, logofete, să mai aștepti! Om vedea noi ce-om face. Mai e vreme de la Dumnezeu!

BARBU

Ce s'aștepte, Catrino! Nu 'l vezi că par'că stă pe jăratec? L-o fi ars dragostea la inimă, că e frumoasă Ileana, bat-o norocu!

NICĂ (intăritat își îndreptează pușca pe umăr).

Și o să 'mî-o dați, trebuie să 'mî-o dați! Că de unde nu... (fixind pe Catrina) Catrino! bagă de seamă! (ese fără să 'i ia în seamă pe ceilalți).

BARBU

Umblă sănătos, logofete. (intorcindu-se către Catrina) De ce mă chemași, Catrino?

CATRINA

D'asta te chemasem.-- Logofătu veni 'naintea ta. Ce zici tu? Ce să facem?

BARBU

N'ai habar; asta e boală cu leac. Nu 'l vrea fata, nu 'l vrea?.. și sănătate bună! Ce o să 'mî fac inimă rea și din pricina lui Nică Stîngaciu? Etă mă! Par'că

numai fata noastră e fată de măritat!—Du-te de 'ți vezi de treabă, că uite a 'nceput să vie lumea la han.

(De prin toate părțile vin țărani, țărance, copii, fete, toți îmbrăcați în haine de Duminică. Lăutarii es din han și se așează la o masă de sub polată. Catrina se duce spre han și 'și face de lucru. Vlad după eșirea lui Nică a rămas pe gânduri într'o latură a scenei. Lăutarii ciripesec în surdină un cîntec de dragoste țărănesc).

SCENA IV.

Aceiași, fără NICĂ, ȚĂRANI, ȚĂRANCE, FETE, COPII apoi NIȚU.

BARBU (apropiindu-se de Vlad)

Da' ce stai așa pe gânduri, cuscre Vladule!

VLAD (desmeticit din gânduri).

Ia vino 'ncoa, Barbule. (luîndu-l de-o parte și așezîndu-se cu el la o masă, apoi cu ton discret) Mă, îl văzuși tu pe Nică, cum se fudulește cu avutu lui și ce 'nțepat e la vorbă?

BARBU

Eh!

VLAD (cu convingere)

Șă știi că 'l bag în ocnă!

BARBU (mirat)

Măre!

VLAD

Dă-te mai încoa, să nu ne-auză cine-va. (îl trage mai aproape de el. în vremea asta, sub polată, lumea petrece. Lăutarii cîntă încet. Catrina și Ileana forfotesc de colo pînă colo, aducînd țăranilor vin în oale și în sticle țuică.—Femeile se așează pe laviță și vorbesc între ele.—Soarele de nămiezi scaldă toată scena. Din cînd în cînd se aude scrișiiitul cumpenii de la puț). Tu, 'ți aduci aminte de conu Tache arendașu? Ai aflat că după Bobotează l-aū călcat hoții, i-aū luat tot și l-aū omorît?

BARBU

Auzii și eū!

VLAD

Știi că pînă acum nici pomeneală să se dovedească ucigașu?

BARBU (cu o rază de lumină)

Eh! eh!

VLAD

Eh!—Să știi de la mine—și să mă erte Dumnezeu d'oiu păcătui; dar am dovadă că Nică l-a omorît!

BARBU (impietrit)

Eh!

VLAD

Păi, de vre-o trei luni încoa 'mă-a intrat mie bănuiala 'n suflet. Știam că Nică e om care are o pară două puse d'o parte.—Șapte, opt ani logofăt pe moșie; mai câte-o negustorie; mai bani cu dobîndă;—de?—cînd muncește omu și e și strîns la mîna, se agonișește paraua. Dar—cum zic—de vre-o trei luni... prea s'a 'ntins Nică, mă!—A cumpărat via lui Florea al Radei, de sub coastă; a cumpărat sfiorica de moșie rămasă pe urma lui bietu Dragomir, care se prăpădi mai acu doi ani; are cincizeci, șaizeci de capete de vite în suhat la munte; acum o săptămîină cumpără două sute de vedre de vin de la Voicu; ba, mai alaltăeri, cea-că să 'mă dea și mie arvună pentru vinu de estimp!—De unde atîtea parale, mă Barbule, te 'ntreb pe tine, că și tu ești om care-ai muncit?

BARBU

De, mă! așa o fi! (răsgindindu-se) Da' ai vreo dovadă, afară de astea?

VLAD

Am! Și d'aia nu mă tem de păcat.—Am văzut la Ilie tabacherea de argint a lui conu Tache arendașu! Ilie, pînă erî a fost argat la Nică? De unde crezi tu că are Ilie tabacherea?

BARBU (curios)

Eh!

VLAD

A găsit-o 'n via lui Nică! (Barbu rămîne inlemnit). E, orî nu?

BARBU (luminat și fluierînd a pagubă)

Uite drăcia dracului!

VLAD

Să tacî din gură ; să mă lași pe mine să lucrez eû.
Și dacă nu 'ți-o plăcea, să nu'mî dai nici o pară ! (zărîndu-l
pe Nițu, care se apropie de eî). Uîte ; vine 'ncoa cuscru Nițu,
primaru. 'I-ași spune și lui, dar vreaû să mai mă țîu
de capu lui Nică ; să'l descos bine. Mai e vreme.

BARBU (cu glas tare și rizînd cu hohot văzîndu-l pe Nițu lingă eî).

Bată-te norocu, vere Vladule, că mucalit mai ești !
Tot cum te-am pomenit !

NIȚU

Ce 'ți spune Barbule, cuscru Vlad ?

BARBU

Ghidușiî d'ale lui.

NIȚU

He ! he ! Cine-'l întrece pe Vlad ?—Și zi, isprăviși,
Barbule ! Fie mă, că multe aî mai fost rînduit să
tragî și tu pe lumea asta ! Bine că te-adunași la casa
ta, între aî tăî. Să dea Dumnezeu să 'ți meargă tre-
burile mai cu folos de-aici înainte, că 'ți-o fi și ție !

BARBU

De mă, vere, putreziû zece anî în ocnă, de geaba !
Noroc că 'mî ertară cincî anî... cine știe dacă mai mă
întorceam ! Om în floarea vîrstei !—Știți bine... Ne ju-
decarăm, cu Oprea .. îmi luă pămîntu... pămîntu meû !

VLAD și NIȚU

Păi, noi nu știm !

BARBU

Nu se mulțumi cu atîta... umblă să între în stăpî-
nire numai de cît... și eû aveam rodu pe cîmp !— Mă
'ntîlnesc cu el într'o zi, în zăvoiu ; eram la coasă. —
Zic :—A ba, mă frate, Opreo, drept o fi că te făcuși
stăpîn pe pămîntu meû !—Da' el, zice :—Păi dacă mi
l-a dat judecata.—Judecata ? bine... țî l-o fi dat ! Da'
lasă-mă, barim, acum să'mî adun munca mea de pe
cîmp ; și eî intră 'n stăpînire de la primă-vară 'ncolo ?—
Tocmai trăseseam vreo trei poloage de fîn... stam re-

zemat în coasă. — El, se repede la mine și 'mă dă brînci! — Atunci, par'că m'a 'ntunecat Dumnezeu! N'am mai văzut înaintea ochilor! Am ridicat coasa; și cum oiă fi dat, nu știu! Că după ce m'am desmeticit și m'am uitat pe lîngă mine, îl văzui înotînd în sînge! Atît a putut să mai zică: — Mă mîncași fript, frate Barbule!

NIȚU

Ceasu rău, mare, vere!

BARBU

Acuma, crez că m'o fi iertat Dumnezeu! Da' uîte că nu'î e dat omului să aibă un ceas de voe bună! Scăpaiu de-o belea și cum veniui acasă, dedei de alta! — Zor, nevoe, cu logofătu Nică, să'î daū fata! Vorba ăluia:

Bună ziua 'ți-am dat,
Belea 'mă-am căpătat!

NIȚU

Și Stîngaciu ăsta e om ursuz! Să te păzească Dumnezeu!

VLAD

Ce atîta sfadă mă cuscrilor pentru logofătu Nică Stîngaciu? Hai, și ne-om cinsti cu un păhăruț, de bine ce-a venit bietu Barbu. (Se așează citeșitrei la o masă, afară din polată).

BARBU

(văzînd pe Ileana care ese din han cu niște oale pe care le duce la o masă sub polată)

Ilenuțo, ia dă-ne, taică, să gustăm și noi cevă — o oală de vin și nițică pastramă. (Ileana intră în han).

VLAD

Fie, Barbule, că pentru toate necazurile te-a bucurat Dumnezeu cu o garoafă de fată, de rîmnesc șapte sate la ea!

NIȚU

E mare și milostiv Dumnezeu, mare Vlade!

BARBU (pătruns)

D'aia n'am cîrîtit niciodată în potriva lui, ci tot-dauna am zis: bogdaproste! (Ileana a venit cu pastramă pe un taler de lemn și cu o oală mare de vin. Barbu o ia de gît și se uită cu drag la ea). Ce ziceți, mă fraților? E frumoasă fie-mea asta! (Ileana 'și pleacă ochii).

VLAD

Ridică-ți ochisorii nepoată, să te văză bine taică-tău, că mult 'ți a mai dus doru!

BARBU

Așă mă, cuscre; se jucă p'în țărână când dete ne-
cazu peste mine!

ILEANA

De, taică, mai cu nevoile, mai cu doru de tine, am crescut; și 'mă pare bine că te văz acum lângă noi, tot voinic și tot de treabă, cum îmi spunea toată lumea că ești. — D'acuma știu c'o mai scăpa și biata mama de griji, că destul a 'ntins și la deal și la vale!

BARBU

Eh! să fim noi sănătoși, că nu ne lasă Ăl-de-sus! (În timpu ăsta Catrina a eșit din han și stă rezemată de ușă privind pe Barbu și pe Ileana și 'și șterge ochii cu mineca. Vlad a văzut-o și o chiamă).

VLAD

Ia fă-te 'ncoa, cuscră. (Catrina se apropie).

NIȚU

(care a turnat vin din oală în pahare, întinde un pahar Catrinei și ciocnesc cu toții).

Noroc, Catrino, și să vă dea Maica Domnului zile bune d'aci 'nainte, că uite acum v'ați strîns toți la un loc!

CATRINA

Noroc, neică Nițule, și să ne păzească Dumnezeu de vrăjmășia oamenilor!

BARBU

Ci mai dă-l păcatelor pe Nică ăl stîngaciū! Ia te uită la Ileana! — Înveselește-te nevastă, că ne-a dat Dumnezeu o minune de fată, harnică și cu minte! Are cine să ne mîngîie bătrînețele și să ne risipească ne-
cazu! (ciocnește cu Catrina și cu ceilalți).

CATRINA

Să trăești, Barbule, bine-ai venit sănătos! (Se aude ciocănituri pe la mesele de sub polată. Catrina și Ileana se duc și primesc comenzi și parale).

NIȚU (umplind iar paharele)

Ia mai luați, mă! Ia, cuscre Vladule, ia, vere Barbule! (zărind lăutarii slobozi). Ia dați-vă, mă, și voi mai aproape și ziceți o dragoste d'alea de demult.

(Lăutarii se apropie. Ilie, răsare și el cu un scaun și se așează lângă Barbu)

BARBU

Veniși și tu?

ILIE

Veniū și eū, nene Barbule. 'Mī-e drag mie de dumneata.

BARBU (dindu-ī un pahar)

Na, mă, bea și tu un păhăruț.

ILIE

Bogdaproste. (ia paharu și 'l soarbe).

(În timpul ăsta lăutarii 'și-aū potrivit coardele și se așează pe cintece).

LĂUTARU (cintind)

N'-am, puică, pe unde da,
Să nu 'ți mai văz căscioara,
Casa și bătătura,
P'împrejur ce-ī mai avea!

Unde 'ți văz pereții tăi,
Lăcrămează ochii mei;
Unde 'ți văz căscioara ta,
Mi s'aprinde inima!

(În tot timpul cîntecului e liniște generală Barbu ascultă transportat. Din cînd în cînd Ilie se duce cu oala în han de aduce vin și iar se așează de ascultă. Radu a intrat spre sfîrșitu cîntecului cu un cird de flăcăi, s'a oprit ne-văzut lângă masa bătrînilor și ascultă. Lăutarii, văzîndu-l pe Radu, schimbă cîntecul și încep *cîntecul Ileanei*, pe care 'l cîntă Radu în actul I).

Foaie verde salbă moale,
La cîrciuma de devale
'Mī-a ieșit Ileana 'n cale.
Frunzuliță de trifoi,
Ilenuțo treci la noi,
Treci la noi cum ăi putea,
De 'mī alină dragostea!

(La auzul cîntecului, Ileana apare în pragul hanului, și după ce 'l vede pe Radu, reintră în han. Cătrina care 'și face de lucru pe subt polată, auzînd *cîntecul Ileanei* și văzîndu-l pe Radu, se 'ntîlnește ochi în ochi cu Barbu și amîndoi mișcați își șterg lacrămile).

SCENA V

Aceiași, RADU, FLACĂI.

RADU

(după ce aū isprăvit lăutarii și doinesc numai din vioară și cobză, repetă ultimele două versuri, cîntînd:)

Treci la noi cum ții putea,
De 'mî alină dragostea!

Noroc, nene Barbule; bine v'am găsit sănătoși!

BARBU

Bine-aî venit, taică.

VLAD

De unde vii, nepoate?

RADU

Fuseiū pe la vie pe la noi, cu flăcăii ăștia.

VLAD

Cum, n'ai fost acasă?

RADU

La ce? Să m'apuc iar la ceartă cu mama? N'o știți că mereū se ține de capu meū că de ce viū p'aici? Ba o să staū cu ea pe vatră! Mă, moșule, maica asta de la o vreme s'a cam smintit!

VLAD

Așa e muerea cînd îmbătrânește.

BARBU (ride)

Ruxanda! Așă mă, Radule, ce mai face maică-ta? Trebuie să fie foc pe mine?

RADU

Da' cine poate să-î mai aleagă ei? S'o fi gîndind ea și la pricina dumitale cu taica; dar acum s'a 'nnăsprit de cînd viū pe la dumneavoastră... pentru Ileana! Nu 'ți pare rău, nene Barbule?

BARBU

Ia auzi mă Vladule, zice că să nu 'mî pară rău?! De ce să'mî pară rău, mă, neică? Păi noi cînd ne-am însurat n'am făcut tot așa? 'Ți-aduci aminte, Vladule?

VLAD

He, măre! Pe vremea noastră era lumea altfel. Nu umblă atîta zavistie p'în oameni!

BARBU (căt-re Radu care stă în picioare lingă ei)

Stai, Radule, și tu cu noi. (căt-re Ilie) Mă, Ilie, adu un scaun încoa. (Ilie pleacă spre han).

RADU

Și zi-î leli Catrinei să le dea flăcăilor de la noi o vadră de vin.

BARBU

Zi-î și Ileanei să ne mai aducă și nouă o oală. (Radu s'a așezat la masă. Barbu îl soarbe din ochi; căt-re Vlad). Mă, cuscre Vladule, știi că 'mî place nepotu-tău ăsta? Acum îl văzuî eî bine. (căt-re Radu) Și ți-e dragă, Radule, fie-mea Ileana?

RADU

Apoi, cu voia dumitale, 'mî e dragă, nene Barbule. Și fiindcă te-a adus Dumnezeu acasă, tocmai mă gîndeam să-ți spui și dumitale ce 'i-am spus leli Catrinei.

BARBU

Spune taică, mi-e drag să te auz. Eh?

RADU

Uite ce e, nene Barbule: îmi dați pe Ileana? Că eî ziceam, în iarna asta, să isprăvim?

BARBU

De mă? eî 'ți-o dau din toată inima, că 'mî ești drag — cum îî spusei și lui unchiu-tău. Dar mă gîndesc — omu e om — n'ei fi avînd tu la sufletu tău vreo amărăciune pentru păcatu ăla, care pe tat-tău îl băgă în pămînt și pe mine m'azvîrli 'n ocnă.

RADU

Dinspre partea mea nene, Barbule, să n'ai habar. C'am știu eî că pămîntu pe care 'l stăpînim noi acum n'a prea fost al nostru. Și par'că și din pricina asta 'mi-e și mai dragă Ileana! Mă gîndesc că, de o fi de la Dumnezeu, cît mai sînteți și dumneavoastră în viață, să se risipească zavistia dintre neamurile noastre

și să ne strîngem la un loc, să trăim frățește, cum ați trăit și strămoșii noștri.

BARBU

Cu minte ai grăit, flăcăule, să trăești! Ce mai nepot ai, Vladule!

VLAD

Să 'mă trăiască! (văzînd-o pe Ileana care vine cu o oală de vin o apucă de bărbie). Să 'mă trăiască și nepoata!

RADU (uitîndu-se galeș la Ileana)

Ce mai faci, Ileano?

ILEANA

Bine, Radule.

BARBU

Ia toarnă Ilenuțo, să ciocnesc cu Radu de bine ce-a venit pe la noi.

ILEANA

Îți place Radu, tată?

BARBU

Maî mă 'ntrebî? Cu așa flăcău cine nu s'ar mîndri să 'l ginerească?

(În vremea asta Ilie și Catrina le-au adus de băutură flăcăilor, cari s'au așezat la chef. Lăutarii le cîntă încet. La masa lui Barbu se bea mereu. Lăutarii, într'un moment de pauză generală, cad într-o horă vioaie. Radu începe a sălta pe scaun; se scoală și prinde o horă cu toată lumea din scenă. Ileana se prinde lingă Radu. Pe la mese rămîn cițiva bătrîni, femeî și copii. În față, grupul lui Barbu, Vlad, Nițu și Ilie. Catrina stă în ușa hanului privind cu drag la horă. Pe deal și apoi trecînd puntea, se vede coborînd Ruxanda și cu Nică, și în clipa în care se sparge hora intră amîndoi în bătătura hanului).

SCENA VI,

Aceiași, NICĂ, RUXANDA.

NICĂ (cătrec Ruxanda, arătîndu-î pe Radu).

Îl vezi, lele Ruxando? Aici își face vacu!

RUXANDA (apropiîndu-se de Radu)

Da bine, Radule, tu n'ai de gînd să mai dai p'acasă?

VLAD (dînd cu ochii de Ruxanda; cătrec Barbu.)

Uite mă!.. a venit și soru-mea Ruxanda! (Barbu auzînd numele Ruxandei se ridică repede de pe scaun, surprîns; rămîne în loc și se uită țîntă la ea. Vlad se duce într-o întîmpinare a Ruxandei). Da ce cauți p'aici, Ruxando?

RADU

Că bine zice moșu! Ce cauți p'aici?

RUXANDA

M'aduse logofătu Nică.

RADU (intunecindu-se).

A fost logofătu pe la noi?

NICĂ

Avuseiū o treabă cu Dumitru rotaru.

RADU (înțepător)

Zău! și de la Dumitru rotaru, nemeriși la noi?

NICĂ (obrasnic)

Nemeresc unde vreaū eū! N-o să-ți dau socoteală și ție! (îi 'ntoarce spatele).

RADU (răstit și amenințător)

O să 'mī dai tu socoteală și mie cît ești de logofăt!
(Radu intră în ceata lui și-l arată pe Nică. Catrina și Barbu s'au apropiat sfioși de Ruxanda, care vorbește cu Vlad).

CATRINA

Bine-ai venit sănătoasă, Ruxando! Cam de mult nu te-am mai văzut pe la noi?

RUXANDA (înțepată)

Ce eră să cat pe la voi?

BARBU

Păi, vecinii 'ntre ei, își mai dau bună ziua câte-odată....

RUXANDA

(măsurindu-l pe Barbu cu dispreț)

Am auzit că te-ai întors și tu de la ocnă.

VLAD

Apoi trag nădejde că de acum încolo, n'o mai ține mînie nici Ruxanda; v'o deschide ușa mai des.

RUXANDA

(intorcindu-le spatele)

Las' că le-o deschide fiu-meū destul! (cătîndu-l din ochi pe Radu). Ce te făcuși, Radule! (zărîndu-l între flăcăi). Ia vino

încoa! (Radu se apropie; în același moment Nică înaintează spre grupu lor. Catrina și Barbu au rămas mai delături. Ileana stă de-o parte și ascultă. Iile se amestecă printre flăcăii cari stau risipiți după danș). Da' bine, mă, mult ai să mă faci tu de rîs pe mine? Ce 'mî spuse logofătu? Ce treabă ai tu să te-amesteci și să strici logodna oamenilor?

RADU

Da' ție ce 'ți pasă de ce fac eu?

NICĂ

Cum să nu-î pese? E mama ta! Ce, crezi că ești de capu tău!... să te ții numai de blestemății, să strici casele oamenilor?

RADU (virindu-se în sufletu lui)

Ia-ascultă, mă, Stîngaciule! Ce neam ăi fi tu cu mine de mă ieși așa la socoteală?... că daŭ cu tine p'în gard!

RUXANDA

Ce te ieși la ceartă cu omu?

RADU (brusc)

Ia lasă-mă 'n pace, mamă! Dacă 'ți-ai eșit din minți, vezi-ți de bătrînețele tele și pleacă d'aici!

VLAD (cătref Ruxanda)

Ia vino 'ncoa, Ruxando, să 'ți spui și eu două vorbe... că oiŭ fi mai avînd nițică minte și eu! (O ia de-oparte pe Ruxanda și vorbesc încet).

BARBU

(care stă de-o parte, cătref Catrina)

Tot înțepată și rea!

CATRINA

Nu 'ți-am spus eu!

RADU

(ducindu-se d'a dreptu la Nică, deodată)

Ia-ascultă, mă, Stîngaciule! Mult ai să te ții de capu meu? Mult ai să 'mî stai pîdică 'n drum?

NICĂ (sec)

Eŭ nu stau pîdică 'n drumu nimului!

RADU

Bine mă, de doi ani de zile umblu sã mă 'nsor cu Ileana! Știi cã Ileana 'mã e dragã și cã eũ îi sînt drag! Și tu... faci ce faci și ajungi la logodnã! Cum credeaĩ tu cã eũ asearã o sã dorm și sã te las sã te logodești? Mã! poate cã oiũ muri eũ, s'ajungi tu s'o ieĩ pe Ileana!

NICĂ

O s'o iaũ! Nu mă sperii eũ de d'alde tine! Te lauzi p'în toate pãrțile cã o sã 'mã dai foc casei? Sã 'ți bagi mințile 'n cap, cã te 'mpușc ca pe-un cîine turbat!

RADU

Tu mă, Stîngaciule? Ce crezi cã, unde umbli cu ruginã aia în spinare, o sã mă sperii de tine? He! he! logofete, aĩ tu nișel noroc cã mă gîndesc cîteodată la mama, cã 'ți-ași descînta eũ ție de dragoste! Umbli numai cu muerile! Numai pe lîngã mueri îți puĩ treburile la cale! Pînã acum, umblași pe lîngã lelea Catrina; acum, de cînd s'a întors nea Barbu, trecuși rîul la mama? Tu ești bãrbat, mă?

NICĂ

Ia ascultã, Radule, ce vrei sã faci bãtaie!

RADU

Fac și omor!

RUXANDA (care aude ultimele cuvinte ale lor)

Pentru cine sã faci omor, mã? Pentru fata Catrinii?

CATRINA (atinsã)

Da' cum e fie-mea?

RUXANDA

Știu eũ cum e! (cãtre Radu mãi indirjitã) Ce vrei, mã, sã te 'nsori? Cu cine sã te 'nsori? Cu fata ocașului care l'a omorît pe tat-tãu?

BARBU (indirjit)

Ia ascultã, Ruxando, d'aia aĩ venit aici? Tot nu'ți aũ trecut dracii? Tot ocaș sînt? 'Ți-am omorît bãrbatu? Da' voi de ce 'mi-ați mîncat pãmîntu, fa? — cã

puiū mîna pe par acum și te culc la pămînt! Păi vine omu lîngă tine să-ți dea bună ziua cu vorbă bună; să te cintească, să te omenească!... și tu umbli cu resteu de brîu!

RADU

Păi așa! are dreptate nea Barbu! Ce-ai cătat aici? La ce-ai venit?

RUXANDA

Am venit să te iaū acasă... să te smulg din ghiara ăstora! (Vlad a trecut la Barbu și Catrina și făcînd un grup vorbesc între ei. Toată lumea ia parte la cele ce se petrec. Ileana e lîngă Catrina. Radu umblă agitat).

CATRINA (cătrec Vlad)

O auzi, cuscre? Asta e femce cu care să te poți înțelege la vorbă?

(O mare parte din lume iese. Rămîn numai ciți-va sub polată. Lăutarii au intrat în han).

RUXANDA (se duce drept la Radu și 'l smucește de mină)

Haī acasă! Nu e de noi aici! (punîndu-și mînele în șolduri). Cu cine ai vrea, mă, să mă încuscresc?! Cu Catrina... nevasta ocașului?... cu Catrina... cîrciumăreasa, cu fată frumoasă la drum?... cu Catrina... ibovnica lui Nică Stîngaciu?

CATRINA (impietrită)

Eū?!

BARBU (incremenit).

Ce?!

ILEANA

Mama!! (cătrec Ruxanda făcînd un pas) Nu 'ți e rușine, muere bătrînă!!

RADU (sguduînd-o cu putere de mină, pe Ruxanda).

Nebuno!... vino-ți în fire!

NICĂ (stăruitor, protestînd)

Barbule, să nu crezi!

BARBU (violent)

Pleacă d'aici!

RADU

Nene Barbule!

BARBU (tremurind)

Vino 'ncoa, Radule! (căt're Ruxanda) Pleacă d'aici! Haide!
 (se întoarce căt're Catrina, care înecată de plins stă în brațele Ileanei cu obrazul acoperit). Catrino! treci în han!

ILEANA

Tată!

BARBU (luind-o lingă el)

Vino 'ncoa, Ileano! (Ca'rina sub puterea gestului poruncitor al lui Barbu, împletecindu-se, pornește spre han. Toată lumea e 'nmărmurită. Barbu e 'n mijloc între Ileana și Radu).

C O R T I N A.

ACTUL III.

— LUNĪ DE DIMINEAȚĂ —

Interiorul hanului lui Barbu. Tejghea cu țoiuri, oale, măsurī, pahare. În fund butoaie. La fereastră covrigi înșirați pe băț, sticle de rachiū colorat. Mese de lemn, lavițe la perete, scaune. Odaie mare cu grinzi. Ușă 'n față, uși laterale și două ferestre. În colțul hanului un răsboiū.

SCENA I

ILEANA, RADU, ILIE.

(Ileana șeade la tejghea și toarce dintr'un caer. Radu stă mai de lături la o masă cu o fele de vin dinainte. Ilie intră).

ILEANA

Unde fuseși, Ilie?

ILIE

Aduseiū vreo două brațe de lemne de pe deal.

RADU

Nu cumvā 'l văzuși tu pe moș Vlad?

ILIE

Nu 'l văzuiū vere. (trece 'n stînga, orbocăește într'un colș și scoate un topor de subt o laviță, apoi trecînd cu toporul în mină pe lingă Ileana :) Eū mă duc să taiū lemne.

ILEANA

Du-te. (Ilie ese pe o uše laterală care dă în curtea hanului).

RADU

(S'a sculat de la masă și vine de se reazimă de tejghea).

Neica Barbu pe unde o fi, Ileano?

ILEANA

Nu știu, măre, Radule, a plecat pînă 'n ziuă! Toată noaptea s'a certat cu mama... și biata maică plîngea deți se rupea inima! (lăsînd caeru) Ne-o făcu lelea Ruxanda!

RADU

De, Ileano! Tu crezi că eă am 'nchis ochii? Femea nebună!—M'am gîndit c'o fi păcat, că dam de primejdie cu ea, pre legea mea!—Păcat de dragostea noastră, Ileano! (Ileana își șterge ochii) Par'că s'a amestecat necuratu. de-a luat mințile tuturilor!—(revoltat) Și numai hoțu ăla de Nică e de vină!

ILEANA

Îi spuneam eă mamei să nu intre 'n dîrdoră cu el... și nu m'a ascultat!

RADU

Vorba e, noi cum rămînem? Lelea Catrina ce zice? Gîndesc că n'are de ce să fie mîniată pe mine?—Mie 'mă-e mai dragă lelea Catrina de cît mama care m'a făcut; că mai bine o lua Dumnezeu atuncî, să fi rămas barim de capu meu!

ILEANA

Muere rea, măre Radule! (ese de după tejghea) Cine știe ce s'o alege de dragostea noastră! Mi se mai luminase 'naintea ochilor de cînd veni bîetu taica. —Mă 'ntrebase; îi spusese; și-î părea bine cînd se gîndea că o să te ginerească.—Acum îi băgă mă-ta junghiu 'n inimă că l'a necinstit biata maică,—numai Dumnezeu o știe!—de nu 'și mai poate găsi creștinu astîmpăr! —Vezi bine, vorbă grea!—Care altu în locu lui n'ar fi tot așa?

SCENA II

Aceași, CATRINA.

CATRINA

(intră fără să 'l observe pe Radu, cu ochii 'n pămînt, abătută și plînsă; se duce de caută ceva în chichița unei lăzi din colțu hanului).

Cu cine vorbești tu acolo, Ileano?

ILEANA

Cu Radu.

CATRINA

(la auzul numelui lui Radu, trîntește brusc capacu lăzei, se ridică și vine îndirjită în fața lui)

Va să zică: eă sînt Catrina, nevasta ocașului?... eă sînt Catrina, cîrciumăreasa cu fată frumoasă la drum?... (afară din sine) eă sînt Catrina, ibovnica lui Nică Stîngaciu?! (încrucișîndu-și brațele) Și d'ăia nu vrea mă-ta să se 'ncuscrească cu mine?! Așă e, mă?

RADU

De, lele Catrino!

CATRINA (cu putere)

Ce are mă-ta cu mine, Radule? Ce 'i-am făcut eă mă-tei, de nu mă lasă să 'mî mestec îmbucătura 'nmuiată în lacrămî, de zece ani încoa?—Îmî luă pămîntu; mă lăsă pe drumuri; rămăseiu singură,—fără reazim! — nu m'am prăpădit! Am muncit, am pus umăru de am ridicat greul casei, că aveam fată!— și bărbatu-meu, după urma mă-tei, tăia sare la ocnă, în loc să 'mî fi tăiat mie un lemn pe bătătură!—Ce era să fac; încotro s'apuc?... M'apucaiu de negoț--mă făcui cîrciumăreasă,—mă-ta: cu ochii pe mine! Îmî scoseiu fata la horă, mă-ta: că de unde 'mî gătesc eă fata de se uită lumea la ea? Și cînd îmî răsărise și mie soarele, cînd îmî aduse Dumnezeu bărbatu acasă: vine mă-ta, haină, fără milă și fără frică de păcat, și-i înveninează sufletu! Îmî rușinează fata, scuipă pereții casei mele, și strigă 'n gura mare, s'o auză lumea de pe lume, că eă sînt ții-toarea lui Nică Stîngaciu?! (ne mai putîndu-se stăpîni, ridică pumnii 'n sus). Ce are mă-ta cu mine, Radule? Ce rău i-am făcut eă mă-tei?! (îsbucnește 'n plîns nervos și cade pe o laviță).

ILEANA (venînd lingă Catrina)

Maică, maică, ține-ți inima; o să se risipească el și necazu ăsta.

CATRINA (obidită)

Maî bine mă lua Dumnezeu! Ce traiu o să maî am eă d'acum cu Barbu? Cum oiă maî da eă ochi cu lumea? — Eram cinstită de toți de p'împrejur. Nu eră

om care să se abată la casa mea și să nu mă 'ndemne, cînd tat-tău era la ocnă! Acum tat-tău s'a 'ntors, și în loc să auz de la el o vorbă bună: înjurături și bătăe!—Iar lumea care mă omenea, o să se uite cu scîrbă la mine; o să 'mî ocolească bătătura casei; și pe tine Ileano, o să te arate satele cu degetu: — «Uite fata ții-toarei lui Nică Stîngaciu!»

RADU

Nu poate să fie lumea așa de haină, că lumea te cunoaște, cum te cunosc și eu! Lumea știe cît ai trudit dumneata; lumea știe ce femei cu minte ai fost!

CATRINA

(clătinînd din cap cu inimă rea)

Eh! măre, Radule, vorba rea și ponosu trece p'în lume cum trece glonțu scăpat din pușcă! Și sapă, și mănîncă temelia casei, așezată pe dragoste și cinste, cum mănîncă viitura apelor malu rîului!—Din pricina mă-tei, am ajuns de mă uit în cer și 'n pămînt—și numai besnă pretutindenî!

RADU

Nu lăsa să 'ți intre desnădejdea 'n suflet, lele Catrino! Ai trecut dumneata p'în altele.—Bun e Dumnezeu! n'o să-î rătăcească mintea lui nea Barbu nelegiuirea mamei și a ticălosului de Nică!

CATRINA

Și eu zic că n'o să i-o rătăcească; dă 'mî-e frică, Radule, să nu 'mî-o rătăcească mie!

SCENA III

Aceiași, GHEORGHE, STANCU, ILIE, apoi MARIN.

(Gheorghe și Stancu intră în han cu coasele pe umăr).

GHEORGHE

Bună dimineața, lele Catrino.

CATRINA

Mulțumim dumneavoastră, băeți.—Vă duceți, Gheorghe să cosiți petecu ăla de fin al meu?

STANCU

Păi, într'acolo plecasem ; da' vream să te întrebăm :
cosim și petecu de dincolo de anini—că par'că eră vorba
să i-l dai lui nea Marin vătășelu ?

CATRINA

Știu eu ce să mai fac, mare, Stancule ? Cu necazu
ăsta care a dat peste mine mi s'a zăpăcit tot rostu
care 'l-aveam.

GHEORGHE

Dă-ne o litră de rachiū și două pachete de tutun—
și ne oprești deseară, la socoteală. (Flăcăii se așează la o masă.
Ileana le aduce rachiū și tutun).

RADU

(venind la masa flăcăilor).

Veniți mîine, Stancule, să cosim și ovăzu ăla al meu ?

GHEORGHE (făcînd țigară)

Venim, de ce să nu venim ?

STANCU

Da'bine, mă, Radule,—tu, flăcău cum te știm noi,—
cum o lăsași pe mă-ta s'o facă de rîs pe biata lelea
Catrina ?

RADU

Ce să fac, vere ? Cum vorbeam și cu Ileana adineauri :
m'a speriat ! 'Mî-e frică să nu m'aducă într'o zi la
vreun necaz și să-i dau cu ceva 'n cap ! Ce gîndiți voi
că trag eu cu ea de cînd s'a prăpădit bietu taica !—
Zic și eu că am mamă !—Flăcăul cînd se duce acasă,
îl mîngîie mă-sa cu o vorbă bună. Eă, cum bine mă
știți, alerg în toate părțile ; muncesc de dimineața pînă
seara ; și cînd trec pragu tindei : în loc de bine-ai venit,
măiculiță, mă ia la zor, par'că-aș fi argat pe moșiile ei !

ILIE (intră aducînd un braț de lemne).

ILIE

Să fac focu, lele Catrino ? că e soarele sus ! Acum
te pomenești cu prînzul 'n ușă !—Și pînă fierbe mă-
măliga...

CATRINA

Numai la mîncare te gîndești, vai de capu tău!

ILIE

Păi dacă 'mî e foame!.. Dumitale nu 'ți e foame?..
Ce, acum să nu măi mîncăm? (pune brațu de lemne lingă vatră).

GHEORGHE

Da' sete nu 'ți-e, mă, Ilie?

ILIE (intorcîndu-se către flăcăi)

Ba mi-e, mă.—Da' cînd 'mî e sete, 'mî e măi lesne,
mă duc la puț.

STANCU

Rachiū aî bea, Ilie?

ILIE

Beaū eū, cînd îmi dă lelea Catrina cîteun ciocan.
Da' acum e necăjită... azi nu mi-a dat!

RADU

Na, mă, un ban, să bei rachiū.

ILIE

Bogdaproste!.. da' n'am nici tutun.

RADU

Na, să 'ți iei și-un tutun. (îi măi dă un ban).

ILIE

Bogdaproste! — Ce om de treabă ești tu, Radule!
(Se duce la tejghea și-î dă gologaniî Catrinei. Catrina îi dă un ciocan de rachiū și un pachet de tutun).

MARIN

(intră cu dăsağıi la spinare, se duce drept la Catrina și-î pune un ban pe tejghea)

Ia dă-mî, Catrino, un ciocan de rachiū.

CATRINA

Und' te duci, nea Marine?

MARIN

Mă duc cu expediția la suprefectură. (după ce dă pe git rachiū). Ia ascultă, Catrino, să băgați de seamă, că hoțu ăla de Nică veni la primărie cu zapisu... îl lăsaîu a-

colo. Făcea o gălăgie!... Îi bătea cu pumnul în masă primarului, par'că era pomojnic!

CATRINA (pierdută)

O să ne lase pe drumuri!

GHEORGHE

Mă, neică Marine, ai mai vorbit cu lelea Catrina de petecu ăla de fîn; că ziceai că ți l-a dat dumitale? Uite, noi plecăm la coasă?

CATRINA

Îl mai eî, nea Marine?

MARIN

Cum să nu 'l iaş, neică? Nu 'mî ajunge nutreţu pentru vite!

GHEORGHE

Atunci, să 'l cosim şi p'al dumitale?

MARIN

Las' că 'l cosesc eî, Gheorghe, cu fiu-meî. Rămîi sănătoasă, Catrino. (ese).

GHEORGHE

Haî, Stancule.—S'auzim de bine, Radule.

RADU

Bun lucru, băeţi. (Gheorghe şi Stancu es).

CATRINA (ingrijată)

Unde-o fi? Pe unde-o fi umblînd? Nu 'l-ai văzut. Radule, pe Barbu cînd venişi încoa? Nicî nu se luminează bine cînd a plecat! 'Mî-e frică să nu fi dat de ceva!

ILIE

L-am văzut eî adineaurî, cînd veniiî de pe deal... a trecut rîu dincolo. Nicî nu s'a uitat la mine, aşă era de necăjit! Mie mi s'a făcut frică; nicî nu l-am mai întrebat de vorbă.

RADU

E amărît rău, bietu creştin! Ce gîndeşti dumneata,

puțin lucru? — Să iasă el din ocnă după zece ani, și când vine acasă s'auză așa vorbe!

CATRINA (zdrobită)

Și numai Ruxanda!... numai mă-ta 'mi-o făcu!

RADU (disperat)

Alege-s-ar prafu de ea!... că mai bine nu i-oiu zice!

SCENA IV

Aciași, BARBU.

BARBU

(intră posomorit și coboară pină în dreptu lui Radu).

Aci erai mă, Radule?

RADU

De unde vii, nene Barbule?

BARBU

Fuseiū peste rîu la Vlad, și nu eră acasă. N'a venit pe-aici?

RADU

Nu; da' crez c'o veni. Și eū l-aștept.

BARBU

Beī, mă, cevă?

RADU

Beaū, nene Barbule.

BARBU (răstit)

Catrino, dă-ne o fele de vin. (Catrina se duce de aduce vin. Ileana se apropie de Barbu).

ILEANA

Ți s'a mai potolit necazu, taică'?

BARBU

(căutind să 'și stăpinească dîrzia)

Așa am fost eū de mic copil rînduit necazurilor.—O să mă scuture Dumnezeū de ele! (oftînd adinc) Eh!! (Pausă; apoi o ia pe Ileana de mină, o apropie de el și cu glas mîngios). Tu, nu 'ți turbura ochiī. Tu, ești tînără, ești frumoasă... Radu

'ți-e drag... o să vă cununăm amândoi... o să trăiți cinstit... așa cum vă sînteți dragi... moșia voastră n'o să fie încălcată de nici un vecin lacom! (căt-re Radu) Și ție Radule, n'o să 'ți turbure nimeni somnu că cinstea casei tale a fost întinată! — (se posomorăște și iar oftează) Eh!! (Catrina ese din pivniță și aduce o fele de vin cu două pahare. Barbu văzînd-o se desmeticește și privește țință la Catrina). Hm! (Zărindu-l pe Ilie care cioploște o nua într'un colț). Cîți ani ai stat tu, mă, Ilie la Nică? Ia vino 'ncoa.

CATRINA

(auzînd numele lui Nică se uită la Barbu și scoate un oftat dureros)

Of!! (căutînd să se potolească) Barbule, numai la Nică 'ți-e gîndu?

BARBU (răstit)

Nu e treaba ta! Treci la teighea! Pleacă d'aici!

(Catrina se stăpînește și se duce la teighea, unde se așează cu capul rezemat în mină. Ileana se depărtează binișor de Barbu și intră în răsboiu unde începe să teasă).

ILIE (care a venit lingă Barbu)

Păi, am venit la logofătu după ce am plecat de la lelea Ruxanda. (Catrina devine atentă. Barbu se întunecă) Nu măi țiū minte cîți ani or fi d'atunci!

BARBU

Ai fost și la Ruxanda? (bea în tot timpul îndesînd paharele).

RADU

A fost și pe la noi, pe unde nu se aciolează ăsta!

BARBU

Pe unde umblă, mă, logofătu cît ai stat tu la el?

ILIE.

Pe unde nu umblă ala!

BARBU

P'aici, pe la mine, venea?

CATRINA (de la teighea)

Cum nu eră să vie? Cîte treburi n'am avut cu el!

BARBU (brusc întorcîndu-se către Catrina)

Nu te-am întrebat pe tine!

ILIE

Venea, cum să nu vie! Odată m'a trimes și pe mine.

BARBU (cu mult interes)

La ce te-a trimes ?

ILIE

Am încărcat niște fîn, de la dumneata din vale; că se puseseră niște ploii, și 'l cumpărase de la lelea Catrina.

BARBU (siciit)

Nu te 'ntreb eū d'asta! (după ce bea) Nu venea el p'aici, așa, de făcea vreun chef noaptea?

RADU

'Tî-ai găsit! Nică și să facă chef! Dacă l'o cinsti cinevă, bea și el un pahar de rachiū... altminteri.. apă la puț!

BARBU

Ia mai dă-ne, Catrino, o fele de vin. (Catrina se ridică de la tejghea și vine de ia oala. Barbu se ultă crunt la ea apoi deodată devine violent) Și mișcă-te mai iute, că nu ești 'n nouă luni!

CATRINA (infiorată)

Barbule, ai înebunit?! (Barbu care s'a cam amețit, se ridică amenințător. Radu care 'l prinde gîndu, il oprește).

RADU

Ia lasă, nea Barbule, stai locului. (Catrina coboară în pivniță. Ilie s'a așezat jos de-oparte, își scoate pachetu de tutun și 'l pune în tabachere).

BARBU

(mai potolit și cu chef exagerat, de necaz).

De mă! cine mai gîndea că o să es eū teafăr din ocnă și să mă 'ntorc acasă; să beaū cu tine, băiatu Opri?—Zece anișori tăiaiū la sare!.. zece ani! de dimineța pînă seara! (cu intențiune, către Catrina care a adus o oală de vin și le toarnă în pahare). Fie că dor 'ți-a fost, Catrino, de mine, eīt lipsiū de-acasă!

CATRINA

Vezi bine că 'mî-a fost.

BARBU

Păi cum! 'Ţi-a fost dor nevoie mare! Şi de doru meu, te dedeşi în dragoste cu logofătu Nică!—De mă, Radule, Nică Stîngaciu... ibovnicu nevastăii mele! (ride cu hohot).

CATRINA

Iar, Barbule? Iar logofătu?!

BARBU

(Sculindu-se în picioare şi bătînd în necaz cu pumnul în masă).

Iar! eh? şi ce? Îţi pare rău? Te doare? Nică! eh! Nică Stîngaciu!—Cum o să-î înmoiu eu oasele lui Nică!

CATRINA

Barbule, vino-ţi 'n fire, pentru numele lui Dumnezeu!

BARBU (desmeticit)

Pentru numele lui Dumnezeu? Te gîndeşti la Dumnezeu, Catrino! (scrişnind) Dacă te gîndeşti la Dumnezeu, cum nu 'ţi-a fost teamă cînd 'ţi-ai rîs de cîntecul casei mele? (cu vocea surdă) Cum nu 'ţi-a fost frică, muere, că te 'nghite pămîntu, să 'ţi mînjeşti carnea, cînd ştiaşi că ai fată de măritat? Ticăloaso!

CATRINA

Isprăveşte, Barbule, ori ia mai bine un lemn şi 'mă dă 'n cap! Ce fel de om eşti!.. Ştii că Ruxanda ne vrea rău!.. Şi pentru că nebuna a aruncat o minciună ca asta, minciună de se cutremură carnea pe mine, tu, om cu judecată cum te ştiu, de erî încoa, numai ai astîmpăr!.. Mă înjurî, m'ai bătut; acum de cînd venişî nu pot să mă uit în ochii tăi, fără să nu mă fulgerî!.. şi fie care vorbă ce 'ţi ese din gură, e cuţit care se 'nfige în fîcaşii mei!—Barbule!.. Barbule!.. e păcat de Dumnezeu!.. Barbule, gîndeşte-te bine, că s'alege prafu de noi! (isbucneşte în plîns).

ILEANA

(care a lăsat războiu, se repede la Catrina).

Mamă! (întorcîndu-se către Barbu) Tată!.. Ce-ai de gînd?

BARBU

(întorcînd capu spre Ileana, se domoleşte puţin apoi clătînd din cap către Catrina).

Hm! Bine! bine! (către Radu) Ia mai toarnă mă! Ca-

trino, mai adu o fele. (Catrina ștergindu-și ochiile, ia garafa și coboară în pivniță. Ileana abătută, se duce la teighea. Ilie își aprinde țigara cu amnarul. Radu stă în picioare la masă, uitându-se cu jale la Barbu, care șeade trintit pe scaun cu capu în miini).

SENA V

Aceiași, VLAD, NIȚU.

VLAD

(intrind cu Nițu)

Bună ziua, nepoată.

ILEANA

Mulțumim dumitale, moșule. (Nițu și Vlad se așează la o masă în han.)

BARBU (intorcindu-și capu dă cu ochiile de Nițu și Vlad)

Da' ce faceți acolo?

NIȚU

Avem o treabă cu cuscru Vlad. (Catrina aduce vin și toarnă în pahare la masa lui Barbu).

VLAD (văzindu-l pe Ilie)

Ia vino 'ncoa, Ilie.

ILIE (apropiindu-se)

De ce mă chemi, moșule?

VLAD

Ia să vedem tabacherea aia a ta... (Ilie scoate tabacherea, Vlad o ia și i-o dă lui Nițu) Uite-o mă! He! așa e?

NIȚU

(uitându-se cu multă băgare de seamă la tabachere)

Ai dreptate, așa e! (fluera uimit).

ILIE

Ce mă, nea Nițule, orî e a dumitale? Ia-o mă, că eu am găsit-o 'n vie la Nică... Să nu mă bați... N'am știut că e a dumitale că 'ți-o aduceam.

NIȚU (foarte vesel)

Ce să te bat Ilie? Na doi franci să 'ți cumperi alta.

VLAD

Ce zici, primarule?

NIȚU

Așă e mă! așă e! Uite... parcă 'l văz pe bietu conu Tache cînd venea pe la primărie și punea tabacherea pe masă. — Cîte țigări n'am făcut eū din tabacherea asta!—Să trăești, cuscre Vladule, din mare belea m'ai scăpat! Nu mai aveam traiū cu zapciu!—Ti! logofete Nică, tu erai ticălosu?! D'acum te-am pus bine!

VLAD

Eh! Nu 'l ridică pe Nică?

NIȚU

Pînă n'oiū avea ordin de la suprefectură nu pot să fac nimic. Mă duc cu brișca... vezi să nu miroase tîlharu ăla ceva! (ese foarte grăbit)

VLAD

Lasă-l pe mine! Eū îi sunt popa! (îndreptindu-se către masa lui Barbu). Noroc, Barbule, ce mai făcuși?

BARBU (amărit)

Ce să mai fac, măre, Vlade? Mi se pare că mai grele sînt lanțurile lumii, de cît lanțurile care le-am purtat atîția ani la ocnă! Uf! (oftează adinc).

VLAD

Cum, mă cuscre, tot nu 'ți-a ieșit din minte ticăloșia nebunei ăleia de soru-mea? Și tu nu 'i spuī nimic, nepoate? Nu 'i luminezi mintea creștinului?

RADU

Păi eū de cînd îi spuī!

BARBU

Ce să 'mī spuneți voi!... De geaba! (agitindu-se iar). Vladule, a intrat zavistia 'n casa mea și s'a furișat în sufletu meū! N'am închis ochii toată noaptea! (mică pauză) Știu bine că Ruxandei îi place să clevetească! Eh! Tot ea l'a 'ntăritat în potriva mea și pe bietu Oprea!—Știu că nevasta 'mī eră cinstită!.. Uite... beaū... vreaū să mă 'mbăt!.. și nu se lipește băutura de mine!.. măi răū mă întărită!..—Vreaū să uīt și nu pot!.. nu pot!.. (se ridică de la masă agitat și se duce spre teighea la Catrina). Nu pot!..

fiindcă... fiindcă... de ce vrea Catrina s'o dea pe Ileana lui Nică?... Ce vedea ea la Nică?... la zgîrcitu ăla?... Ce vrea ea?... (miriind) Hm!.. Știu eă ce vrea!.. Vrea să 'și ascunză păcatu!.. vrea să orbească lumea!.. (umblă agitat pe lingă tejghea)

CATRINA (căt're Ileana care e lingă ea).

Ileano maică, mai vezi de ale păsări p'afară. (Ileana ese).

BARBU (oprindu-se în fața lui Vlad).

Vrea să mă orbească pe mine, Vladule! Și d'aia n'am astîmpăr!.. d'aia nu pot să uit! (ese brusc, trîntind ușa din față).

SCENA VI

Aceiași, fără BARBU și ILEANA

VLAD (căt're Radu, uitîndu-se pe fereastră după Barbu).

De mă!.. bietu om!.. Mare păcat își făcu mă-ta cu sufletu creștinului!

CATRINA (foarte agitată).

Cusere Vladule, ce mă fac eă?... Dumneata trebuie să mă scapi, că dumneata știi ce fel de femei am fost eă!—Va să te duci la soru-ta să-i spui să vie aici, să'i scoată din minte lui Barbu rătăcirea asta. Ce, vreți să 'nebunească omu?... Vreți să'mi părăsesc casa?... să mă duc 'n lume?—Să vie Ruxanda să mă scape din focu în care m'a azvîrlit, că mă pui la drum!... și s'o păzească Dumnezeu să 'mi iasă înainte, că se alege și de ea și de mine!

VLAD

Nu mai vine nici afurisitu-ăla de Nică p'aici! L-am lua pe Barbu de-oparte; ne-am înțelege ca oamenii, că nu sîntem mueri!

RADU

Ți-ai găsit! Ți-a știe numai s'arunce zîzania. Ți-a stă cu amnaru 'n mîină pînă să dea foc clăii de fin... și pe urmă, p'aci ți-e drumul!

VLAD

Ascultă, Radule. Tu să te duci la mă-ta și să'i spui

c'am zis e  sa vie numai de c t încoa... sa stinga focu care l-a aprins în casa oamenilor!

RADU

Par'că m'ascultă mama pe mine!

VLAD (cu energie)

Pe tine nu te-o fi ascult nd, dar m'ascultă pe mine. Să-i spu  a a că am zis e !... că eŭ am zis! Ea mă știe pe mine!... Să nu mă necăjească!... Am e  ac  i de cojocu ei, cum am  i d'al lui Nic !

SCENA VII.

Accia i, NICA

VLAD

(văzindu-l pe Nic  intr nd)

Na! vorbești de lup  i Nic  la u e!

NIC  (sec)

Ce vorbă e asta?

VLAD (hotărit)

O să vezi tu acum. (apropiindu-se de el  i luindu-l cu ton seme ) Va să zică, te duci ca o iscoadă la soru-mea; z p ce ti mintea unei mueri nebune; pune i la cale am ndo i negliuirea; veni i  i dați foc casei românului;  i pe urmă te da  afund!... Nu  tiu, n'am văzut! Asta e fapt  de om de ispravă, logofete Nic ?...  i crezi că Barbu o să te lase să te plimbă a a fără habar, par' că ai fi zapci ?

NIC 

Ce 'm  pasă mie de Barbu?

CATRINA

Dacă nu ' i pasă de Barbu, să ' i pese de mine, logofete, că din pricina dumitale nu mai am trai  cu b rbatu-me !

NIC 

Ce 'm  pasă mie de tine! Pentru altceva am venit e  la voi!

RADU

Te-o fi mînat doru de Ileana ?

NICĂ

Ce 'mî pasă mie de Ileana ?

VLAD (eclatînd)

Bag seamă că dumitale nu 'ți mai pasă de nimeni, logofete ? Păi tot vorba mea, par'că ești ispravnic, nu zapciû !

NICĂ (hotărit)

Catrino, eû am venit să 'mî dați paralele. Destul aștept de doi ani de zile !

CATRINA

D'asta ai venit?... Da' de unde să 'ți dau parale ?

VLAD

Păi, logofătu o fi crezînd că 'ți-a adus Barbu niscaivă bani de la ocnă.

CATRINA

Mă știi c'am vindut ceva ? Mă știi c'am făcut vreo negustorie ? — Eri veniși să 'mî aduci inelu fetei și azi vii să 'mî ceri parale, după ce 'mî-ai otrăvit traiu cu Barbu, după ce ai semănat zavistia în vatra mea !

NICĂ

Să 'mî dai și inelu 'ndărăt; nu vreaû să mai am nicio daraveră cu voi! — Dacă pînă 'n seară nu 'mî dați paralele, vă vînz tot! — Mărită-ți fata cu cine 'i vrea. Dă-o după desmățatu Ruxandei!

RADU (sărînd de la masă)

Îngrădește-ți gura, logofete, că te umplu de sînge !

NICĂ

O s' ajungî rău, vai de capu tău!... Mi-ai stricat mie rostu! O s'o ieî tu pe Ileana!... Ia-o, c'o să te umple de bani! Și cămașa după ea e a mea! Și din spre partea mă-tei, să 'ți ieî gîndu!... că nu 'ți dă nicio palmă de pămînt!

RADU

Măi tacî!... Te-ei fi înțeles tu cu mama, să te lase pe tine clironom?... ăi fi pus ochii și pe averea noastră?

NICĂ

Da' pe a cui avere am măi pus eū ochii?

VLAD

Eh!... Lume rea logofete!—Cîte nu vorbește lumea de dumneata!... Da' — vorba dumitale — dumneata habar n'ai!

RADU

Hm!... Lasă'l!... O să dea el de dracu!... Te dichisesc eū, logofete!

NICĂ (sătul)

Catrino, eū n'am vreme s'ascult vorbele oamenilor, cari se 'mbată la tine 'n cărciumă. Gândește-te bine!... Adună-te cum ăi ști și făceți-mi rost de parale! Spune-î și lui Barbu să nu se joace cu mine! Ce bănu-elî?... Ce ibovnică?... Ce mă vîrîți pe mine 'n certurile voastre?... Să-'mî dai inelu! (Catrina se duce și scoate inelu din chichița lăzei 'n care căutase la 'nceputul actului și vine de 'l aduce. — În vremea asta Barbu a intrat și, dînd cu ochii de Nică, i se luminează fața și rămîne 'n fund, măsurîndu-l cu privirea).

SCENA VIII

Aceiași, BARBU

BARBU (cu ochii holbați la Nică)

Eh!... Uite și logofătu Nică!... (coborînd) Îți măi adu-seși aminte și de mine, orî ți se făcuse dor de Catrina?

NICĂ

Ce vorbe sînt astea, Barbule?

BARBU (fierbînd)

Ce vorbe?... Hm!... (domolîndu-se cu sila) Va să zică, îmi tinuși locu zece anî de zile lîngă muere? Zece anî îmi mîngăiași nevasta ca să n'o răpue doru de mine!

CATRINA

Barbule, Barbule!

BARBU (brusc)

Pleacă d'aici!... Lasă-mă 'n pace!

VLAD

Bine, mă, cuscre, prăpădești muerea!

BARBU

Lasă-mă, Vlade, să-'mî răcoresc sufletu, în care 'mî-a aprins vîlvoare ticălosu ăsta!

CATRINA (incet luî Vlad cu groază)

'Mi-e frică de primejdie, cuscre!

RADU

Lasă, lele Catrino, sîntem aci!

BARBU

Și mai îndrăznești să treci pragu casei mele?..
 (Catrina și Nică întimplător, sunt alături. Barbu uitîndu-se la ei, în batjocură)
 Eh! Știi că vă șeade bine alături?!.. Sînteți potri-
 viți amîndoi!... Și venii eū, și mă puseiū mărăcine 'n
 poteca voastră!... (isbucnește în ris) Ha! ha! ha!... N'avuse-
 răți noroc nici să fiū osîndit pe viață, nici barim să
 'mî fi putrezit oasele 'n ocnă!... He!... Bine ați fi trăit
 voi!... (Pe ușa din fund intră un copil, Catrina se duce la tejghea).

COPILUL (aruncînd un gologan pe tejghea)

Dă-'mî un sfert de pîine, lele Catrino.

(Catrina îi dă pîine. Copilul ese)

BARBU (continuă agitîndu-se din ce în ce).

Așă mă, cuscre Vladule, așă mă, Radule!—Intraiū în
 ocnă; îmi tîrîi zilele zece anî în bezna iadului!—Se zvîr-
 colea sufletu 'n mine de doru nevestei, de doru fetei, de
 doru satului; și ardeam să mai auz odată ciocănitura gre-
 siei pe oțelu ostenit al coasei! Și nu-'mî luă Dumnezeuū
 mințile cît steteiū în ocnă!... Mă aduse sănătos la vatra
 mea!... Și cum picaiū în bătătură: mi se turbură min-
 tea, mi se otrăvi sufletu, mi se fură toate nădejdi!—
 Și cine 'mî făcu toate necazurile astea?... Cine gîndiți
 voi că e diavolu care s'a furișat sub căpătiū meū, de nu
 mă lasă să 'nchiz ochii?... Uite-l!... Uitați-vă la el!...
 Asta e!... Nică Stîngaciū!

NICA (nemaî putînd să rabde).

Ce-ai cu mine, mă?... Ce ți-am făcut eu ție, mă?— În loc să 'mî zici bogdaproste, că 'ți-am ajutat nevasta și fata la nevoie? — Păi tu știi, mă?... Întreab'-o pe nevastă-ta.—Să 'mî dați paralele,—paralele mele muncite — două zeci de poli! — că vă vînz tot! — Îți vînz zestrea fie-tei!—V'am dat banî de v'ați întonit fata!—Să 'mî dați paralele, că nu scăpați de mine așa!—Bărbat ești tu?.. Te ieî după vorbele Ruxandeî!... Nu știi că tot aia te-a băgat în ocnă?... Acum vrei să intri 'n balamuc?... Nebunule!

BARBU

Așa!... acum mă scoți și dator?! 'Mî-ai îmbrăcat fata? 'mî-ai ajutat nevasta? Da' cu ce gînd le-ai ajutat?— I-ai dat parale nevesteî, să-î facă zestre fie-meî ca să ți-o dea ție, tilharule!.. Îți fusese milă de nevastă și acum ți se făcuse milă de fată!... Ticălosule!

NICĂ

Nu e vorba de milă!... Mila, e treaba mea!—Eû am zapis de la nevastă-ta!.. Să 'mî dați banîi meî!

VLAD (repede lui Radu)

Radule, du-te numaî de cît la mă-ta și fă cum 'ți-am spus!.. Staû eû aici! (Radu ese repede).

NICĂ

(răstit și cu toată energia, bătînd cu pumnu în masă).

Dați-mî banîi meî, că nu mă mișc d'aici fără banî!.. M'am săturat făcînd pomenî!—N-am poftă să huzurești tu, ocnașule, și cu ai tăi din munca mea!

BARBU (scos din fire)

Să huzuresc eû din munca ta?.. Eû, mă, tîlharule!

VLAD

Barbule! bagă de seamă!

BARBU

Lasă-mă, Vladule, să mă răfuesc cu hoțu ăsta !.. (apucîndu-l de git și trîntîndu-l în genunchî). Cîine spurcat!.. Îmî necinstești casa; vrei să 'mî necinstești și fata; și acum cînd ți s'a 'nchis drumurile din toate părțile, acum vii cu

zapis în mîină, să mă lași pe drumuri?! (sguduindu-l puternic).
 Cîine!.. intru iar în ocnă!.. Am stat eu de geaba zece
 ani, dar dacă oiă omorî un ticălos ca tine?! (îi pune ge-
 nunchiu în pîept).

CATRINA

Sări, nene Vladule, că se face omor!

VLAD (se repede, îl apucă pe Barbu și 'l dă la o parte)

Stai, Barbule, lasă-l păcatelor! (Nică profită de acest moment
 și se ridică).

NICĂ (din ușa amenințător)

Te puiă eu bine pe tine, ocnașule! (În acest moment Barbu
 se repede după el cu o bardă în mîină pe care o găsește pe teighea).

CATRINA (punîndu-se în drumu lui)

Barbule, vino-ți în fire! Nu te-ai săturat de ocnă?

BARBU (contrariat, se oprește în fața ei)

Așă, te puseși în drumu meu! Ți-e milă de Nică!
 De ce nu'l luași tu, fa, pe Nică? Erați mai potriviți
 amîndoi, și la vîrstă și la apucături: el tîlhar, tu cîr-
 ciumăreasă în drumu călătorilor! Te ai bine cu toată
 lumea! Unu te ciupește, altu te pupă, și 'n teighea
 s'adună gologanii,—c'asă face muerea dornică de iubit!
 Cînd erai tînră, nu erai așa de nebădăioasă la dra-
 goste! După ce plecaiă eu îți dedeși drumu! Și aleseși
 pe Nică! Și puseserăți lucrurile la cale că, de m'oiă
 întoarce și oiă mirosi, el să vie cu zapiz că 'ți-a dat
 parale ca să mă orbiți pe mine,—și eu să 'i dau în
 genunchiă, să nu mă lase pe drumuri! (apucînd'o de pept)
 Așă e, Catrino? Așă e, muere? (o sgudue cu putere) De ce
 te-ai iubit, fa, cu Nică? Ce ai văzut tu la Nică Stîn-
 gaciă? (sguduind-o mai tare și ridicînd barda asupra ei) De ce, Catrino?
 De ce? Că 'ți crăp capu 'n două, muere ticăloasă!

ILEANA

(atrasă de sgomot a intrat pe ultimele cuvinte ale lui Barbu și, cînd el ridică
 barda asupra Catrinei, se pune între ei).

Barim, omoară-ne pe-amîndouă! (în același moment Vlad l-a
 apucat de brațe, Barbu se desmeticește și 'i scapă barda din mîină).

CORTINA

ACTUL IV

LUNI DUPĂ NĂMIEZ —

Acelaș decor ca la actul al II-lea. De pe deal se văd coborînd cositorii cu coasele la spinare. Soarele e aproape de apus, și treptat dispăre, pe măsură ce acțiunea înaintează, așa că la sfîrșitul actului, amurgul e complet. Din cînd în cînd de pe deal coboară fete și copii, cu surcele în brațe, cu oale pline de mure; și, din vreme în vreme, clopotele vitelor cari coboară pe poteci, umple aerul de un sunet ademenitor la odihnă. Cîțiva țărani se opresc la puț, scot apă, beau, și unii din ei se așează pe lingă puț, pe pămînt; iar alții trec sub polata hanului, unde sînt femeii bătrîne și copii. Unul dintre coșaii cari coboară, cîntă din frunză. Catrina, la auzul cîntecului ese din han și rămîne în ușă. Marin e în scenă sub polată și își aprinde țigara cu amnarul.

SCENA I

CATRINA, GHEORGHE, STANCU, MARIN, apoi VLAD.

GHEORGHE

Bună vremea, lele Catrino.

CATRINA

Îl strînsără-ți finu, Gheorghe ?

STANCU

A mai rămas vre-o trei poloage, ne repezim și le strîngem mîine pînă 'n ziuă.

CATRINA

Cîte căpițe aū eșit, Stancule ?

GHEORGHE

La plute trei și lingă anini două. Să mai fie una în poloagele ale ne-strînse... tocmai vorba dumitale: vre-o șease cu totu!

STANCU

Da' nenea Barbu ce mai face, lele Catrino?

CATRINA

Ce să mai facă!... Vai de capu meu! (intră în han și va aduce la vreme rachiū).

GHEORGHE

Fie că a dracului muere și lelea Ruxanda asta!

MARIN

Asta a speriat lumea! — Ce, gîndiți că peste rîu trăește bine cu cinevă? Dacă s'a certat ea cu Vlad, cu frate-său, om să 'l puî pe rană! Din cîte n'a scăpat-o Vlad!... De geaba! nebună! (Catrina se întoarce cu țuică și le dă cositorilor).

MARIN (cătrefe Catrina)

Da, cu logofātu Nică ce-ați mai făcut, Catrino?

CATRINA

Ce să facem, nea Marine, ne cere paralele. S'a certat azi dimineață cu bărbatu-meu! Dacă nu sărea cuscru Vlad, îl omorâ Barbu!

MARIN

Azi după nămiezi iar a venit la primărie. Îl căută pe Nițu, pe primaru; da' Nițu era la suprefectură. (Vlad intră și ascultă de o parte) Și logofātu zicea că astă-seară are să vă facă un tărăboiū, să se ducă pomina! Ao-leo!... iabraș mai e Stîngaciu cînd îl mușcă necazu de inimă! De n'ați da de vre-o nevoie, măre, Catrino!

CATRINA

Apoi, nea Marine, mai mare nevoie de cît care mî-a făcut-o mie Ruxanda, de nu mai am traiū cu Barbu, nici că se mai poate la sufletu omului! Ce-o să-'mî facă logofātu?... O să-'mî vînză... n-o să mă omoare!

VLAD

Să vînză?... Hm!... N'ai habar!... Lasă că-î fac eu dandanaua acum, curînd, curînd. O să-î piară pofta și de zăpis, și de logodnă, și de 'nsurătoare! De mult îl pase eu pe logofātu. — (cătrefe Marin) Da' Nițu, nu s'a mai întors de la zapciū?

MARIN

Nu pîn'acum, nea Vladule.

VLAD

Să-î eși înainte și să-î spuî să vie drept aici, să nu se mai abată p'acasă. Știe el de ce. (Marin ese).

CATRINA

Ce mai zicea Barbu, cuscre ?

VLAD

S'a mai domolit acum, da' 'mî pare rău c'a 'nceput să bea rachiū ! O să se 'ndîrjească iar ; și mă tem că de-o da cu ochiî de proclētu ălă de Nică, să nu ne facă vre-o comédie !

CATRINA

Cuscre Vladule, să stai pe lîngă el, că iar intră 'n ocnă.

SCENA II

Aceiași, RADU, apoî ILEANA, BARBU, ILIE.

RADU (intrînd)

Noroc bun.

VLAD

Ce făcuși, mă ?

RADU

Nu 'ți-am spus eū că mă duc de geaba ! A 'ncepu să strige la mine ... a pus mîna pe beldie ! — Pre legea mea, de nu mă gîndeam c'o fi păcat, dam de sugubină. — A 'nvrăjbit-o hoțu ăla de Stîngaciu ! (îndirjit). Of ! ... de ce nu-l face Dumnezeuū acum înaintea mea ! ... Dacă s'ar mai ridica el de pe pernă o lună de zile, să nu-'mî ajute Maica Domnului ! (se 'nchină).

GHEORGHE

Cată-ți treaba, Radule, ce vrei să intri în pușcărie din pricina ticălosului ăsta ? (Vlad stă pe gîndurî).

RADU

Vorba e, moșule, eū ce mă fac ? C'auzi că nu vrea să 'mî dea nici o lăscae ! Cum ridic eū nunta ?

VLAD

Îți daū eū parale, cît 'ți-o trebui... și las-o pe Ru-xanda. — O s'o fac să vă dea 'n genunchi !

CATRINA

Eh! mare, Radule!... ție 'ți-arde de nuntă!... Ferice de voi! Sînteți copii, măiculiță!

VLAD

Da' de ce să nu 'i arză de nuntă? Ce, e mortu pe masă? I-o trece el necazu ăsta și lui Barbu.—Ține-ți și tu inima, Catrino, că te știu femee zdravănă, cu minte de voinic!—Nu le mai face inimă rea și copiilor ăstora!

ILEANA

(alergînd într'un suflet din han)

Maică, saî maică!... A căzut taica grămadă sub masă!

VLAD

Afurisitu de rachiū! Nu-'ți spuneam eū! (se repede cu Catrina în han).

ILEANA (ducîndu-se la Radu)

Radule, Radule!... ce blestem s'a abătut asupra casei noastre? (o ineacă plinsu).

RADU

Lasă, Ilenuțo, o să treacă și asta. Nu mă plînge și tu, că-î strici inima leli Catrinei. Barim noi, că sîntem tineri, noi să le facem inimă bună ălor bătrîni. (Catrina și Vlad vin din han, aducîndu-l pe Barbu care se sprijină de umerii lor. Apoi îl așează pe laviță sub polată).

VLAD

Ia măi stai, mă, cuscre, ici, să te măi bată vîntu nițel. Și măi dă-l dracului de rachiū! (Ilie care a intrat și el odată cu Barbu, s'a dus la puț și vine cu un urcior de apă).

ILIE (dindu-î urcioru)

Mă, nea Barbule, ia bea nițică apă rece, să 'ți măi răcorești sufletu. (Barbu ia urcioru și bea de nu se măi satură).

VLAD

Ce măi om ești tu, Ilie! — Bea Barbule, că e foc mult la inima ta! Și 'l măi aprinseși și cu afurisitu ăsta de basamac,—star-ar pustiū de capu cui l'a măi adus pe la noi!

BARBU

(revenindu-și puțin, se uită aiurit în jurul lui)

Ce, mă?... Aici ești Vladule? (stringîndu-și fruntea în pumni)
Of! cum îmi svîcnesc tîmplele!... (Cițî-va țărani intră în han. Ca-
trina și Ileana se duc după el. Barbu se întoarce și dă cu ochii de Ilie). Fe-
rice de tine, Ilie, că 'ți-a 'ntunecat Dumnezeu lumina
minții!

ILIE

Ce, nea Barbule, ești necăjit și pe mine? Eh! știe
el Dumnezeu ce face!... Dacă 'mă-a luat-o pe Floarea!

BARBU

De ce a murit Floarea?

ILIE

De inimă rea, nea Barbule... că nu vrea mă-sa să
'mă-o dea mie!... Și cum îi cîntam eu de frumos din
fluer!... Cum cîntai dumneata alaltăeri, cînd te-ai întors
de la ocnă.

BARBU (amărit)

Ce bine ar fi fost să fi putrezit eu în ocnă!

VLAD

Tot nu 'ți-a mai trecut?

BARBU

He! mare, Vladule!... Te tai la un deștiu și 'ți
trece; dar cînd 'ți se spintecă inima, numai cînd 'ți-o
sună scîndura, numai atunci se potolește durerea!

RADU

Ce tot vorbești, nea Barbule!... O să te bucure Dum-
nezeu, că n'ai tîlhărit să omori oamenii la drum!

BARBU

L'am omorît pe tat-tău, Radule; și se vede că nu
vrea Dumnezeu să mă ierte; nu vrea să 'mă facă parte
s'o văz pe Ileana cununată cu tine! Atunci aș înge-
nunchia și i-aș mulțumi că m'a iertat. (îneacă de plîns) Dar
eu o să mă prăpădesc, o să se dărîme carnea după
trupu meu, o să mi se usuce și măduva oaselor de chin
și de amărăciune, și dreapta mea, cu care l-am omorît

pe Oprea, n'o să se mai poată ridică să facă semnu crucii!

VLAD

Fugî, mă Barbule, d'acolo, că 'l mîinii pe Dumnezeu! Dacă nu te-ar fi iertat, ar fi semănat el atîta dragoste în copiii voștri?

BARBU

(cu ochii rătăciți și cu mai multă încordare)

Nu m'a iertat, Vladule! Că dacă m'ar fi iertat Dumnezeu, m'ar fi iertat și oamenii! și Ruxanda nu mă iartă! Dacă aș fi rămas curat înaintea lui, n'ar fi lăsat să se strecoare necuratu 'n sufletu nevestei mele! Nu ar fi 'mpins-o și pe ea la păcat!

VLAD

Barbule, Catrina e cinstită; Catrina e curată în fața lui Dumnezeu! Crede-mă pe mine ce-ți spui eu, că sînt om bătrîn!

BARBU (șobosit)

O fi, Vladule, o fi! Te crez și pe tine, o crez și pe ea cinstită! D'acum tot una 'mî-e! (apucîndu-și capu în mîini și scoțînd gemete) Ah! ah! Mi s'a urît aici! (oprindu-se cu ochii asupra lui Ilie, care în tot timpul s'a uîtat prostește la Barbu, apoi către Vlad, dînd din ce în ce mai multă energie vorbelor). Uîte, cuscre! Uîtă-te la nebunu ăsta! Îl mai doare ceva? Nu 'l mai doare nimic! că 'i-a luat Dumnezeu mințile! (îndirjit) Și mie mi le-a lăsat: ca să mă doară mereu, ca să mă sbat mereu în ghiarile nevoiei și a le necazului!— Ca să 'mî sîngereze mereu inima, în care roade viermele zavistiei! (afară din sine) De ce, mă? De ce nu 'mî ia Dumnezeu mintea și mie? De ce să n'am și eu un ceas de tihnă și de bucurie?— Erî, ședeam cu tine și cu Nițu de vorbă; auzeam și eu după zece ani un cîntec voios; vedeam oamenii trăind frățește unu lîngă altu; îmi vedeam copiii; îmi vedeam căscioara, din care mă gonise zavistia; sălta sufletu 'n mine de bucurie văzîndu-l pe Radu, pe băiatu Opri, uitîndu-se blînd la mine și spunîndu-mi că-i e dragă fie-mea! Răsărise soarele, și mă 'ncălzea și pe mine degeratul! Și, din senin, se ridică noru năprasnic al zavistiei și se năpustește asupra casei mele!

Veni Ruxanda și 'mă vîrî junghiu 'n inimă! (Catrina și Ileana apar în ușa hanului).

VLAD

Iar? Iar 'ți-aduseși aminte?

BARBU

Ce-am fost eă, Vladule, tîlhar de codru? De ce mă dusesem eă, Vladule, în ocnă? Mă dusesem fiind-că mi se răpise pămîntu cu judecată strîmbă! Catrina le știa astea! Cum nu s'a gîndit, cum a orbit-o diavolu ca, în loc să o răpue doru și jalea de mine, să și le potolească luîndu-și ibovnic — ibovnic mă! — pe Nică Stîngaciu!

CATRINA

(care a auzit, fierbind și ne mai putîndu-se stăpîni vine în dreptu lui)

Barbule, noi va să isprăvim într'un fel! Noi amîndoi nu mai putem trăi așa! Tu, se vede că vrei să te scapi de mine? Bine, mă duc! — 'Ți-o spuî aici de față cu lumea! (scuturîndu-și cămașa) Așa am venit în casa ta, așa plec! Dar să nu uîți că zece ani de zile, după ce ni s'a furat pămîntu, eă, eă m'am trudit de-am strîns ce vezi împrejuru casei! Eă am ținut aici! Eă cu umăru meă; cu jalea 'n suflet și cu șiroaele de lacrămî pe obraz! Eă am crescut fata de-o vezi acum frumoasă, voi-nică, harnică la treabă, că o știe tot satu! — Cum crezi tu că le-am înodat, de le-am ținut pe toate pîn' acum? Cu rodu de pe un petecel de pămînt și cu douăzeci de poli, cari am sa-î daă lui Nică? (mişcare din partea lui Barbu) Așa! Am să-î daă douăzeci de poli, că—'mă-a luat Dumnezeă mințile! — după ce i-am fost țiiitoare, i-am mai dat și zăpis că 'i sînt datoare!

BARBU

Catrino!

CATRINA

Să'ți spue oamenii aștia cari îi vezi adunați lîngă noi, că mă vedeau de dimineața, de cînd mă spălam, pînă noaptea, tîrziă! — Cînd se stingeau toate luminile din sat, atunci îmi ridicam și eă brațu ostenit să fac o cruce, mulțumînd lui Dumnezeă și rugîndu-mă să mă

ție tot așa pînă te-ei întoarce!.. Și eu i-am fost țiitoare lui Nică!.. Eu 'ți-am necinstit casa?... Păcat de Dumnezeu, Barbule! (plînge).

ILEANA

Tată, tată, gîndește-te! Uită-te la ea cum plînge! N'o mai amări cu bănuiala asta! O s'o omori!

CATRINA

O să mă duc, Ileano. Tu rămîi aici cu tat-tău! Poate i-o lumină Dumnezeu mintea, și atunci o să-î pară rău!

ILEANA

Maică, dacă pleci tu, merg și eu cu tine!

VLAD (către femeî)

Ia tacî din gură, Ileano!... Ia tacî, Catrino!... O să vă luați lumea 'n cap din pricina zavistnicei ăleia de soru-mea?— (către Barbu cu ton hotărît). Ia mai adună-ți, mă, și tu mințile, că ești om în toată firea! Păi, îți spune lumea toată că neveste-tei nu ești vrednic să-î treci pe dinainte, cîte a făcut ea pentru casa ta; și tu stai d'aseară cu cuțitu ridicat d'asupra muerii!

GHEORGHE

Așa e!.. are dreptate!.. așa e mă, nea Barbule!

ȚĂRANIÎ

Așa e mă!.. așa e!

BARBU (doborît)

Bine... bine... așa să fie!... Eu m'am întors de la ocnă!.. Eu nu mai știu ce e în lumea asta! (Rămîne pe gînduri zdrobit. În vremea asta, Nică intră prin poarta curței avînd aeru dirz).

SCENA III

Aciași, NICĂ, apoi NIȚU, DOÎ CĂLĂRAȘI.

VLAD (văzîndu-l pe Nică)

Bine că te-aduse Dumnezeu, că de cînd te-aștept!

NICĂ

Ce-aveai cu mine?

VLAD

O să vezi tu acum!

NICĂ

Iar îmi căutați pricină?.. (către Barbu și Catrina, nebăgindu-l în seamă pe Vlad). Barbule, 'ți-ai venit în fire? Îmi dați paralele?.. Dacă nu, viu și vă 'ncarc tot ce aveți în casă!

BARBU

Dacă numai poți adăstă, ridică!—Uite... intră 'năuntru și strînge tot! (Catrina și Ileana podidesc în plîns).

NICĂ (obraznic)

Ha! ha! Te-ai domolit!.. Ați dat de dracu!.. Da' ce gîndeați voi, mă!.. Așa!...Hm!—Acum nu 'ni mai spu că 'mi-a fost nevastă-ta ibovnică? Îți venea la socoteală!... Gîndeați că m'ați strîns cu ușa și, eă, să vă dau de pomană douăzeci de poli!.. Banî munciți de mine!—La nevastă-ta eră să mă uit eă?

BARBU (sărînd ca o fiară)

Așa?... Te-ai săturat de Catrina! Nu 'ți mai place, cîine! Acum vii să ne puî ștreangu de gît, par'că-ai fi pîrcălabu stăpînirii?!... Vinde, mă! vinde tot!... Vinde-mi și cenușa!... că 'ți-ai făcut toate poftele! (apropiindu-se de Ileana și desmierdînd-o). Rîmniseși tu și la Ileana!... dar nu 'ți-a ajutat Dumnezeu!... Am sosit la vreme și m'am pus stavilă lăcomiei tele!—(infuriat) Haide!... încarcă!—Uite!... (arătînd spre ușa hanului). Uite mese, uite lavițe, uite lada cu zestrea fie-meî!... Ia-o! ia tot!... (scofîndu-și minteanu). Na-ți și minteanu! Vinde! vinde! (desbrobodînd-o pe Catrina). Ia-î și mahrama muerii!... Ia tot și pleacă! pleacă d'aici!—(luîndu-î capu Ileanei în brațe). Dar pe Ileana nu 'ți-o dau!... Ileana e a mea; Ileana e sînge din sîngele meu; e carne din carnea mea!—(o mingie cu ochii aprinși și rățaciți, apoi se întoarce furios către Nică). Ce mai stai? Încarcă și pleacă! (Nișu intră cu doi călărași după el).

NICĂ

(dînd cu ochii de Nișu, se repede la el)

Aî venit la vreme, primarule!

NIȘU

Bine te-am găsit, logofete! Da' ce e atîta fierbere p'aici?

NICĂ

Am să iaŭ cu zapis, cum bine știi, douăzeci de poli, de la ăștia. Am hotărîre de la judecătorie! — Am așteptat destul! Nu mai vreaŭ s'aștept! — Să știi că încarc tot și mîne dimineățã vînz cu toba!

VLAD

Ia stai, logofete; dumneata ai de vînzare ce bruma aŭ agonisit creștinii ăștia, în atîția ani de muncă? — Nu te mai necăji atîta. Uite cumpărătoru! Eŭ sînt! — Douăzeci de poli ai să ei, nu e așa?... (iși descinge chimiru bagă mîna în el și scoate banii). Na parale... satură-te! Adu zapisu 'ncoa. Vino primarule, să fi față aici. Uite... un pol... doi... trei... patru... (numără pină la 20) Te-ai săturaț? (luînd zapisu și băgîndu-l în sîn). Ia să bem și adălmașu. — Adu, Catrino, o fele de vin încoa, să beaŭ cu Nițu primaru și cu logofățu Nică Stîngaciu! (Catrina intră în han. Barbu a rămas pe lavițã abătut; împrejuru lui stă Radu și Ileana. La masa cealaltă: Nică, Nițu și Vlad. Nică își strînge banii după masă și-i bagă în chimir. — Vlad schimbă o uitătură inteligentă cu Nițu. Călărașii staŭ lingă poartă. Țăranii sînt risipiți). Acum, că isprăvirăm cu sănătate și pricina asta, ia spune, logofete, de unde s'a strîns, mă, atîta bănet la tine, de dai în dreapta și 'n stînga la toată lumea?

NICĂ

(încingîndu-și chimiru)

Din munca mea!

VLAD

Măre!... (Catrina aduce o oală de vin și trei pahare. Vlad ia un pahar și ciocnește). Păi, noroc, logofete, că cine știe, om mai bea, n'om mai bea amîndoi!

NICĂ

Ce vorbă e asta?

VLAD

Vorba cîntecului:

Ia de bea din mîna mea,

Orî ăi bea, orî n'ei mai bea.

(întorcîndu-se către Nițu) Ia dă-'mî, primarule, să fac o țigară. (Nițu scoate din briu tabacherea de argint. Nică dînd cu ochii de ea, face o mișcare de groază și rămîne cu mîna încleștată pe pahar. — Vlad, care l-a urmărit, îl atinge pe umăr; Nică aflându-se între Nițu și Vlad).

NIȚU (cu tabacherea subțochii lui Nică)

Da' ce te 'ngălbenești așa, logofete ?

NICĂ (cu ochii pironiți la tabachere)

Eă?... Nu... da'... 'mă-e...

VLAD (răstit)

Eh!... Ce te tot încurci așa la vorbă?... (către Nițu) Ia dă 'ncoa tabacherea aia, primarule. (o ia din mina lui Nițu și 'i-o viră în ochii lui Nică) Mă!..... da' frumoasă tabachere măi a!

NIȚU

Păi, ce, mă, nu știi?... 'Mă-a dat-o logofătu Nică.

NICĂ (tresărind)

Eă?! Când?...

NIȚU

E tabacherea lui conu Tache arendașu. (ficsându-l puternic) Ce, logofete, ai uitat?... Nu-'ți aduci aminte?... Nu l-ai omorât tu pe Tache arendașu, mă? — (S'a sculat de pe scaun și se uită șintă în ochii logofătului, care rămâne doborât sub privirea lui Nițu.— Toți cei din prejur rămân încrămeniți. Unii se apropie de masa lor și toți îl fie-sează pe Nică. Barbu, care s'a deșteptat din rătăcrie, se ridică deodată și rămâne cu ochii pironiți la Nică).

NICĂ

apucat de fiori și ne măi putind să reziste ochilor îndreptați spre el, gîfîind și ne măi avînd încotro, bolborosește pierdută).

Cine 'ți-a spus ție că eă 'l-am omorât?

NIȚU

Tu 'mă-a spus... când 'mă-a dat tabacherea... Ce, a! uitat.

NICĂ (timpit)

Uitasem!.. Așa e! (scoate un horcăit și cade fără putere, cu capu în miînă, pe masă).

NIȚU (către călărași)

Luati-l, mă, și-'l legați! (Călărașii se apropie și-'i leagă brațele lui Nică).

BARBU

(se apropie și se uită rătăcit la Nică)

Da' de ce 'l legați?... Ce-a făcut?

VLAD (cu putere)

Nu 'ți-am spus că el-l-a omorît pe Tache arendașu?

BARBU (desmeticit)

El!! (se apleacă furios către Nică) În ocnă o să putrezești, tâlharule!... Nu 'ți-a ajutat Dumnezeu!... Dumnezeu nu iartă!

NICĂ

(în vreme ce călărașii îl leagă, își vine în simțiri, se uită de jur împrejur și dă mai întâiu cu ochii de Vlad)

M'aî mîncat fript, Vlade!... (dă cu ochii de Catrina) Ai scăpat de mine, Catrino!... (rinjind) Ha! Ha! Ha! (deodată i se înveselește fața, apoi către Barbu) Mă duc să-'ți iaău locu la ocnă!.. Îți pare bine, hai?... Da 'ți-am ținut locu și aici Barbule! (Barbu, Ileana, Vlad, Radu, scot aproape în aceeași clipă un răcnet de uimire).

CATRINA (răcnind ca o fiară)

Minți, minți! tâlharule!!

NICA

Îți place, Catrino, așa?... (dindu-și satisfăcut cu pumnu în piept) Ah!... Să v'aduceți aminte de Nică Stîngaciu!

BARBU

(eșit din minți, se repede la Catrina, vrea s'o lovească, cu pumnii ridicați, dar își pierde puterile)

Catrino! Catrino!... (Cade grămadă. Vlad și Radu îl așează pe lavișă. Barbu, treptat își revine, se ridică de pe lavișă, îi dă la o parte pe cei din prejurul lui și înaintează cu ochii rătăciți spre mijlocul scenei) Lăsați-mă!. (aducindu-și aminte de vorbele lui Nică) Cine a stat la ocnă, a ieșit din rîndu oamenilor!... (La un semn al primarului, călărașii es cu Nică pe poarta hanului) Mă duc iar... Mă duc la ocnă... acasă... (Întorcîndu-se dă cu ochii de Ilie, care-l privește cu milă. Barbu îi scoate fluier de la brîu. Toți privesc înmărmuriți, vneștiind ce gînd are Barbu.—Barbu apropie fluieru de buze, începe a cînta o doină și pornește cîntînd pe cărarea de pe coastă).

CATRINA

Barbule!... Barbule!... (cade leșinată în marginea drumului).

VLAD (privind lung dupe Barbu)

Așa e cînd intră zavistia în casa românului!

C O R T I N A.

S F Î R Ș I T

UCIGĂ-'L-CRUCEA

DRAMĂ ÎN TREI ACTE

PERSOANELE :

MANOLE, țăran bogat, 50 de ani.
SMARANDA, nevasta lui, 45 de ani.
CODIN, fecioru lor, 25 de ani.
IOANA, fata lor, 18 ani.
ARSENE, cuscru cu Manole, 60 de ani.
MARIA, fata lui, logodnica lui Codin, 20 de ani.
MAMA VOCHIȚA, bătăină din sat, 65 de ani.
DINCĂ, bărbatu Vochiței, argat la Manole.
COSTANDIN) țăranii în vîrstă.
DUMITRU)
MIREA al Vlaicului, flăcău orfan, 25 de ani, nepot al lui Arsene.

Acțiunea se petrece într'un sat din plaiul Loviștei, județul Argeș, în zilele noastre, în casa lui Manole.

ACTUL I.

Bătătura casei lui Manole. În dreapta, casă cu prispă largă cu stilpi. Împrejurul curții, zăplaz cu poartă mare. Dincolo de zăplaz, drum. În fund panoramă de sat cu case semănate ici, colo. În bătătura casei, la mijloc, un nuc mare, stufos. Sub nuc Smaranda și Vochița învădesc o pinză. E soarele la amiază. Umbra nucului e proiectată pină în fața scenei; restul, e scăldat în lumină puternică de soare. De sub nuc, spre stînga, d'acurmezișu, fără a împiedeca vederea și intrarea pe poartă, sint bătuți pari de urzit pinză. Pe pari sint mai multe fire întinse. Ioana și Maria urzesc pinză cu mosoarele pe lergători.

SCENA I.

SMARANDA, VOCHIȚA, IOANA, MARIA.

SMARANDA

(urmînd o vorbă începută cu Vochița)

Ia fugi d'acolo, Vochițo, că nu se poate!

VOCHIȚA

Îmi pare rău, Smarando! Nu 'ți aduci aminte de Dumitrache al Despinei cît a umblat după Uța lui Călin?—și toată lumea zicea că nu se mai face nunta... veniseră pețitori și de la Corbeni!—și m'a chemat pe mine Despina, i-am făcut, și 'n trei săptămîni s'aun cununat.

MARIA (urzînd)

Lele Vochițo, fă-i și Ioanei de dragoste.

IOANA

Cu cine să 'mî facă mie? Măre, dragostea cînd o fi se 'nnoadă ea și nedescîntată. — Par'că ție 'ți-a făcut cinevă de dragoste!

SMARANDA

I-a făcut frate-tău, Codin, cu ochii lui ăia mîndri.

VOCHIȚA

Să 'ți trăiască, Smarando, că frumos flăcău ai!

SMARANDA (rizind)

Păcat că nu te am cunoscut cînd eram tînără, să 'mă fi făcut și mie de dragoste cu Manole.

VOCHIȚA

Lasă că la dumneavoastră n'a mai fost nevoie de descîntec! V'ați iubit de cînd v'ați luat; și d'aia la casa dumneavoastră a revărsat Dumnezeu milă și belșug.—Boală nu, zavistie nu; din bătătura dumneavoastră nu pleacă om cu mîna goală! Ba 'și făcu pomană logofătu Manole și cu ticălosu ăla de bărbatu-meu, cu Dincă, d'abia s'a mai strîns de pe drumuri.—Cîte 'mă-a tras sufletu cu el!—O para, două, care le adunam și eu: mai dintr'un deochiū, mai dintr'o dragoste, mai dintr'un soare sec, mai dintr'un cuțit, mi le lua hoțu și mi le bea toate la han!

SMARANDA

Nu ți se urăște, Vochițo, cu atîta descîntec?

VOCHIȚA

Ce să mi să urască?! He! Cîți nu zic bogdaproste după urma mea!—Iacă, acum un an, nu mai departe!.. cît m'am ținut de Vlaicu să 'i descînt, după ce se judecă cu logofătu Manole? — că 'i intrase omului în cap că 'i-a dat bani logofătului! Auzi, dumneata!.. logofătu Manole, om, să se bucure la avutu lui Vlaicu! după ce negustoriseră amîndoi zece, cincisprezece ani!

SMARANDA

Îl amețise Necuratu!—Că, de la o vreme, începusem și eu să crez că l-o fi rătăcit Dumnezeu pe Manole!—Mi se rupea inima, cînd îl auzeam pe bietu Vlaicu că: nu și nu, că i-a dat lui Manole două sute de poli, banii de pe tîrgu de acum doi ani, de la Tigveni!

VOCHIȚA

Ce gîndești, dumneata, cînd își vîră coada Michiduță?.. Îi ia mințile omului, Smarando, și pînă nu'l stinge

din fața pământului, nu'l iartă! — D'aia zic, să-î fi descîntat eû lui Vlaicu, și 'și venea omu 'n fire; nu se risipea avutu creștinului. — Se mai pomenește azi ceva de Vlaicu?.. Prafu și pulberea s'a ales!.. 'I-a rămas fecioru... s'a 'ntors azi din oștire, că 'l văzuî la han, cu Arsene. — Ce să zic?.. Frumos flăcău, tînăr, voinic, chipes, — da' la cine și unde o să s' acioleze?... În casa lui taică-său s'a mutat Primăria; pămîntu — de? — l'a luat logofătu Manole; — tot mai bine de cît altu strein... și băiatu a rămas cu ofu la inimă!

IOANA

Mario, auzi că s'a 'ntors Mirea!

SMARANDA

Milă 'mă-a fost mie de casa oamenilor ăstora!

SCENA II.

Aceleași, CODIN (vine din casă).

CODIN (ducîndu-se lingă fete)

Bun lucru, fetelor.

MARIA

Bună să'ți fie inima, Codine. — Îți dete drumu nenea Manole? Isprăvirăți socotelele?

CODIN

Da' cînd le mai isprăvește tata? — În cîte s'a 'ncurcat el, ar trebui să'mi pierz toată ziulica numai cu catastifele lui!

IOANA (rizînd)

Și biata Maria înnumără firele numai cu gîndu la tine!

MARIA

Păi, la cine o să mă gîndesc?... La el, vezi bine. — Din pînza asta o să-î facă lelea Smaranda cămașă de ginere. — Nu e așa lele Smarando?

SMARANDA (tachînd-o)

Nu-î fac eû băiatului cămașă din pînza care o urzești tu. Cine știe ce'î fi descîntînd tu p'acolo! — Vrei

să mi 'l îmbrobodești?.. să nu mai poată băiatu de dragu tău!

VOCHIȚA

Descîntă-l, Mariuțo. Și dacă vrei, mai vino și pe la mine; te 'nvăț eu: cu gură de cuc... la fîntînă, joi de dimineață.

CODIN

Lele Vochițo, mai bine fă-î ceva mamei, să dea zor cu nunta mai iute, că mi s'a urît.

IOANA

Nu fiți și voi așa grabnici! V'ați logodit acum, ce mai vreți?

VOCHIȚA

Da' cu Ioana ce ai de gînd, Smarando, n'o măriți?

SMARANDA

O să-î vie ceasu și ei.

IOANA

Dinspre partea mamei, aș îmbătrîni fată mare.

VOCHIȚA

Eh!.. Uite așa eram și eu, iute foc! în tinerețele mele! Și mă fură afurisitu ăsta de Dincă!.. Eră frumos și voinic, bată-l Maica Precista!

CODIN

Bine, mamă Vochițo, cu atîtea descîntece cite le 'nvîrtești, cum n'ai putut să-î tai de beție lui Dincă?

VOCHIȚA

'Ți-ai găsit!.. Cînd s'agață beția de capu românului, nici dracu n'are ce'î face!—Acum, de cînd a intrat la logofătu Manole s'a mai domolit.

SMARANDA

Da' tat-tău n'a mai isprăvit, Codine, că par'că zicea să se ducă să dijmuiască fînu oamenilor.

CODIN

Ba, isprăvi. (urcă iar la fete).

VOCHIȚA

Fie, Smarando, că vrea Dumnezeu cu dumneavoastră!.. Din toate părțile se adună!.. Apoi... sănătoși, sănătoși!.. copiii se făcură mari!.. pe Codin acum îl însurați!—și Maria e fată bună!.. Arsene, tat-său, om cu dare de mînă; mai, mai să'l ajungă pe logofătu!.. și ce om de ispravă!—Da' din bucate?.. porumb ca pe moșia dumneavoastră, nu e în toate satele de p'împrejur! Da' fîn?.. trecuii erî p'în miriște... zece clăi!... N-am văzut de cînd sînt!

SMARANDA

Așă 'i ajută Dumnezeu, măre, Vochițo, omului cinstit și muncitor, și care nu se bucură la avutu altuia.

CODIN (coborînd)

Așă e, mamă. De multe ori m'am gîndit și eu la bietu nea Vlaicu. — Rîmnea la averea noastră și nu 'i-a ajutat Dumnezeu!—Ba, a mai intrat în pămînt și cu păcatu că 'l puse pe taica să jure cu mîna pe cruce, de geaba!... și-apoi umplu lumea c'a jurat strîmb! — Îmi pare rău de bietu Mirea.

SMARANDA

Spuse Vochița că 'i-a dat drumu din oștire. 'L-a văzut azi dimineață; vorbea la han cu unchiu-său Arsene.

SCENA III

Aceiași, MANOLE, COSTANDIN, DUMITRU, apoi DINCĂ și la sfîrșit ARSENE și MIREA

(Manole cu Dumitru și cu Costandin coboară treptele casei, urmînd o vorbă începută mai din 'nainte).

MANOLE

Mie-'mî trebuie porumb, Dumitre, da' nu pot să 'ți dau mai mult de patruzeci de franci kila. Dacă vrei, îți dau și arvună?

DUMITRU

E puțin, logofete Manole! Să tot iasă o kilă la pagon!.. douăzeci de franci ți-i dau tot 'dumitale, pentru chiria locului; apoi arătura, munca mea, sămînța,—gîndește-te și dumneata — dă-mi barim patruzeci și cincî!

MANOLE

Nu pot să 'ți dau mai mult de patruzeci!... Dacă 'ți place?—Gîndești că eu cîștig cine știe cît?—Nu mi 'l da mie! Încarcă-l; du-te la Pitești; fă socoteala cîte zile faci pe drum, cu căruța cu doi boi; și vezi cu ce te alegi?

COSTANDIN

Așà e mă, Dumitre, are dreptate logofátu.

MANOLE

Sînt banii scumpi, Dumitre!—Eû mă gîndesc să vă fac un bine, cum v'am făcut totdeauna.

COSTANDIN

Să 'ți dea Dumnezeu sănătate, logofete, de cîte ori am deschis gura, nu m'ai lăsat!

MANOLE

N'aș vrea să vie vreun samsar, să-i dați pe nimic munculița voastră!—Mie 'mî-e milă de voi. — (căt're Costandin) Spune mă, cîte parale 'ți-am dat cînd 'ți-ai măritat fata? Luatu-ți-am vreo dobîndă? 'Mî-ai adus doi puî de găină și niște ouë! Și cît umblaseși? |Ai găsit la cinevâ?—Că 'mî-ai spus pe urmă... că nu 'ndrăsneaî să mai viî la mine, mai aveaî încurcătură cu aî zece poli pentru locuri.

DUMITRU

Să fie atuncî așà, cum zici dumneata, logofete. Dă-mî arvună. (Manole îi dă un pol).

CODIN

Da' cu arenda ce facem, tată, că zicea-î să 'ți aduc aminte?

MANOLE

Păi cu ce luaî de la creștiniî aștia, s'-ajunge. — Mîine, pînă 'n ziuă, pune șeaua pe cal și pleacă la Pitești. Spune-î și tu casierului că am fost strîmtorați—mai una, mai alta cum te-o tăia capu.—Să nu te ducî cu mîna goală, că ne cunoaște omu.—Smarando, să prinzi astă seară douăzeci de puî mai grășceanî, să-î

legi frumos, să-î aibă băiatu mîine de dimineată gata. (intorcindu-se către fete) Da' voi nu mai isprăviți cu urzitu ăla, fetelor?

VOCHIȚA

Ce să isprăvească? La dumneavoastră se mai isprăvesc? Casă de boer logofete.—Să vă dea Dumnezeu sănătate!—Acum e zor cu nunta logofătului Codin!—Ce să mai isprăvească?—Îl făcuși băiat mare! Și ca mîine altă nuntă! Uite Ioana... îl ajunge pe frate-său!

MANOLE

Ce să facem, Vochițo! Trebuie să muncim toți din toate părțile... să ne ținem în rîndu oamenilor.—Casă grea.—Noi, patru... șapte, opt slugi... vite... mai cîteo pomană... că trebuie să se gîndească omu și la suflet... mîine poimîine închidem ochii!

VOCHIȚA

Cîte 'ți-ai făcut dumneata pentru suflet, logofete, gîndesc că pe lumea aialaltă numai p'în raiu o să te plimbi!—Mă uitam Duminecă la biserică, aprinsese luminările în sfeșnicele ale 'mpărătești, cari le-ai cum-părat dumneata de sfîntu Ilie.... plîngea bietul popa Nae de bucurie!

COSTANDIN (scărpînindu-se sub căciulă)

Da' fîn îți mai trebuie logofete?

MANOLE

Cum să nu-'mî trebuie? La mine să tot fie în ale zece clăi, cincizeci, șazeci de care! Uite clăile... (urcă spre fund, arătînd spre dreapta) A! Da' ce-o fi fum ăla acolo?

SMARANDA (sărînd de la năvădeală)

Care fum? (Toată lumea urcă și privește în zare spre partea unde arată Manole.—Departe se vede o roșeață).

MANOLE

Uite!... în livede la noi!... nu vezi?

CODIN

Să știi că ne-a dat foc fînului! (Spre partea aceea ceru se înroșește din ce în ce).

DINCĂ (alergînd într'un suflet)

Logofete, logofete!... Primejdie mare!

TOȚI

Ce e?

DINCĂ

S'aû aprins clăile de fîn!

MANOLE (pierdut)

Asta e dușmănie, Smarando!... Asta nu e semn bun!... Cum s'aû aprins, mă?

DINCĂ

Păi, eram cu oamenii la dijmă, te așteptam pe dumneata, și numai ce să văz!... o vîlvătae de se roșise ceru!—Am dat fuga cu oamenii!... Cînd am ajuns, ardeaû numa două clăi!... Acum s'a pus vîntu!... Lăsaîu oamenii să le risipească pe alelalte și să-'l dea fînu la o parte din bătaia focului!

MANOLE

Haî, Codine; haî, Dumitre; haî, Costandine; poate să mai scăpăm ceva!—Cîncizeci, șaițeci de care de fîn!... o avere!—Of!... că n'are omu parte să se bucure de munca lui!... Haîdem; haîdem de grabă! (es toți alergînd, afară de Vochița. Ioana și Maria).

IOANA

Ce-o fi astă, lele Vochițo?

VOCHIȚA

Semn rău, măiculiță!... Focu nu e a bine la casa omului!

IOANA

Bietu taica!... Ce necaz pe sufletu lui!

VOCHIȚA

Rău, măre, Ioană!—Și să mai zici așa și pe dincolo!—Mai cîte bunătăți face taică-tău cu toată lumea... și uite că nu-'i ajută Dumnezeu în totdeauna! (la pinza la care a învădit cu Smaranda și intră în casă. — Fetele string firele de pe parî și staû gata să pornească spre casă; Arsene și Mirea vin pe poartă.— Mirea e îmbrăcat în haîne soldățești jerpelite).

ARSENE

Noroc bun la pînză nouă! Manole, acasă e, Ioană?

IOANA

De unde! N'auziși ce-a dat peste noi?

ARSENE

Eh!

IOANA

S'aū aprins clăile de fin din livede. Ia te uită!

ARSENE (privind spre foc)

Etă pagubă! — Și eū veneam cu nepotu Mirea să
maī vorbim cu Manole.

IOANA

Bine-ai venit, Mireo.

MIREA

Bine v'am găsit, Ioană. (dă mina cu amîndouă fetele).

MARIA

Acum, că te liberași din oștire, să te 'nsorī, Mireo.

ARSENE

'L-însurăm noi, că e voinic și e fecior de om de is-
pravă... (căutînd spre Ioana) și... mi se pare că i-am și gă-
sit fată... ce zicī nepoată?

IOANA

Eū știū, moșule?... D'asta ne mai arde nouă acum!...
Haī, Mario, să ducem pînza asta 'n argea. (Ioana și Maria
intră în casă).

SCENA IV

ARSENE, MIREA.

ARSENE

De, Mireo?... Norocos ești și tu mă băete! Pi-
cași tocmai cînd dete creștinu de pagubă!... Cum să
te mai asculte omu acum?

MIREA

Maī pagubă ca la mine, se mai poate? — De 'n'ar fi
vreo pedeapsă de la Dumnezeū la nea Manole!

ARSENE

De ce să 'l pedepsească, mă, Dumnezeu?

MIREA

Nu-ți spusei? — Taica, pînă 'și-a dat sufletu 'mă-a spus: Mireo, să știi că numai din pricina hoțului de Manole mi se trage moartea! 'Mă-a mîncat două sute de poli; a jurat strimb pe ei!

ARSENE

Știu eu ce-o mai fi și asta?—Bietu tat-tău, de?—cum să zică el că i-a dat lui Manole două sute de poli dacă nu i-ar fi dat?—Pe de-altă parte, mă gîndesc și la Manole... să'l fi împins pe el necuratu să jure?.. Să nu se gîndească el că'l trăsnește Dumnezeu din fața pămîntului?

MIREA

Uite, a jurat!

ARSENE

De, mă, nepoate!.. Eă știu?.. Vorba e, acum, cum să ne 'nțelegem cu Manole?—Să 'ți dea barim pămîntu îndărăt?

MIREA

Va să mi 'l dea!.. că eu nu mă astîmpăr!.. eu mă țiiu de capu lui!—Păi, drept e, neică Arsene, el cu doi copii să 'noate 'n belșug și eu s'ajung să întinz mîna la drum? Ce, să mă bag slugă la el pentru un codru de mămăligă?—Făcuiū trei ani oștire!—Duoī ani, pînă nu se prăpădise taica, nu băgaiū de seamă; da' anu din urmă, vai de sufletu meu!—Podideam în plîns, ca copii, uneori, cînd mă gîndeam că numai am tată, nu mai am casă, nu mai am niciun rost pe lumea asta; și nu 'mă eșea din cap ce 'mă spusese bietu taica în ceasu mōrții!—Dacă nu te-aș fi avut pe dumneata, pre legea mea, mă duceam în lume; mă lipseam de toate!.. Cine știe ce s'alegea de mine!.. Da' m'am gîndit, cum auziū că vă și încuscriți cu nea Manole, că 'i putea dumneata să-i luminezi mîntea; c'o fi omū

rătăcit!—Cîte d'astea nu s'a văzut!—Să'mi fac și eu un rost... să mă adun și eu la casa mea!

ARSENE (după o matură gindire)

Ia ascultă, mă, Mireo! N'-ai vrea tu să 'ți dea fata, pe Ioana; să 'ți dea zestre pămîntu care 'l are de la taică-tău; să 'ți dea un car cu boi și să 'ți mai dea și o sută de poli.

MIREA

Maî e vorbă! Ce-ași mai zice eû?

ARSENE

Atunci n'ai habar! Crez c'o să mă asculte Manole pe mine. — Iacă și cuscrea Smaranda cu Codin. (Smaranda și Codin intră)

SCENA V.

Acieași, SMARANDA, CODIN.

ARSENE (eșindu-le înainte)

Și zi, dederățî de necaz, Smarando?

SMARANDA

Păi cum, măre, cuscre?

ARSENE

Scăparățî ceva?

CODIN

'Ți-ai găsit! A ars tot! n'a rămas paiu!

ARSENE

Păcat! Pagubă mare! Îmi pare rău de bietu Manole!

SMARANDA

De, cuscre! dacă vrea Dumnezeuu așa! Poți să stai în potrivă și să cîrtești?

ARSENE

Și eu tocmai venisem cu Mirea al Vlaiculu, să vorbim cu Mănole, să-î găsim și lui un rost, că e singur, bietu băiat!

SMARANDA

Bine-ai venit sănătos, Mireo, maică.

MIREA

Bine v'am găsit, lele Smarando.

CODIN

Scăpași, Mireo?

MIREA

Scăpaiu, frate, Codine.—Da' 'mi-e necaz că nemeriuș și eu la voi tocmai cînd dederăți de nevoie! Nea Manole trebuie să fie necăjit rău!

CODIN

De mă, vere, tocmai cînd mă gîndeam să fac nunta mai de grabă, ne pedepsi Dumnezeu.

SMARANDA

Da, bine Mireo, tot cu haîne soldățești pe tine? Par' că ziseși că te-ai liberat?

MIREA

Păi, dacă n'am altele! Ce-o să fac?

SMARANDA

Bietu băiat! Așă e cînd n'are copilu mamă și tată.—Codine, dă-i lui Mirea o cămașe de-ale tele și un mintean, că șeade rău să umble băiatu așă!—Du-te, Mireo, maică, în casă cu Codin, și te 'mbracă omenește, că bogdaproste, se mai găsește și la casa noastră ceva.

MIREA

Să vă dea Dumnezeu sănătate, lele Smarando. (Codin și Mirea intră în casă).

ARSENE

Cuminte femeie ești, Smarando!... Mare noroc a avut Manole cu tine.

SMARANDA

Nu știu, zău, și norocu lui Manole cum o mai fi?—Focu ăsta m'a cam pus pe ginduri.—E semn rău focu, cuscre Arseni; și 'mi-e frică să nu dăm și de alte necazuri.—Să-'l veți pe Manole, nu-'l mai cunoști!... de

nu s'ar bolnăvi? Atît 'mî-ar mai trebui!... Bucatele pe cîmp... copiii ăştia ne dau zor cu nunta!

ARSENE

Bun e Dumnezeu, Smarando. Pentru inima ta, n'o să te-arunce 'n desnădejde.

SCENA VI,

Acciaşi, MANOLE

MANOLE (abătut şi abia mai stăpînindu-şi necazu)

Auzişî, mă?

ARSENE

Auziî, Manole!

MANOLE

'Mi se duse 'n vînt, o stare de om!

ARSENE

Acum ce să mai faci?... N'o să te prăpădeşti!

MANOLE (întăritindu-se)

N'o să mă prăpădesc, vezi bine! Dar puţin lucru e şaptezeci, optzeci de poli, să-'i vezi cenuşe?— Să ştii, Arsene, că asta nu e d'a bună pentru casa mea!

ARSENE

Ia vezi-ţi de treabă, Manole; ai destulă avere! O să-'ţi faci inimă rea pentru atîta lucru?

MANOLE

S'a făcut spărtură 'n acoperişu casei mele, Arsene, şi 'mî-e frică de picătură!

ARSENE

De, mă, cam vine şi vorba ta!

MANOLE

Şi ce frumuseţe de fin aveam... ca mătasea! — Mai trebuia să strîng treizeci, patruzeci de care şi împlineam contractu cu artileria; puneam mîna pe trei, patru mii de franci! Acum, numai cînd mă gîndesc la alergătură, să-'l adun cu caru, din om în om, îmi vine

să mă lipsesc și să-'l dau dracului de contract!—Pierz garanția... sănătate!... M'am săturat!

SMARANDA

Ia lasă, Manole, că n'o să ne prăpădim acum din pricina asta?—Dumnezeu a dat, Dumnezeu a luat!

MANOLE

Dumnezeu! De?—Și zice că să te mai gîndești la Dumnezeu!--Păi, ce n'am făcut eu pentru biserică?... O sumă de bani am cheltuit!.. Și uite milă ce 'i e lui Dumnezeu de munca mea!

ARSENE

Cine știe ce blestem o fi și ăsta!

MANOLE

M'o fi blestemat Vlaicu!—că numai p'în biserică umblă după ce ne judecărăm; numai cu slujbe și cu rugăciuni ca să mă prăpădească,—și nu i-a ajutat Dumnezeu!—Ce gîndea el?.. Hm!.. Uite, eu am rămas, și el s'a prăpădit!

ARSENE

De, mă, păcat și de bietu Vlaicu!... Îi rămase fecioru pe drumuri!

MANOLE

E 'n oștire; n'are habar!

ARSENE

S'a liberat.

MANOLE (ingrijat)

Cînd?

ARSENE

Păi, a și sosit.

MANOLE (maî ingrijat)

Unde e?

SMARANDA

Îl trimeseiū cu Codin să-i dea o cămașă, că era cu niște trențe soldățești pe el.

MANOLE

Mirea, fecioru lui Vlaicu, în casa mea ?

(Mirea eșind din casă se ivește pe prispă cu Codin).

ARSENE (arătându-i pe Mirea lui Manole)

Uite-l.

MANOLE

(zărindu-l pe Mirea, se posomărăște deodată și rămâne înlemnit; în sine)

Mirea! Țsta e piaza rea!

MIREA (ducindu-se la Manole)

Bine te-am găsit, nene Manole!

MANOLE (mai îngrijat)

Țsta e blestemu!

ARSENE

Ia ascultă, cusere, eă veniă, că ziceam să ne n-
țelegem, să vedem ce facem cu băiatu lui bțetu Vlaicu?

MANOLE (brusc)

Ce-o să-i fac eă?

ARSENE

Fiindcă l'am cunoscut amădoi pe taică-săă, ar fi
păcat să nu 'i dăm o mină de ajutor băiatului? — De,
găndește-te și tu, n'are de niciunele!

MANOLE (mai brusc)

E tînăr; să muncească!

MIREA

Vezi bine c'o să muncesc! Dar cum sînt acum, doar
slugă să mă bag; altceva de ce să m'apuc? Pămînt
n'am, bani n'am, casă n'am!

MANOLE

De ce nu 'ți-a lăsat tat-tăă?

MIREA

Păi, bțetu taica, pînă și-a dat sufletu, 'mă-a spus că
'ți-a dat dumitale două sute de poli, bani de pe tîrgu
de acum doi ani, de la Tigveni?

MANOLE (răcnind)

Iar ăi două sute de poli? Iar târgu de la Tigveni?
'Mi-a dat mie tat-tău două sute de poli?

MIREA

De, nea Manole, ăi fi uitat și dumneata?

MANOLE

De ce eră să 'mă dea mie tat-tău parale?

MIREA

'Ți-a dat partea lui, să 'i-o păstrezi.

MANOLE

Așă, hai? — Și tu acum ăi venit ca aranghelu să
'mă ei sufletu, c'am jurat strîmb?! — (către Arsene, furios)
Auzi, mă!... D'asta a venit, Arsene, fecioru Vlaicului?

ARSENE

Stai, mă, că nu e așă! Să ne 'nțelegem cu vorbă
bună; n'o lua și tu cu zoru! — Băiatu... ce știe el?...
El spune ce-a auzit de la tat-său. Acuma, cum o fi,
cum n'o fi, voi știți și cu Dumnezeu!

MANOLE

Treaba mea cum a fost! N'o să mă spovedesc la
toată lumea! N'am eū vreme de asta! Lăsați-mă 'n
pace!

SMARANDA

Nu te necăji, Manole, că oamenii aū venit cu voe
bună!

MANOLE

Aū venit cu voe bună, ca să mă judece? Ca să le
daū două sute de poli; fiindc'am mâncat eū banii lui
Vlaicu?

ARSENE

Ce tot vorbești, omule? Cine 'ți cere parale? Ce ești
nebul? — Am venit să ne 'nțelegem, să-'i dăm un sprin
jin băiatului ăstuia.

SMARANDA

Vezi bine!... Șeade rău!... Ce-o să zică lumea de

noî?... Că bietu Vlaicu zece, cincisprezece ani, nu era zi să nu intre în casa noastră! Și noî acum, fiindcă s'a 'ntors fiu-său din oștire, să-'l aruncăm pe drumuri?— Gîndește-te bine, Manole, ce te-ai uluit așa?—Destul vorbește lumea, în toate părțile, că din pricina noastră s'a ales prafu de starea lui Vlaicu?

MANOLE

Așà, hai?... vorbește lumea?... Ce-'mi pasă mie de lume? — Și tu, ce treabă ai să te-amesteci?... 'Ți-e milă de fecioru Vlaicului?... Ai vrea să-'i dau lui starea mea și copiii mei să rămîie pe drumuri?

MIREA

Eū n'am venit să-'mi dai starea dumitale, nene Manole! Am venit să-'ți aduc aminte. — Să te gîndești bine... că, uite, nu-'ți ajută Dumnezeu! — Bagă de seamă... 'ți-a ars fînu... Asta nu e semn bun pentru casa dumitale!

MANOLE (isbucnind)

Nu e semn bun?!... Știu eū că nu e!... Ai auzit, Smarando?... 'Ți-am spus eū că nu e semn bun? — Uite, a intrat fecioru Vlaicului în bătătura noastră, și acum își cere dreptu, că 'i-a spus tat-său că 'mî-a dat mie două sute de poli! Vrea să-'mî pue genunchiu 'n piept; și eū să-'mî desfac băerile pungii și să-'i dau lui tot!— Și ție 'ți-e milă de el, Smarando? Îl îmbrăcași, ca să-i șează bine; ca să pot eū, ori de cîte ori 'l-oî vedea, să-'mî aduc aminte de tat-său; să-'mî aduc aminte de Vlaicu?... (ficsindu-l pe Mirea și uitîndu-se îngrozit în ochii lui) Uite-l!.. uite-l!... Vlaicu leit!... Așà erà cînd erà tînăr!.. (Mirea îl privește uimit) Ce te uîți, mă, așà la mine? Ce vrei, mă? La ce-ai venit? Să-'mî ieî sufletu?... să-'mî ieî starea?... Eși afară din curtea mea!

ARSENE

Ce, Manole, nu ești în firea ta?

MANOLE

Să plece! Să plece piaza rea din casa mea!

CODIN

Tată, ce e asta? Cum gonești băiatu?

SMARANDA

Manole, pentru numele lui Dumnezeu!—cînd a stat ușa casei noastre 'nchisă, omului care vine să 'ți ceară un ajutor ?

MANOLE

Ăsta n'a venit să 'mî ceară de pomană!.. Ăsta a venit să mă judece!.. Ăsta zice c'am jurat strîmb, de i-am mîncat banii lui tat-său!.. Ăsta a venit să 'mî ia sufletu; și d'aia 'l gonesc!—Afară, afară din casa mea!

ARSENE

Haî Mireo, că e necăjit.—Lasă-l păcatelor! (Arsene cu Mirea pornesc să iasă).

MANOLE

(o apucă de mină pe Smaranda și 'l arată pe Mirea).

Smarando!.. Uită-te bine la el!.. Ăsta e fecioru Vlaicului; ăsta e piaza rea; ăsta o să ne lase pe drumuri!

C O R T I N A

ACTUL II

În casa lui Manole. Odaie mare de țaran bogat. Chilimuri, policoare cu ploști, oale, și alte vase. Pat cu chilim și cu perne la căpătiie și la perete. În fund o ladă mare de Brașov. Sobă românească cu olane. Ferestre mari cu drugi de fier. Oglindă împodobită cu șervete. În perete icoane și o candelă aprinsă. Cîteva cadre înfățișînd scene din războiul de la 1877. Subt oglindă, masă învelită cu pinză țesută frumos în arnici. Smaranda și Vochița sed pe două scaunele mici. Smaranda coase la o cămașă cu flori. Lada din fund e pecetluită.

SCENA I

SMARANDA, VOCHIȚA, apoi MANOLE, apoi DINCĂ

VOCHIȚA (uîtîndu-se la ladă)

Da' ce sînt pecețile alea, Smarando?

SMARANDA

Ne-a pus ieri secefestru pentru arenda moșiei... cîștiu lui sfîntu Gheorghe, că nu 'l-am plătit nici pînă acum. Cîștiu cu care plecase băiatu, acum o lună, să 'l ducă la casierie; și-î ieșiră hoții 'nainte, îi luară părăluțele, o sută de poli, și pe el mi-l aduse Costandin în căruță, mort!—Flăcău ca bradu, cum nu era pînă partea locului alt fecior ca al meu! (ștergîndu-și ochii) Of! Vochițo, Vochițo!... De ce nu m'o fi luînd pe mine Dumnezeu, să scap de atîtea necazuri!... Că nu mai pociu, Vochițo, nu mai pociu!

VOCHIȚA

Și numai de cînd cu focu finului, am băgat de seamă că toate vă merg pe dos, mare, Smarando!

SMARANDA

De cînd cu focu și de cînd se 'ntoarse Mirea al Vlaicului din oștire!—N'a greșit Manole! D'atunci ni

s'a făcut nouă semn!— De-o lună de zile se țin lanț!... Ne arse finu, ne muri băiatu, pierdurăm paralele, Manole, bolnav!—A căzut la inimă rea!—Nu doarme toată noaptea!.. Visează urît!—Geme de ți se scutură carnea!.. Par'că e muncit de Ucigă'l-crucea!—O să ne prăpădim, măre, Vochițo!—Cu ce-om adună de pe câmp, nici de arenda moșiei nu ne plătim!.. O să ne vînză tot!.. o să rămînem pe drumuri!

VOCHIȚA

De, Smarando, cine știe ce păcat o fi și asupra casei dumneavoastră, de a 'nceput să vi se risipească avutu!

SMARANDA

Toate ar mai fi, cum ar fi! Da' cînd văz soarele apunînd și văz că se 'noptează, of! și cînd mă gîndesc să 'l auz iar pe Manole văitîndu-se toată noaptea, îmi vine să 'mî las casa pustie și să mă duc în lume! De n'ași avea fata asta, 'mî-aș lua cîmpii! (o 'nneacă plînsu).

VOCHIȚA (după o pauză)

Ia ascultă, Smarando, n'o fi legat cumvâ logofātu de vreun dușman?—că prea se țin pagubele de capu lui!

SMARANDA

O fi! — Lumea te dușmănește de geaba, dar mi-te dacă te vede că ai răsărit nițel mai d'asupra?—Ferice de omu sărac, că 'și ține zilele de azi pînă mîine! Nu e dușmănit de nimeni, n'are nicîo grije, și cînd pune capu pe pernă, îi blagoslovește Dumnezeui odihna!

VOCHIȚA

Uite și logofātu.— Par'că i-a luat pînza după ochi!
(Manole intră, foarte searbăd și abătut).

MANOLE

Dincă nu s'a mai întors, Smarando?

SMARANDA

Da' unde l-ai trimes?

MANOLE

Îl trimesesem pe la oamenî, să le spue să 'mî aducă parale, să scăpăm de peceți; că ne vinde tot Smarando!

Ai mai pomenit tu așa rușine în casa noastră? (uîtîndu-se la ladă) Hm! Pecetia stăpînirii pe avutu meu! (îndirjit, ridicînd miinele în sus) Of! De ce 'ți-ai întors Doamne fața de la mine? De ce?

VOCHIȚA

Nu te mai necăji logofete, c'o să le rînduești, dumneata, pe toate.

MANOLE (șezînd)

Nu știu dacă oiū mai avea putere! Mi se prăpădi fecioru!—'Mî-a luat Dumnezeu mîna dreaptă!—Nu mai îndrăsnesc să m'apuc de nicio negustorie, că toate 'mî es în sec!—Mai 'nainte vreme, pe ce puneam mîna se 'nchegà! Acum toate mi se risipesc în palmă și 'mî fug printre degete ca argintu viū! Și 'mî rămîne palma uscată și arsă, cum ars e și sufletu 'n mine! Nu pot să 'mî mai adun mințile; par'că ași fi nebun! 'Mî-e frică și de oameni! — Și toate, numai de cînd s'a 'ntors Mirea, fecioru Vlaicului; de cînd a venit aranghelu să 'mî ia sufletu!

VOCHIȚA

Te-a legat cinevã, logofete. Umblã să te prăpădească dușmanii!

MANOLE

Bine zici tu, Vochițo! Toată lumea mă dușmănește! Mai 'nainte vreme se umplea bătătura de oameni; toți cu căciulele 'n mînã, și mă rugau să-i ajut! Și acum nu vor să 'mî plătească nici ce le-am dat! — Par'că le-ași fi furat paralele, par'că n'ași fi muncit pe ele!

SMARANDA

Pune-ți nãdejdea 'n Dumnezeu, Manole, că n'o să ne lase.

MANOLE

Mî-am perdut credința!—Tu nu vezi, Smarando, cum se dărîmã toate ale noastre? Nu vezi că nu ne mai ajutã Dumnezeu? Starea noastră se risipește ca pleava 'n bătaia vîntului! Bucuria a gonit-o Dumnezeu din casa noastră, și a intrat pe uși și pe ferestre din toate

părțile jalea, și s'a așezat în toate colțurile casei! A murit Codin; s'aună îngropat toate nădejile mele! (și podidește plinsu).

VOCHIȚA (dupe o pauză)

Logofete Manole, la dumneata nu e lucru curat! Dumitale 'ți-a făcut cineva vre-un fermec; —că numai unde s'amestecă Necuratu se risipește bucuria și odihna creștinului.

MANOLE

Odihna!... așa e!... 'Mi-s'a furat odihna! —Mereu răsar înaintea mea staffi și pricolici!... Și un strigoiu cu crucea 'n mână, de câte ori îmi închid pleoapele, ca să-l gonesc dinaintea mea, îmi rămîne la căpătîiu și mă strigă... și se uită lung la mine... și mi se turbură vederile de văpaia care fulgeră din ochii lui! (cu ochii rătăciți își pironește deodată privirea în văzduh) Uite!.. uite!.. par' că vrea iar să răsară!... (vorbind cu vedenia) Acum și ziua vii să mă chinuești? Oh! lasă-mi odihna!... Ajungă-ți noaptea!... Du-te! du-te! (se scoală îngrozit, își acoperă ochii cu groază și se retrage pînă în fund, lingă pat, unde se trîntește vălcărindu-se) Oh!... odihnă!... odihnă!

SMARANDA

Uite, Vochițo!... Uite așa se chinuește de o lună de zile! (în acest timp Manole geme surd, rostogolindu-se pe pernele patului, apoi se ridică de pe pat cu violență).

MANOLE (umblind agitat p'în odae)

Ahà!... A venit aranghelu să-'mî ia sufletu?... A venit fecioru Vlaicului să ne sărăcească?... Și fecioru Vlaicului o să se așeze în casa noastră?... Și tu, Smarando, și eă, și Ioana, o să ajungem slugi la Mirea!... (izbucnește într'un ris nervos, apoi domolindu-se și umblind de colo pînă colo) Dar nu!... N'-o să se 'ntîmple asta!... Că tot ne mai rămîne ceva!... He! he! Știu eă să muncesc!... Știu eă cum să câștig paraua? (ride ușor, cu o rază de nădejde, apoi se așează pe un scaun meditînd cu o ușoară agitare) M'a ars focu.... 'mî-a murit fecioru.... ne-aă furat hoții paralele... nu e nimic!... (ride sinistru, apoi cu aeru suferînd pipăindu-și mîinile și trupu) Sînt eă și cam bolnav... dar... o să mă înzdrevenesc... He! he! lasă... (voios ridicîndu-se dupe scaun) o să vezi tu,

Smarando... nu mă plînge!—O să mi se ridice pecetele astea!... Și iar o să intre belșugu 'n casa noastră!... (rîzînd măf tare) He! he!... O să vezi!... (oprindu-se deodată și încercînd să se liniștească pe el însuși) Prea am fost necăjit... și din boală omu ajunge de aiurează... vede stafii.... pri-colici... Nu e așa Vochițo?

VOCHIȚA

Așa e, logofete.

MANOLE

Poate o fi și cum zici tu? M'o fi dușmănînd cineva și 'mî-o fi făcut vreun fermec?—că oamenilor le pare bine cînd își văd vecinu că ajunge de rîsu lumii!—(energic) Hm!.. Dar n'o să ajung eū de rîsu lumii!... Așa!.. Să mă îmi treacă mie necazurile, să 'mî ridic pecetele astea și să mă pot odihni cum mă odihneam mă 'nainte; și o să vezi tu, Smarando!... Nu mă sperii eū de Mirea!... (văzînd-o pe Smaranda că-și șterge ochii) Ci nu mă plînge și tu; nu 'mî mă cobî!... Destul de amărit sînt eū, că nu pot să mă odihnesc!... Cînd te văz și pe tine că plîngi mereū, mi se tae toate puterile!

VOCHIȚA

Trebue să 'ți descînt, logofete; să m'ascuți pe mine!—Și dacă nu te-oiū face curat ca argintu, să n'apuc să mă trec pragu casei dumitale!

MANOLE (cu o rază de nădejde)

Crezi tu c'o să 'mî priească descîntecu, Vochițo?

VOCHIȚA

Îți priește, cum le-a priit și altora, de 'mî zic și azi bogdaproste!

MANOLE

Bine, Vochițo, bine... o să te chem eū. Să mă văz, cum 'mî-o fi și azi... că am o grămadă treburi cu oamenii... să 'mî dea paralele... să 'mî ridic pecetele. —Și Dincă nu mă vine!... L'am trimes de azi dimineață!... Oamenii aū început să strîngă bucatele... și nici unu nu se gîndește să 'mî aducă parale!... (Dincă intră prin fund) Unde umbli, mă, ticălosule? Ce-aī făcut de

azi dimineață pîn' acum? Umbli pîn cîrciumi, și cū staū pe jăratec!

DINCĂ

Am fost pe la toți, logofete! Tot satu l-am umblat.— Ci că n'are niciunu parale!—Le-am spus să vie să se nțeleagă cu dumneata, și nu vor!

MANOLE

Așă? Nu vor, hai? Or să vază ei pe dracu! Mă duc eū.— Hai cu mine, Dincă. Să vedem, cînd or da cu ochii de mine, tot așă or să zică? Cînd le dai, le fată vaca, și cînd le ceri, le moare vițelu!— Hm! Se joacă cu mine? Le vînz tot! Îi las pe drumuri! (ese cu Dincă).

SMARANDA

De, măre, Vochițo, cum să mai aibă omu tihnă, cîte aū dat peste el?

MANOLE (in ușă întorcîndu-se)

Smarando, dă-mi pușca, te pomenești că sare vreunu la mine! Nu vezi că s'aū ridicat toți împotriva noastră? (Smaranda ia pușca din cuiū și 'l-o dă. Manole îi încearcă cocoșu și ese. Ioana intră și 'l vede pe Manole plecînd).

SCENA II.

SMARANDA, VOCHIȚA, IOANA.

IOANA

Da' unde se duce, tata, cu pușca?

SMARANDA

Să duce pîn sat, după oameni, să strîngă parale, că nu vrea nimeni să-i dea; și uite pecețile!— Si mîne, poimîne alta: par'că 'l vâz pe Mirea că ne ia pămîntu lui tat-său îndărăt!

IOANA

De ce nu sînteți oameni de nteles? Nu 'ți-a spus neica Arsene? De ce nu vrei să vorbești cu tata? Ce, adică, 'ți-ar părea rău dacă 'l-aș lua pe Mirea? Ce, Mirea e de pe drumuri?

SMARANDA

Bine, măiculiță, cum să vorbesc eū acum cu tat-tăū

d'alde-astea? Tu nu 'l vezi? De-o lună de zile, nici nu vrea s'-auză de Mirea?

VOCHIȚA

Da' ce 'ți-a spus Arsene, Smarando?

IOANA

Păi, ce să-î spue?... Neîca Arsene zice c'ar fi bine, și s'ar împăca lucrurile: să'l iaă eă pe Mirea și să'î dea taica pămîntu îndărăt. Da' mama vrea?

VOCHIȚA

Bine zice Arsene, Smarando. N'ar mai fi nici o zî-zanie, și poate că s'ar domoli și bietu logofătu Manole?—Pe Mirea 'l cunoști de copil, făcăă nu glumă!—S'ar așeză omu; l'ați avea mîină dreaptă 'n locu lui bietu Codin?

SMARANDA

Și eă tot așa zic, Vochițo, da' nu știu cum să-î spuiă lui Manole? Nu vezi, dumneata, că orî de cîte orî aude de Mirea, zice că Mirea e aranghelu, care a venit să-î ia sufletu?

IOANA

Spune-î cum ăi ști.— Ce aranghel?.. Păcatele lui!.. Tata, par'că e nebun! De cînd 'i-a intrat asta 'n cap, îi merg toate pe dos! Cobește toată ziua!... și toată noaptea vorbește cu duși de pe lume!

VOCHIȚA (făcîndu-și cruce).

Să păzească Dumnezeu, măre, Ionico!

IOANA

Păi, așa, lele Vochițo! — Veni bietu băiat ăla din oștire, și'l luă la goană ca pe-un cîine turbat! — Par'că venise să ne dea foc casei!—Și zice că 'i s'a făcut semn răă, de cînd a venit Mirea! Omului 'i se face semn după inima lui. — Mamă, ascultă-mă și pe mine! Noi, daca l-om lăsa pe tata să umble așa, cum umblă de-o lună de zile, de nu-î mai intră nimeni în voie, să știă că s'alege prafu de noi!

SMARANDA

De, măre, maică!... Să fi trăit bietu Codin, mai aveam și eu un om în casă, cu care să mă 'ndemn!... Da' așa?... rămăseiu ca vai de capu meu!

IOANA

Păi, tu mai știi altceva de cât să plîngi? — Păcat, vezi bine, că se prăpădi bietu Codin!... da' e păcat și de mine!.. c'o să 'nceapă lumea să mă ocolească, cum a și 'nceput!... că nu e om să nu clevească de casa noastră!

SCENA III

Acciași, ARSENE

ARSENE (intrind)

Noroc bun, Smarando.

SMARANDA

Să dea Dumnezeu, cuscre.

ARSENE

Manole acasă e?

IOANA

Nu e acasă; da' bine că te aduse Dumnezeu, neică Arsene, tocmai vorbeam de dumneata cu mama.

ARSENE

I-ai spus, Smarando, lui Manole, ce vorbirăm amîndoi?

SMARANDA

Ce să-î spuî, măre, cuscre? — Manole, din zi în zi, tot mai rău îi merge! 'Mi-e frică să nu i se rătăcească mințile de tot!

ARSENE

— Tot așa aiurează?

SMARANDA

Mai rău! Acum par'că a 'nceput să 'i se năzară și ziua! Îl văzu și Vochița, că era aci. Ți se rupe inima!

ARSENE

Ce să fie asta, Smarando, cu el?

SMARANDA

Nu știu!

ARSENE

I-ai făcut maslu?

SMARANDA

Nu vrea! Ci-că, ce e bolnav de lingoare? Ce o să moară?

ARSENE

Nu 'mă place Manole!... Asta nu e bună!... Îi muri și fecioru!... De?.. ce să zică!.. greu!.. îi moare omului un pui de găină, și-î pare rău! — Trebuie să mă știu eu de capu lui... că e păcat de Dumnezeu!.. N'avyerăm parte să ne 'ncusrim, da' mi-e milă de casa voastră, Smarando; că știu eu cât ai robit tu 'n casa asta.— Trebuie să 'l desmetim pe român, să 'i scoatem racila din inimă, că vă prăpădiți! — Eu am mai văzut d'astea.—Nu 'l vezi c'a 'nceput să nu mai aibă îndemn la nici o treabă?.. Cine eră ca Manole mai 'nainte? Nu 'i ședea calu două ceasuri pe zi la esle!— Toată ziua, în toate părțile: ba la Pitești, ba la Rîmnic, ba la Tigveni. — Uite, acum se apropie Rîurenii; când scăpa el tîrgu Rîurenilor, să n'aibă cincizeci, șai-zeci de capete de vite?—Îi spuneam mai alaltăeri să facem amîndoi tîrgu ăsta,—găsisem eu niște boi frumoși pe Topolog,—zicea că nu mai are chef de nimic!... că s'a săturat!—Păcat de stăricica voastră! E mult pînă să face spărtura 'n zăgaz, că pe urmă, atît așteaptă rîu; și a doua zi te pomenești cu iazu ca 'n palmă, de nici nu mai știu pe unde a fost moara!

SMARANDA

Așă e cuscre, Arsene, numai dumneata ai putea să stai pe capu lui și să 'l descoși; să vezi, ce să fie asta cu el?

ARSENE

Ia ascultă, Vochițo, tot n'ai tu nicio treabă... Dă fuga pîn' la han și zi-î lui Mirea să vie încoa, că'l lăsai eu adineauri acolo. (Vochița ese).

SMARANDA

Iar să dea Manole cu ochii de el?

ARSENE

Și dac' o da?... Etă mă! — Smarando, nu e mai bine să vă 'mpăcați cu vorbă bună, de cât s'ajungeți p'în judecăți, să vă știe toată lumea?.. Cum vorbeam și cu Mirea: el, vezi bine, nu 'ndrăznește să mă vie încoa; dar trebuie să 'nțelegeți și voi!—nu poate băiatu să rămie așa pe drumuri!—Acum, paralele ca paralele;—le-o fi luat Manole, nu le-o fi luat, treaba lor!—da' pămîntu e al mă-sei, e al soră-meî, Ileana; și Manole nu putea să ia pămîntu! Are înscris de la Vlaicu? N-avea de cât s'aștepte, pînă se întorcea Mirea acasă și regulă și cu înscrisu!—Manole, nici nu 'i ieșise bine sufletu lui bietu Vlaicu, și el a și luat în stăpînire pămîntu!—Prea le face și Manole cîte unele!—De?... și să te mă miri, de ce clevețește lumea?

IOANA

Păi, așa, cum zice neica Arsene!.. par'că o să ne 'ngropăm cu banii!.. Nu vezi ce procopseală a 'nceput să s' aleagă de banii noștri?

ARSENE

Așa, Smarando, ești femee cu minte și trebuie să m'ascuți. Ce, adică, nu 'ți-ar plăcea să'l ginerești pe Mirea?.. Păi, e flăcău p'împrejur ca el?

SMARANDA

Dumneata nu știi că totdauna 'ți-am spus că 'mî place Mirea?.. Da' acum ce să fac?

ARSENE

Uite ce să faci: acum cînd o veni Mirea, să'l domolim pe Manole și să stingem zavistia! Auzi, dumneata! Oamenî fruntași, și s'ajungem p'în judecăți!.. Să ție lumea sfat p'în cîrciumî de necazurile noastre, fiindcă ne-a luat Dumnezeu mințile și nu ne măi înțelegem!.. Ce, sîntem țigani, să ne mutăm cortu de colo pînă colo?.. Măi mare rușinea!

SMARANDA

Totdauna te-am ascultat... cum bine știți? O să te ascult și acum... O să'mi întăresc inima, și nu'l las pe Manole pînă nu l-oiu desmetici.

IOANA

Așă vezi!... Nu să ne jelim toată ziua la unu și la altu!

SCENA IV.

Aceiași, MIREA.

MIREA (intrind prin fund).

Bună vremea, lele Smarando.

SMARANDA

Bună să'ți fle inima, Mireo, maică.

ARSENE

Ia ascultă, mă, Mireo, vorbiu cu Smaranda... Eū zic să mai aștepti cu procesu.

MIREA

Ca s'-aștept, neică Arsene?.. Să 'mī dea pămîntu.—Ce, cū am venit să le caut pricină oamenilor?—Adu-ți aminte, de acum o lună, de cînd veniū, ce 'ți spuueam?.. Și lelea Smaranda mă știe.—Cînd m'a luat în oștire 'i-am spus cam rîzînd, cînd plecam:—Ce zici lele Smarando, cînd m-oiū întoarce, îmi dai pe Ioana?.. și m'a luat de gît și m'a pupat.—Că, de cînd rămase bietu taica vădov, mi-a fost ca și o mamă.—Nu e așă, lele Smarando?.

SMARANDA

Așă e, măiculită, așă e. Cine gîndea că o să intre vrajba între Manole și Vlaicu?

ARSENE

Vorba e, acum să stingem vrajba!—A vrut Dumnezeu cu voi. Eū n'avuseiū parte să-'mī nărit fata! Poate tot din pricina păcatului care vă paște s'a prăpădit și bietu Codin, că 'mī-era drag ca și copilul meu! Și-acum plînge biata fie-mea, toată ziua, de doru lui!—

N'ajunge atîta jale și atît necaz, Smarando? Și cînd ne trimete Dumnezeu bucuria 'n casă, noi s'o gonim?

MIREA

Ai dreptate, neică Arsene.—Să-'mi dea ce e al meu.— Dacă la urma urmei n'o vrea să-'mi dea pe Ioana, 'mă-oiu astîmpăra și eu dragostea și doru. — Poate că o fi pus omu ochii pe alt fiicău?—o fi gîndind s-o fericească pe Ioana altfel?.. I s-o părea omului că eu nu sînt potrivit pentru starea dumnealui?... Eh!... oiū îndură și necazu ăsta!

IOANA

Mireo, tu isprăvește cu taica cu pămintu! Și eu, iacă, 'ți-o spuî aici față cu mama și cu neica Arsene: eu cu tine mă mărit, dacă 'mă-o ajută Dumnezeu să mă mărit vreodată.

ARSENE

N'ai habar, Ioană! O să le descurce el Dumnezeu pe toate; că d'aia e mai mare peste noi: să ne deschiză ochii, să ne 'ndrepte pe drumu ăl bun și să ne abată din rătăcire.

SCENA V

Aceași, MANOLE

MANOLE (din ușe, vorbind afară)

Dincă, să-'mî puî șeaua pe cal!... Mă duc la judecătorie!... Îi învâț eu minte, tîlharii!

ARSENE

Da' ce e cuscre?

MANOLE

Ce să fie, mă? Nu vor să-'mî dea paralele, hoții! Am ajuns eu să mă rog de ei; pîn' acum se rugau ei de mine!—Îmi trebuie parale! Nu vezi că m'a încolțit din toate părțile?... 'Mă-a pus secestre pe tot!—Acum vine al doilea cîștiu, și nu e plătit nici ăl dintîiu!—De unde să mai am parale? Par' c'a intrat dracu în sufletu lor! De cînd îmi arse fînu, nu pot să mai mă 'nțeleg cu ei de loc! Par' c'aș fi strein!... Și știi bine cum veneau!... și eu îmi deschideam punga..

și dam în dreapta și 'n stînga!—Mă, cuscre, mă, răi sînt oamenii! Cît te-or vedea că te cleateni nițel, în loc să vie unu să te-ajute, toți îți dau cu picioru, să te prăbușești!

ARSENE

Vezi?... Eū îți spuneam să nu te 'ntinzi așa, că omu sărac se lăcomește; și tu crezi că 'i face bine, și-i dai.—Pe urmă, cînd îți trebuie ție, ia de unde nu e! Ce să 'i iei?... năravu?—N'are și n'are!

MANOLE

Bine, mă, da' e păcat și de mine! Eū la cine să cer? O să-i dau pe toți în judecată! Scoț hotărîrile și le vînz și cenușa din vatră!

ARSENE

Iar judecăți? Lasă-le păcatelor de judecăți, Manole, că cine umblă 'n judecăți nu se procopsește!—Tocmai d'ايا 'i spuseiū lui Mirea să vie pîn'aci. (Manole face o miș-eare) Ia mai domolește-te, că n'a venit nimeni să te stringă de gît! — Vino 'ncoa să ne înțelegem ca oamenii, că de o lună de zile nu'ți mai alege nimeni!

MIREA

Așa nene Manole, eū nu știū ce 'ți-a cășunat pe mine? Eū veneam la dumneata ca la prietenu tatei, să mă sfătuești, să 'mī dai o povață; nici nu mă gîndeam că, pentru nimica toată, s'ajungem să nu ne mai dăm nici bună ziua!

MANOLE

Cum zici, mă, c'ai venit la mine? Ai venit să te sfătuești? ai venit să 'mī ceri povață? Păi, de cînd ai picat în curtea mea, ai început să 'ți ceri dreptu tău! Ce drepturi ai, mă? Ți-a spus tat-tăū la ceasu morții că 'mī a dat parale? De ce 'mī-a dat, mă, tat-tăū mie parale?

MIREA

Ci, că lasă-le focului de parale!—că parale... să fie omu sănătos!—Eū îți cer să 'mī dai pămîntu... că pămîntu e al mamei! Eū asta vreau! Da' dumneata: nu și nu! Ce vrei să fac?—o să te dau în judecată!

ARSENE

Eă, ca mai bătrîn, zic: de cît o judecată dreaptă, mai bine o împăcare strîmbă. Nu e mai bine să vă 'n-țelegeți acum și să nu mai urcați scările tribunalului, rămînear-ar pustii?

SMARANDA

Bine zice, cuscru Arsene. — Împacă-te cu băiatu, că șeade rău, am intrat în gura lumii!

IOANA

Maî ascultă și tu, tată, de ce 'ți spun oamenii, că nu 'ți vrea nimeni rău! De-o lună de zile ne-ai speriat pe toți! Nu mai poate nimeni să 'ți intre 'n voe!

MANOLE

(uitîndu-se încruntat și măsurîndu-î cu ochii unu cite unu, fierbind de necaz)

Ahă! Așă! V'ați pus toți pe capu meă! V'ați unit cu toții să mă biruiți! Vezi bine!.. Eă cum sînt bolnav,—că nu mai mă pot odihni de atîta vreme, din toate părțile necaz peste necaz,—se 'nțelege: pe cine nu l-ar doborî? cine poate să mai ție piept?—Nu vezi? Cuscru, Arsene; Smaranda, nevastă-meă; fie-meă, Ioana; Mirea, fecioru Vlaicului... (posomorit) Vlaicu! Vlaicu! (în-đirjit). Ce vreți, mă?

ARSENE

Ia stai, Manole, ce tot îți rostogolești ochii așă? Ce să te biruim? Etă mă! vezi dumneata! Ne-am unit toți împotriva ta, să te sărăcim! Nu vezi că bați cîmpii? Ești om în toată firea! Ei fi bolnav, să dea Dumnezeu să 'ți treacă! Da' ce te lași, mă, așă boalei și necazului? N'ai plătit cîștiu arendii? L-ăi plăti!

MANOLE

Ce fac cu secestru?

ARSENE

Par'că numai ție 'ți-a pus secestru! Ce 'ți-a și vîndut? Așă pune stăpînirea secestru, că d'aia are peceti și slujbași! — Maî trimete pe cîte unu p'în casele oamenilor să le mai facă necaz!

MANOLE (inviorat)

He! He! Bată-te, Arsene! (ride)

ARSENE

Așa vezi, fi bărbat!.. Ascultă 'ncoa.—Vino să stăm ici... și să vorbim... (il duce lingă masă și staă amîndoi). Ia dă-ne, cuscră, Smarando, niică țuică. Știi c'aveați țuică bună?

SMARANDA (eșind)

Bogdaproste, că'l mai domoli Dumnezeu!

ARSENE

Uite ce zic eu, Manole. O să-ți treacă și boala asta, o să-ți plătești și arenda, o să-ți aducă oamenii și banii și—cu ajutoru lui Dumnezeu—o să intre iar bucuria în casa ta; că n'ai omorît oameni la drum!

MANOLE

Așa, mă, cuscre!.. De ce să mă pedepsească Dumnezeu?.. Pe cîta lume n'am ajutat-o eu?

ARSENE

Vezi bine!—Uite... acum vine iarna... isprăvești cu câmpu?—Cum îți spuneam și mai alaltăeri: hai să ne apucăm amîndoi de negustorie.—Am și eu două, trei parale; și de cît să le dau la unu și la altu și pe urmă s'alerg cu pușca după ei, mai bine să le bag în vite. Că dacă 'niernează, vitele se eftinesc, că nu tot omu poate să le bage 'n iarnă, — e nutrețu scump! Și de colea nițel, de dincolo mai ce dă Dumnezeu, paraua nu stă, sporește.—Ce atîta necaz?... Oamenii ce sîntem noi, să ne lăsăm pradă desnădejdei?—Pe urmă, trebuie să te gîndești că ai fată de măritat, și vorba aia: fata, pînă la optsprezece ani, se mărită singură; pînă la douăzeci și cinci o mărită vreo babă; și de la treizeci de ani încolo, nici dracu n'are ce 'i mai face!

MANOLE (rizind)

Așa e, mă, Arsene!... He! he! he!... (Smaranda aduce țuică. Arsene toarnă în țoiuri).

ARSENE (eiocnind cu Manole)

Ia, mă, cuscre .. și noroc bun!.. Să te scutere Dum-

nezeu de necazuri și să-ți facă parte, să-ți vezi fata la casa ei!

MANOLE

Să te auză Dumnezeu, frate, Arsene. (dupe o pauză) Ce om de ispravă ai fost tu în totdeauna!... Și mult bine 'm-ai vrut tu casei mele! Păcat că nu vru Dumnezeu să ne 'ncuscrim! (podidind în plîns) De, mă!... Îmi muri fecioru, flăcău să spargă piatra cu pumnul!... Mîndru, voinic, și cînd intră 'n horă, scăpăra pămîntu subt el! Și mi-'l luă Dumnezeu, Arsene! Îmi luă mîna dreaptă... rămăseiū stingher! (il înecă plînsu)

ARSENE (ștergîndu-și ochii)

Cui 'i-o spuî! — Oiu mai avea eu parte să găsesc așa ginere pentru fie-mea!—Da' să ne 'ntărim cuscre, că mai sunt și alții de care trebuie să vedem. Cum îți spuseiū, o să te bucure Dumnezeu cu Ioana; dac'-ei vrea să m'-ascuți și pe mine?

MANOLE

Cum să nu te ascult, Arsene! Nu te-am ascultat în totdeauna? Nu 'ți-am dat băiatu cu toată inima?

ARSENE

Eh! Atunci, dacă e așa, să 'mî dai și fata.

MANOLE (vesel)

Cum, mă?

ARSENE

Uite, să 'i-o dai lui nepotu-meū.

MANOLE

Care nepot?

ARSENE

Mirea, fecioru Vlaicului! (Manole se ridică brusc de pe scaun și rămîne împietrit, cu ochii țintă la Arsene) Îi dai pămîntu 'ndărăt, îi mai dai un car cu boi, și, ca să poată și el să s'apuce de ceva, să-i dai și o sută de poli.— Găsești tu; știu eu cum stai tu!

MANOLE

Eū să-'mī daū fata după Mirea al Vlaicului? Poate că 'mī-o fi luat Dumnezeū mințile?

SMARANDA

Da' de ce să nu 'i-o dai? Mirea e fecior de om de ispravă! Cine l-a cunoscut pe tat-săū mai bine de cît tine? Ce 'ți-a năzărit așa 'n potriua băiatului?

IOANA

Da' după cine ai vrea să mă dai?

MANOLE

Ce treabă ai tu?.. Te daū după cine vreaū eū, nu după cine vrei tu!

MIREA

Ce ai cu mine, nea Manole?.. Ce răū 'ți-am făcut eū dumitale, de par'că vezi pe Ucigă'-l-crucea cînd dai cu ochii de mine?

MANOLE

Ce am cu tine?.. Te miri că ce am cu tine?—Cine a umplut, mă, satu tot că eū 'i-am mîncat avutu lui tat-tăū?

MIREA

De unde știū eū?.. eū veniū din oștire! Și de cînd am venit, am auzit lumea vorbind! Eū ce-am spus, 'ți-am spus dumitale și lui neica Arsene. Eū nu umblu cu vorbe p'în oameni.

MANOLE

Nu umbli cu vorbe?... da vrei să umbli cu judecăți! Nu 'ți ajunge pămîntu?... vrei să 'ți daū și fata!

IOANA

Dacă dumneata nu ești om de 'nțeleș!

MIREA

Ce 'ți cer pămîntu dumitale?.. Îți cer pămîntu rămas de la mama! Îți cer dreptu meu!

MANOLE

Dreptu tăū?.. Da' înscrisu care 'l am de la tat-tăū?

Cine 'mî plătește mie paralele care i le-am dat lui tat-tău?

MIREA

Păi 'ți le-a plătit!

MANOLE

Cînd, mă?

MIREA

Nu 'ți-a dat două sute de poli?

MANOLE

Care două sute de poli?

MIREA

Banii după tîrgu de-acum doi ani, de la Tigveni!

MANOLE

Iar două sute de poli?!.. Iar tîrgu de la Tigveni?

MIREA

Iar, vezi bine!... Nu te-ai judecat cu tata pentru ei și ai jurat?

MANOLE (rămînind cu ochii pironiți asupra lui Mirea)

Am jurat?... Și tu ce vrei?... La ce ai venit?... Cine ești tu?... Smarando!... Uite, aranghelu, iar a venit să 'mî ia sufletu!... Uite-l!... Asta e Mirea, feciorul Vlăicului!

ARSENE

Ce aranghel, mă?... Vorbiși pîn' acum ca oamenii!... și ți se năzări odată!

MANOLE

Tu mi l'ai adus!—V'atăi înțeleș amîndoi să'mî luați sufletu!... Tu și cu feciorul Vlaicului!... Mirea!... Cucuveaua care s'a așezat pe streășina casei mele, și, de cînd apune soarele și pînă la cîntatu cocoșului, îmi cobește a pieire!... Și zi cu zi, mi se surpă temelia casei! Avutu mi se risipește!... Copiî mi se prăpădesc omoriți de tîlharî!... Oamenîi căroră le-am dat o mîna de ajutor, mă gonesc și se ridică 'n potriva mea!... Și cucuveaua vine mereu pe strașină și cobește!... și co-

bește!... și cobește!... Auzi-o!... auzi-o!... (dă cu ochii de Mirea și se retrage îngrozit) A!... Uite și Vlaicu!... Uite-l!... cu crucea 'n mână! — Ce vrei, mă?... Vrei să mă jur odată?... N'am jurat atunci?... N'am să'ți dau nici un ban! Ce-ai cu mine? Ce vii mereu, de nu mă lași să mă odihnesc?... Ce mă stai?... Pleacă d'aci!.. Du-te de te odihnește!.. că d'aia te-a luat Dumnezeu! Ce vii cu crucea aia în mână, de'mi stai la căpătîiu ca o streaje? Pleacă d'acî, strigoiiule! Pleacă! Nu vrei? Nu? Bine! Bine! (se retrage tot sub puterea vedeniei, înhață pusca și o îndreaptă vrînd să tragă în Mirea. Arsen și Smaranda dînd un strigăt, se reped la el și 'l apucă de mîini. Mirea se dă îndărăt cu un pas).

IOANA

(apucîndu-l de mîină pe Mirea)

Haïdem, Mireo, că ne omoară nebunu! Rămîi sănătoasă mamă! Eū n'am la ce să măi stai aicî! (ese cu Mirea.

C O R T I N A

ACTUL III.

Același decor ca la actul I. În fund panorama satului vecin, scăldat de văpaia roșie a soarelui într'asfințit. Amurgul se lasă încet. La ultima scenă se întunecă de tot.

SCENA I

SMARANDA, ARSENE.

(amîndoi șed pe o laviță, rezemată de trunchiul nucului din mijloc)

SMARANDA

N'ai văzut erî? Era să 'mpușce băiatu!—Dacă nu săreaî dumneata, intra 'n ocnă!

ARSENE

Păcat de el! L-a rătăcit Dumnezeu!—Eu tot gîndeam că e glumă!—Da' acum, 'mî-e frică să nu se smințească omu de tot!

SMARANDA

O să se prăpădească Manole, cuscre, să vezi dumneata; o să rămînem pe drumuri! Nicî n'o să se mai știe de starea lui Manole!—Toate, una după alta!... Plecă și fata d'acasă.—Vezi bine, fată mare, are dragoste 'n sufletu ei! Cum să se uite ea cu ochi buni la tat'-său, cînd el sare cu pușca la Mirea?

ARSENE

De fată să n'ai habar... fata e la mine... d'abia îî mai ține de urît Mariei. O să se 'ntoarcă ea acasă.—Dar pînă atunci să facem ceva cu Manole, să 'și vie omu 'n fire.—Eri—de?—o fi fost și necăjit... Oamenii nu vor să-î dea parale... se gîndește la arenda moșiei... secestre... sînt multe pe capu lui! Sănătos să fii și tot te zdruncini; dar bolnav cum e el?—Ast'noapte cum a dormit?

SMARANDA

Vai de sufletu lui!—Pînă pe la miezu nopți a mai ațipit nițel; dar d'atunci încolo, pînă s'a făcut sprînceană de ziuă, s'a bătut și pe-o parte și p'alta! Vlaicu și Vlaicu!.. și crucea!—L-a 'ntărîtat și plecarea feței.—Despre ziuă iar a ațipit; și de azi dimineată zace, par'că e prins de friguri.—'I s'a'ă uscat buzele; ochii 'i s'a'ă învinețit; și 'i se frige limba de sete!

ARSENE

Îl arde focu la inimă!.. Are el ce are pe sufletu lui!

SMARANDA

Și e'ă zic tot așa!—Ce-o fi?.. numai el și cu Dumnezeu știe!—Mie nu vrea să 'mă spue nimic!—Uite-l... s'a sculat. (Manole se ivește pe prispă).

SCENA II

Aciași, MANOLE, apoi DINCA.

MANOLE

Nu s'a mai întors Ioana, Smarando?

ARSENE

N'a'ă grijă, Manole, de fată... Ioana e la mine... stă cu Maria.

MANOLE

Ce cată la tine?.. N'are unde sta?.. N'are mamă, n'are tată?

ARSENE

S'a speriat și ea, de ce făcuși erī.

MANOLE

Da' ce-am făcut?!

ARSENE

Păi, n'a'ă luat pușca să omorī pe Mireea?

MANOLE

E'ă?!

SMARANDA

Dacă nu sărea cuscru Arsene, azi erai pe drumu ocnei, vai de capu tău!

MANOLE

Nu 'mă aduc aminte!—(abătut). Vezi dumneata... eu sînt bolnav rău!—(după o pauză). Ce-o fi asta, mă, Arsene?—De nu m'ași prăpădi. — Îmi rămîne nevasta și fata pe drumuri!

ARSENE

Ia lasă, mă, Manole, o să 'ți treacă.—Azi 'ți-e mai bine?

MANOLE

Par' că... dar uneori mi se pune ca o perdea înaintea ochilor... și mă arde o sete... de să staș cu gura la șipot și tot nu 'mă-ași răcori inima!—Eă, știi bine, eram om sănătos. — N'am zăcut de cînd eram mic.—Acum s'a legat boala de capu meu! — Ce să fle asta, mă, Arsene!--Să știi că eu mă prăpedesc.

ARSENE

De ce nu vrei să te-arăți la vreun doftor, Manole?

MANOLE

Doftor?... Ce să-'ți facă doftoru?... Ce știe doftoru ce are omu 'n sufletu lui?... Doftoru te 'ntreabă dacă te doare ceva?.. Pe mine nu mă doare nimic!... Numai, mă usuc d'a 'n picioarele!

ARSENE

Asta e racilă veche la tine! — De ce nu chemi duhovnicu să te spovedești?

MANOLE

Să mă spovedesc?... Hm!... (rămîne o clipă pe gînduri) Duhovnic?... Ce să-'i spuiș popiș? La mine nu e de popă!

ARSENE

'Ți-ar mai citi ceva; ar gonî duhurile rele de lîngă tine.—Pe la biserică nu te-am mai văzut de-o lună!—Înainte vreme, nu eră Duminică și sărbătoare să nu

te văz în strană!... de, episcopu bisericei! — Se miră și bietu popa, nu știe ce să mai creadă de tine!—De ce-ai urît, mă, așa biserica ?

MANOLE

Ce să caut la biserică?... Tu nu vezi cum 'și-a 'ntors Dumnezeu fața de la mine? Să mai facă și alții ce-am făcut eu pentru biserică ; — cumpăram o moșie cu banii cari 'i-am cheltuit? Evanghelie, cădelniță, candelile, toate de argint!—sfeșnice împărătești ; astă-vară înveliiu turlele, că 'ncepuse să plouă 'n biserică!—Cu ce m'am ales, mă?... 'Mă-a ars finu ; hoții îmi furară banii și 'mi omorîră flăcău ; oamenii nu vor să-'mi plătească ce le-am dat ; toată averea pecetluită ; fata 'mă-a fugit d'acasă ; și toată noaptea nu pot să mă odihnesc!—Ce să mai caut la biserică ?

ARSENE

Eu zic să nu-'l mîinii pe Dumnezeu, Manole, că din mila lui e și sănătatea, și voia bună, și belșugu.—Tu ești bolnav și necăjit. Nu lăsa să te orbească necazu ; puneți nădejdea tot în el.—Și dac' ai vrea să m' ascuți pe mine, eu te-aș povățui să te duci la Argeș, la Sfînta, să stai acolo, vreo cîteva zile, să ascuți slujba ; că pe mulți 'i-a tămăduit milostiva!

MANOLE

Cum să plec d'acasă?—Pe mîna cui să-'mi las averea? Nu vezi că 'mă-a luat mîna dreaptă? Unde e Codin? Îl mănîncă viermi!—Și mie Dumnezeu umblă să 'mi ia și mințile!

ARSENE

Tocmai d'aia să te duci!... Poate l-ăi fi mîniat pe Atotputernicul cu ceva!

MANOLE (sîciit)

Cu ce să-'l fi mîniat? N'am făcut destule pomeni?.. Că și omor să fi făcut, tot ar fi trebuit să mă ierte!

ARSENE

De, mă, Dumnezeu îl iartă pe ucigaș ; da' nu-'l iartă cugetu lui!

MANOLE

De ce-'l mai îngădue atunci pe om, să-î meargă toate 'n plin, să ajungă fruntaș în rîndu oamenilor, să strîngă stare la casa lui, să 'și vază copiii mari și frumoși și din toate părțile veselie și voe bună?

ARSENE

Apoi tocmai d'aia 'l îngădue ca, pe urmă, să-l doară inima văzînd cu ochii cum i se dărapănă starea, cum i se risipește voia bună și cum se așează jalea 'n vatra lui!—Și nu 'i e dată putere omului ca să se pue 'n potriua mîniei dumnezeești!

MANOLE (abătut)

Așa o fi, Arsene! Poate și d'aia oiū fi eū bolnav? Că de cînd aū dat pagubele peste mine, am cam început să cîrtesc în potriua Domnului!.. O să chem popa să 'mî facă deseară un paraclis.

ARSENE

Așa, vezi, ușurează-ți sufletu; că Dumnezeu e bun și n'o să te lase.

DINCĂ (intrînd)

Logofete Manole, veni un vătășel de la primărie, și zice că te-așteaptă un controlor de la casierie, să te duci numai de cît.

MANOLE (sculindu-se)

Trebue să fie în pricina arendi.—Poftim! De unde să iaū parale să plătesc?—Smarando, vezi să vie fata acasă, că rîde lumea de noi.—Cuscre Arsene, eū viū curînd... mai stai p'aici, că vreaū să mai vorbesc cu tine. Am eū să 'ți spuî ție ceva... că 'mî ești prieten ca un frate! (ese cu Dincă).

SCENA III

SMARANDA. ARSENE,

SMARANDA

Ce-o fi vrînd să 'ți spue?

ARSENE

O să vedem noi.—Trebue să aibă el ceva pe suflet.

Orî în pricina cu Vlaicu, orî—Dumnezeu să mă erte!—
o fi făcut ceva mai 'nainte!

SMARANDA

Vai de mine! Ce spuî dumneata, cuscre?

ARSENE

De, Smarando, ştiu şi eu! La cîte păcate nu 'l împinge Necuratu pe omu slab de îngerî? Ce gîndeşti dumneata? El, pînă nu luase moşia 'n arendă, ştii bine: toată ziua pe drumuri, p'în tîrguri, p'în hanuri? Cine ştie cu ce 'şi-o fi mînjit sufletu!

SMARANDA

O fi omorît pe cineva?

ARSENE

Taci, Smarando, să nu mai facem şi noi alt păcat!

SMARANDA (din ce în ce mai aprinsă)

Să ştii c'a făcut omor!

ARSENE

Ia fugi, Smarando, d'acolo!

SMARANDA

Ascultă-mă pe mine, cuscre! Acum începe să mi se lumineze mintea! Nu vezi, dumneata, pe el îl muştră cugetu? Toată noaptea, duhuri, strigoî şi pricolici la căpătîiu lui! Ce e asta? Numai omu care a omorît stă de vorbă cu strigoî! Că el n'a avut noroc să 'l prinză să 'şi fi ispăşit păcatu în ocnă, a rămas slobod; la ni-menî n'a spus nimic, şi 'acum a 'nceput 'racila să 'l roază, de 'i ia minţile cînd 'şi-aduce aminte!

ARSENE

Bine, bine; da' mă 'ntorc iar şi zic: ce are cu Vlaicu de 'l vede cu crucea mereu?

SMARANDA

I-o fi intrat în cap ce tot cleveţeşte lumea! Şi mai veni şi Mirea de-î spuse că tat-său, în ceasu morţii, a zis c'a jurat strîmb!

ARSENE

Păi cum! Dumnezeu știe ce o fi!

SMARANDA

Si eă mă țineam că fac pomeni din banii adunați cu munca lui și truda mea! Și noi ne-om fi scaldat pînă acum în banii furați de la cine știe ce nevoiași! și-or fi rămas copii altora pe drumuri! Aoleo! aoleo! nu ne mai răbda Doamne!! (Cade plingind pe laviță. Ioana și Mirea au intrat).

SCENA IV

Aceiași, MIREA, IOANA.

IOANA

Da' bine, mamă, tu n'ai de gînd să mai isprăvești cu plînsu ăsta?

SMARANDA (ștergindu-și ochii)

Abia a 'nceput, măre, Ioană! Ce știi tu?

MIREA

Da' ce mai e, lele Smarando?

SMARANDA

Nu mai știu... mi se 'nvîrtește mintea! Nu mai știu de unde să le iaș: una la apus, alta la răsărit!... De n'ași înebuni eă 'naintea lui Manole!

ARSENE

Ia lasă-le acum, Smarando.—Fiindcă veni Mirea, să vorbim de ce ne arde.

SMARANDA

Ce să mai vorbim? Nu vrea Manole! Dumneata nu vezi?

MIREA

Lele Smarando, eă dacă nu mă gîndeam la dumneata, și dacă nu mă 'ndemna și Ioana, cu ce 'mă-a făcut mie, nea Manole aseară, nici nu mai călcam pragu casei dumneavoastă.—Da' am crezut că e bine să 'ți spuș, să știi și dumneata, să nu zici că sînt om rău! Eă îl daș în judecată pe nenea Manole.—Avu-

seiū noroc că nu-'l găsiū acasă, că nici nu vreaū să mai daū cu ochii de el.

IOANA

Și prost ăi fi, dacă nu l'ăi da 'n judecată!—Dacă nu vrea să 'nțeleagă de vorbă bună, o să 'nțeleagă de tribunal!—Să vezi, atunci, cum o să 'nceapă să dîrdie, cum dîrdie acum de cînd 'i-a pus pecete!

ARSENE

Așă e, Smarando, aū dreptate și copiii ăștia!

SMARANDA

Păi eū nu știū, cuscre Arsene?

IOANA

Așă le știū tu pe toate! Și cînd e vorba să faci ceva, nu faci nimic!

SMARANDA

Ce vrei să fac, măiculiță?

IOANA

Să nu te mai bocești toată ziua; și să 'l apuci de piept, să-'l desmeticești! Că eū acasă la voi nu mai mă 'ntorc pîna nu 'i-ăți da pămîntu lui Mirea!

SMARANDA

Vezi, cuscre, cum mă pedepsește Dumnezeu pe mine, din pricina lui Manole? Păi n'ar fi mai bine să-'l ia Dumnezeu?—barim, să știū că le rostuesc eū, cum m'o lumină mintea mea!

ARSENE

Să mă lăsați pe mine, să vorbesc eū cu el azi; c'o descurc eū. Azi s'alege: orî așă, orî așă!

MIREA

Eū, să știū, neică Arsene, că mîine plec la Pitești, și 'l daū în judecată.

ARSENE

Ia nu te zori și tu așă! Zorește-te la dragoste; da' la daraveri ascultă-mă și pe mine, și fă cum îți spuiū eū.—Du-te acasă, că acum trebuie să se 'ntoarcă

și Manole; și n'ași vrea să mai intru 'ntre voi să vă despart. — Du-te acasă și băgați sub șopron fînu ăla care-l aduse din zăvoiu, că se 'noptează, și uite o să se pue ploaia.

MIREA

Rămîi sănătoasă, lele Smarando. (Ese. Amurgește. Ceru se acopere de nori. Se pregătește de furtună. Fulgeră din cind in cind și se aud tunete depărtate).

IOANA

Da' tata unde e?

SMARANDA

'L-a chemat la primărie, c'a venit un controlor pentru arendă.

IOANA

Mamă, dacă nu vreî tu să vorbești cum trebuie cu tata, să știî că eî nu-'l las pînă cînd nu s-o hotărî, să isprăvească cu Mirea.—D'aia am rămas, că altminterî plecăm iar; că n'am la ce să mai staî la voi,—'mi s'a urît de-o lună de zile!

ARSENE

Mă! Da' iute aî eșit și tu, Ioană! Se vede că semenî cu tat-tăî!

IOANA

Nu știî cu cine oiî fi sămănînd, neică Arsenē; da' gîndeștete și dumneata? Eî par'că sunt la osîndă de-o lună de zile! Cînd îmi sburdă și mie inima a voioșie și a traiî bun:—Saî Ioană, că iar a început tat-tăî să vorbească cu dușî de pe lume! Ce, asta e viață? (Manole intră piin fund).

ARSENE (văzîndu-l)

Ia mai tăceți din gură, că uite Manole. (intimpinîndu-l)
Ce făcuși, mă?

SCENA V.

Acciași, MANOLE.

MANOLE (disperat)

N'am făcut nimic! O să 'mî vînză starea! Nu 'ți spuneam eî? Mi-a dat răgaz trei zile!—De unde să

adun eũ parale în trei zile?—cã afurisiții ăștia de oameni nu vor sã 'mã dea nici o lãscãe!—Cine mã puse pe mine sã mã 'ncurc cu moșia asta? Mã bine îmi vedeam de negustoria mea! (trece agitat și dă cu ochii de Ioana) Veniși? Ce-ai cãutat în sat? Te-a gonit cineva d'acasã? Sã 'ți mãi duc grija și ție?

IOANA

Da' ce sã staũ aici sã mã uif la dumneata, de dimineața pinã seara, cum te certã cu toatã lumea, de nu 'ți mãi intrã nimeni în voce? Dumneata nu vezi c'ai fãcut-o pe biata mãica, de nu i se mãi usucã ochii de plĩns?

MANOLE

De ce plinge? De ce mã bocește? Destul m-o jeli cĩnd 'mã-oiũ dã sufletu! Cĩnd m'o scãpa Dumnezeũ ori dracu, de toate necazurile!

SMARANDA (clãtinind din cap)

Vai de capu tãũ! Nu vezi Manole cã te-ai zmintit? Cum sã nu pling, mã? Cum sã nu mã jelesc? Traiũ e ășta care 'l ducem noi amĩndoi, de o lunã de zile încoa?

MANOLE

Da' ce vrei sã 'ți fac?

SMARANDA

Sã 'ți adunã mințile și sã faci cum te povățuesc oamenii, cari 'ți vor binele!—De ce nu 'i dai pãmĩntu lui Mirea!

MANOLE (furios)

Iar Mirea?

SMARANDA (cu energie)

Iar! Cã uite pleacã la Pitești sã te dea 'n judecatã, sã-i dai pãmĩntu 'ndãrãt!—Cã pãmĩntu nu puteai sã 'l ieĩ tu, cã era al bieteĩ Ileanei, al mã-sei!

MANOLE

Sã 'mã dea parale pe înscrișu care 'l am de la tat-sãũ, și-i dau pãmĩntu!

SMARANDA

N'auzi că ți-a dat tat-său două sute de poli?

MANOLE

De unde știi tu că 'mă-a dat tat-său două sute de poli? De unde știți voi?

ARSENE

Ia stai, Manole! Ești om în toată firea! Gîndește-te bine. — Eî fi uitat, mă! — că eă nu m'am amestecat pînă acum, da' vază că ți se prăpădește casa! Ți-ai băgat muerea 'n boală!

MANOLE

Muerea să 'și vază de cusătura ei! N'o să mă 'n-vețe pe mine muerea, ce trebuie să fac? Am destule eă pe capu meă! O să maă duc și grija muerii acum! — Plînge?—Plîngă! Eă îmi es din mînte tot gîndindu-mă cum să fac să mă plătesc de arendă, și tu maă 'mă spuă că mi-am băgat muerea 'n boală!

SMARANDA

Nu e vorba de arendă.

MANOLE

Da' de ce e vorba?

SMARANDA

Nu 'ți spuseiă? Păcat să stăpînim avutu altora. Să rămîiă cu cămașa pe mine Manole, da' să știă că e a mea!

MANOLE

Da' ce, număi cămașa după tine e a ta?

SMARANDA

Nu știă, zăă, dac'o maă fi și aia a mea!

MANOLE

Smarando! (îndîrjit, ridică pumnii s'o lovească).

ARSENE (puindu-se între ei)

Ia pleacă d'aici, cuscră. (Smaranda și Ioana es.—Pausă.—Manole umbă fierbind).

SCENA VI

MANOLE, ARSENE.

MANOLE

Rămîiū pe drumuri!—Nu 'ți-am spus eū?... Să știi că mă prăpădesc!—Cu ce plătesc arenda?

ARSENE

Cum mă, Manole, din pricina arendi ești așa de necăjit?

MANOLE

Păi, nu 'mi ajunge, cuscre?

ARSENE

Ia las'o 'ncolo de arendă; că arenda e fleac!

MANOLE

Cum fleac, mă? De unde iaū eū două miū de franci?—Să tot am în casă o mie!

ARSENE

Ei, și?

MANOLE

Îmi vinde pe nimic ce bruma maī am și eū!

ARSENE

N'o să 'ți vînză.

MANOLE

N'o să 'mi vînză? Cum să nu 'mi vînză?.. Tu crezi că ăia nu știū cîte pagube am avut eū!—Își pierd și ei încrederea.

ARSENE

Îți daū eū ce nu 'ți-o ajunge.

MANOLE

Cum, cuscre, Arsene?

ARSENE

Uite bine! Ce, n'am eū încredere în tine pentru o mie de franci?.. Să am eū să iaū de la tine și de la casa ta parale!

MANOLE

Să 'ți dea Dumnezeu sănătate ; din mare primejdie mă scapi ! — Zău, cuscre, îmi dai ? — Și eă nu îndrăseam să 'ți cer !.. Par'că eram dus după lumea asta ! Așă, mă !.. Cum nu mă gîndiă eă pînă acum să 'ți spuiă ție ?.. Păi, tot vorba mea... Eă nu mai sînt în toată firea !.. Eă 'mă-am pierdut rostu !

ARSENE

Dacă nu mai ascuți și tu de nimeni ! — Are dreptate, biata Smaranda. Tîe și se pare că toată lumea umblă să te sărăcească. — Îți spuse nevastă-ta de nepotu-meă, de bietu Mirea al Vlaiculuă... (Manole face o mișcare, Arseno îl oprește cu energie). Domolește-te Manole, că eă nu sînt Smaranda !.. (Manole se liniștește). De ce nu vrei, să-î dai pămîntu băiatuluă ?.. Că 'ți-l ia !.. o să i-l dea tribunalu !

MANOLE

Să 'mă dea paralele, care i le-am dat lui tat-săă.

ARSENE

O să 'ți le dea. Mă puă eă chezaș pentru el. Dar dă-i-l să 'l stăpînească, întiă, să se apuce băiatu de lucru ; și 'n cîțivă ani de zile, 'ți le o da.

MANOLE

Dar dacă nu 'mi le-o da ?

ARSENE

Păi, ești nebun, Manole !

MANOLE (rinjind)

Nebun ?

ARSENE

Nu-ți spuseă că mă ai pe mine chezaș ?.. Ce crez că eă glumesc ?

MANOLE

Bine, Arseno, să-î dau pămîntu, atunci ?

ARSENE

Așă vezi, fii om cu judecată ! Și mai lasă strigoii și pricolicii, cari 'ți staă toată noaptea la căpătîiă. — Iacă, de arendă te-am scăpat ; cu Mirea o să te împaci ;

o să'ți măriți și fata, să'ți ei sprijin, că te pedepsi Dumnezeu de 'ți luă fecioru; o să ai ginere; și iar o să'ți intre bucuria 'n casă!

MANOLE (convins)

Așa e, mă!

ARSENE

Eh!... Dar acum să'mi spuie mie,—că nu plec pînă nu mî-și spune—ce ai tu pe sufletu tău? Tu nu ești curat, Manole!... Tu ai omorît pe cine-va!

MANOLE

(retrăgindu-se cu spaimă)

Eă!!

ARSENE

(ridicîndu-se și ținîndu-l pironit cu ochii)

Tu! tu!.. Că numai ucigașii staî de vorbă cu strigoii și văd jucînd la căpătîiu lor toate nagodele din lume!

MANOLE (infiorat și tremurînd)

N'am omorît pe nimeni, Arsene!.. Dumnezeu e sus și eă sînt jos!.. N'am omorît!

ARSENE

Atunci ai făcut alt păcat! Ce-ai făcut?

MANOLE (căzîndu-î în genunchi).

Iartă-mă, Arsene!.. Am jurat strîmb!

ARSENE (incremenit)

Vai de sufletu tău!.. În fundu iadului o să putrezești! (Fulger și tunet depărtat).

MANOLE (rugător)

Iartă-mă, Arsene!

ARSENE

Cum ai făcut, mă, păcătosule?

MANOLE

(sdrobit, se ridică și se așează pe scaun)

Păi, după ce isprăvirăm târgu de acum doi ani, de la Tigveni,—vîndusem vitele cu preț bun!—bietu Vlaicu a plecat peste Olt,—că arvunise, niște boi, și 'mî-a dat mie partea lui, că-î era frică să umble cu parale multe la el,—și eă am plecat acasă.—Pe drum, nu știu cum!.. mergeam singur, în pasu calului... tocmai treceam pînă pădurea de la Șuică. Se 'nmurgise... și se ridică dinspre răsărit un nor negru... ca și acum. Eă flueram... Odată 'mî-a fulgerat pînă mînte Ucigă-'l-crucea!.. (Fulgeră puternic) și 'ncepuî să socotesc: două sute de poli... parale sînt alea!.. Prinsesem drag de ei!... (Tună) Două sute de poli ai mei... două sute ai lui—opt miî de franci!.. o stare de om!—Am dat pîntenî calului și am eșit din pădure.—Pe la jumătatea nopței, eram acasă. — Nu m'am mai gîndit eă la treaba asta. — După trei zile se 'ntoarse bietu Vlaicu... par'că'l văz! Eram pe prispă.—El intră călare 'n bătătură, cum îl știi, vesel și voios!—Noroc, frate Manole!—Eă, cum îl văzuî, iar mă fulgeră!... (Tunet surd) Și cînd veni omu să'mî ceară paralele, că n'avea de la mine nici o dovadă, eă am tăgăduit! — Manole, adu-ți aminte! — zicea bietu Vlaicu! — Bine, mă frate, gîndește-te la Dumnezeu, că 'mî rămîne băiatu pe drumuri!—că era Mirea 'n oștire. — Asta e tot ce bruma am agonisit, și pămîntu care 'l am de la nevastă, de la Ileana, de la soră-ta! — Eă, ce să mă mai gîndesc la Dumnezeu, că intrase Ucigă-'l-crucea 'n sufletu meu, și 'mî 'mpietrise inima! — nu mai 'mî era milă de om!—și mă povățuia să tăgăduesc! — Și am tăgăduit mereu, cuscre Arsene, pînă m'a dat în judecată!.. Și la judecată iar m'a 'ntrebat!.. și plîngea bietu Vlaicu, săracu! Și judecătoru, că mă cunoștea, zice:—Gîndește-te bine, nene Manole, că intri 'n fundu iadului, dacă eî jură strîmb!—Da' Ucigă-'l-crucea era la spatele meu, și mereu, îmi șoptea: — Jură!.. Jură Manole, că nu e nimic!.. o să te 'mbogățești! — Am ridicat mîna dreaptă, am apucat crucea și am jurat! (Fulger și tunet puternic. Manole cu glasu stîns, își perde puterile și cade grămadă după laviță).

ARSENE (repezindu-se să 'l ridice)

Smarando! Ioană!

SCENA VII

Același SMARANDA, IOANA.

SMARANDA

Ce are Manole,—cuscre?

ARSENE

I-a venit leșin! Uite-l!—Adu, Ioană, nițică apă să 'l stropim, (Ioana intră repede în casă) și vino 'ncoa, cuscră, de 'mi ajută să 'l ridicăm. (il ridică și 'l așează pe laviță).

SMARANDA

Din ce i-a venit?

ARSENE

Din păcatu care 'l are pe suflet.

SMARANDA

'Ți-a spus?

ARSENE

'Mi-a spus! (Smaranda la spatele lui Manole, il sprijine. Ioana re-intră aducind un urciur. Arsene il stropește) Du-te, Ioană, și spune-i lui Mirea să vie 'ncoa. (Ioana ese. Manole s'a trezit și rămîne prostit).

SMARANDA

Ce-a făcut?

ARSENE

A jurat strîmb! Si nouă ne era c'a intrat bietu Vlaicu 'n pămînt cu păcatu că l-a pus să jure de geaba! Și el prăpădi omu!

SMARANDA

Va să zică asta era: Vlaicu, toată noaptea, și crucea și pricolicii, cari îi țineau ochii deschiși? (către Manole) Și ziceai că ni s'a făcut semn de cînd a venit Mirea 'n curtea noastră? Ziceai că Mirea e piaza rea — Și piaza rea era păcatu care 'l țineaî ascuns în sufletu tău!—Așă hai, Manole?—Și mă 'ndemnai să fac pomeni; și tu 'mpodobiaî biserica, să ieî ochii lumii, să 'l orbești pe Dumnezeu? Vai de noi, Manole! vai de noi!!

ARSENE

Ține-ți firea, Smarando!

SMARANDA

Lasămă, cuscre, să 'mî vârs și eū focu! — De ce ai rîmnit, mă, la baniî lui Vlaicu? Nu 'ți-ajungea cîte parale aveai? Nu 'ți mergeau toate cum nu mergea la altă lume? Nu te bucurase Dumnezeu cu copii sănătoși și harnici?—Ți se făcuse flăcău mare, și eū de la mîna lui așteptam sprijin la bătrînețe! Băiatu meu, Codin al meu, se prăpădi din pricina păcatului tău! Ce gîndeai, mă, să faci cu atîția bani? Vreaî să stăpînești tu pămîntu tot? Stăpînește-l și acum, că uite cum te-a pedepsit Dumnezeu! Te-ai făcut tovarăș cu Ucigă-'l-crucea și omorîrăți omu, să-î lăsați copilul pe drumuri!

MANOLE

Iartă-mă, Smarando! Iertați-mă!

SMARANDA

Eū să te iert? Si dacă te-oiū ierta eū, nu te iartă Vlaicu, pe care l-ai băgat în pămînt!—Vlaicu! Vlaicu o să 'ți răsară mereū lîngă căpătîiū cu crucea, pe care ai pîngărit-o! Și o să te sguđue Vlaicu, pîna cînd s'o topi carnea pe tine, cum se topește ceara de para focului! Si o să te 'ntrebe mereū Vlaicu:—De ce ai jurat mă, strîmb?!—De ce ai jurat strîmb? — că te 'ntreb și eū acum!

MANOLE

Smarando! Smarando!

SMARANDA

D'aia nu vreaî tu să te mai duci la biserică! D'aia, că 'ți ieșise Mirea 'nainte! D'aia nu vreaî să mergi la Sfînta de la Argeș, că 'ți era frică să nu te trăznească Dumnezeu, cînd ăi atinge cu dreapta ta sicriu cu sfintele moaște! (fulgeră și tună din ce în ce mai tare)

ARSENE

Lasă-l, Smarando! Lasă-l păcatelor lui!

SMARANDA

Nu 'l las, cuscre. Să 'l pedepsesc și eū cum m'a pedepsit el pe mine! Că, din pricina lui, o să s'aleagă prafu și de averea furată și de averea 'nchegată cu

munca lui și a mea!—Trudesc în casa asta de douăzeci și șase de ani!—Nu 'l las!... că din pricina lui și eu o să mă perpelesc în vilvorile iadului!—Pomenile care le-am făcut, nu o să 'mi fie pentru odihna sufletului, că erau din bani furați făcute!—După ce munceam toată ziua și când îmi făceam cruce, eu gîndeam că mă 'nchin la Dumnezeu; și, din pricina lui, eu m'am închinat la Ucigă-'l-crucea!... că Dumnezeu își ridicase mîna de d'asupra noastră! (apucîndu-l de braț pe Manole și sguiduîndu-l). Așă, Manole!.. M'ai pîngărit și pe mine cu păcatu tău!... Mai asvîrlit și pe mine în brațele Necuratului!

MANOLE (sculîndu-se brusc)

Isprăvește cu Necuratu! Ce mi 'l tot scoți în față? Eh! Am jurat strîmb! Omoară-mă, omorîți-mă acum! Ce vrei să fac?.. N'am făcut destule ca să mă spăl de păcat?.. De ce nu mă iartă Dumnezeu? De ce 'mi-a omorît fecioru și nu m'a omorît pe mine?.. El era curat!.. Eu eram pîngărit! Pe mine trebuia să mă trăsnească!... Da' nu!... pe mine m'a lăsat să mă chinuesc; să mă chinuești tu acum; să mă chinuiască Mirea ziua, și tat-său Vlaicu toată noaptea!.. Ce să fac?.. La cine să mă mai rog?.. Nu mai mă rog, că Dumnezeu mă lasă 'n ghiarele diavolului!... Și îi place cînd vede că mă chinuesc!—D'aia s'a bucurat să 'mi ia odor de flăcău!... (încîndu-l plînsu). Codin! Codin al meu!.. (Rămîne cu ochii pironiți. Fulgeră și tună departe). Uite... Uite-l frumos ce e!... Uite-l, vine la mine! El vrea să mă bucure; el m'a ertat; el nu e rău ca tine, Smarando! Vino, vino 'ncoa Codine! yin la taica!... 'Mi era dor de tine!... Roagă-te tu Alui-de-sus să mă ierte! Închină-te tu, că eu nu pot să mai mă 'nchin, eu nu pot să mai fac cruce, că eu am jurat strîmb pe cruce!. Închină-te tu!—Ce?.. Nu vrei?... Și ție 'ți-e frică de cruce?.. Nicî pe tine nu te-a primit Dumnezeu la el? Ce mai vrea atunci? — Du-te, Codine, în focu iadului!.. că acolo o să vii și eu!. și tot neamu meu!.. acolo ne chiamă Ucigă-'l-crucea! (Mirea și Ioana au intrat și au ascultat ultimele cuvinte ale lui Manole. Tună și fulgeră mereu).

ARSENE

Manole, vino-ți în fire! Fii om!

SCENA VIII

Acaiași, MIREA, IOANA.

IOANA

Mamă, ce e asta?

SMARANDA

A' nebunit!

MIREA

Ce e, neică Arsene?

ARSENE

S'a dus Manole!

MANOLE (cu ochii rătăciți)

Du-te! du-te! (se întoarce dă cu ochii de Mirea și rămâne împetrit).
 Iartă-mă, Vlaicule! (ingenunche în fața lui Mirea care 'l privește îngrozit) Am jurat strîmb! Te-ai prăpădit din pricina mea: Ți-am lăsat fecioru pe drumuri! Iartă-mă! iartă-mă!
 (Mirea speriat, își face semnu crucii, Manole care stă plingind cu ochii ridicați la el, văzindu-l că 'și face cruce, se întepenește deodată și începe a se întărita din ce în ce). Ce 'mî tot arăți crucea?!.. Nu vrei să mă ierți?.. De ce nu vrei, mă? (se ridică) Nu 'ți-ajunge de cînd mă chinuești?.. Vrei să mă prăpădesc? Ce te uîți așa posomorît la mine?—Vino! haide! Ia-mî starea toată!... Ia-mî tot!.. Da' nu mă mai chinui!.. Fie-ți milă!.. Nu vezi că nu mai pociu?.. Nu vezi cum mă schinguește Ucigă-'l-crucea?!... (cu un răcnet) Ah! Luați balauru din spinarea mea, (incovăiindu-se) că 'și înfige ghiarele 'n carne!.. (gemind) Ah! ah!.. Ușurați-mă de povara asta! Mai iute! mai iute! că m'azvîrlă în focu iadului! (tună)
 Auzi cum sfirîie carnea pe oasele păcătoșilor, pe cari 'i-a gonit Dumnezeu dinaintea crucei! — Uîte diavoli cum se strîmbă la mine și mă chiamă!—Ah! Ce de aur e acolo!... Uîte cirezî de vite!... Uîte o cireadă frumoasă!... par' că aş cunoaște-o!... Uîte și Vlaicu călare după ea! Ah! Vlaicule! Vlaicule! vino 'ncoa de mă iartă! Vino de-î spune balaurului să sară din spinarea mea!... că nu mai pociu!... nu mai pociu!
 (geme și se tăvăleşte pe jos)

ARSENE (inclinindu-se)

Îl muncește Necuratu!

MANOLE (ridicindu-se violent)

Ce?! Nu vreți să mă lăsați? Veniți cîrduri după cîrduri? (retrăgîndu-se cu groază) Ah! Uite turma diavolilor cum a năvălit în bătătura casei mele! (tunetele și fulgerele cresc mereu, s'a întunecat de tot) Ce aveți cu mine?... Or mai fi și alți păcătoși pe fața pămîntului!—Ați lăsat iadu pustiū și ați năvălit asupra mea?!—Fugiți! fugiți d'aici! Nu puneți mîna pe mine! — Fugiți! fugiți! fugiți! (tot retrăgîndu-se întră repede în casă, unde încă i se mai aud răcnetele).

ARSENE

Mireo, dă fuga și adu cîțiva oameni să-'l legăm, că face vreo primejdie! (Mirea ese).

SMARANDA

Doamne, Doamne! De ce mă pedepsești așa?

IOANA

Maică, maică! Hai după el, să vedem ce face? (În casă se aude sgomot de geamuri sparte. Tună și fulgeră puternic. Cei din scenă stau îngroziți).

SMARANDA

Nu, că ne omoară! (sgomotu din casă crește).

ARSENE

(privind prin ușa casei care a rămas deschisă)

Se sue 'n pod!

SMARANDA (uîtîndu-se și ea)

Ce-o fi vrînd să facă cu lumînarea?

IOANA

Maică, maică! Ce-o să ne facem noi?

ARSENE

N'o să vă prăpădiți! Să vedem ce gînd are! — Și nu mai vine nici Mirea cu oamenii ăia, să punem mîna pe el! (urcă spre poartă și strigă) Mireo!... Mireo!... Veniți mai iute, mă! (În vremea asta Manole se ivește pe acoperișu casei, prin gura podului, cu o lumînare în mînă. Fulger puternic luminează toată scena)

IOANA (văzîndu-l)

Uite-l pe acoperiș, cu lumînarea 'n mînă!

SMARANDA

De-o cădea, nici grijană n'o mai apucă!

MANOLE (pe acoperiș)

Ah! aici n'o să m'ajungeți! Ah! Jucați acolo în bătaură! Am scăpat de voi, diavoli spurcați! (din acoperiș se ridică fum și apoi se văd izbucnind flăcări).

ARSENE

A dat foc casei!

MANOLE (în mijlocul flăcărilor)

Ah! M'ați ajuns și aici, diavoli necurați! Balauri azvîrle flăcările iadului împrejură meu! Nu mă lăsați, că s'a aprins și sufletu 'n mine de atîta dogoare! Nu mă lasați! Ah! Vlaicule! și tu! iar ai venit? Fugi! fugi! fugi! (Se retrage îngrozit pînă ajunge în marginea acoperișului, îi alunece picioru și cade. Fulger și trăsnet. Flăcările au coprins tot acoperișu. Din fund se vede alergînd Mirea cu o ceată de oameni. Toți cei din scenă dau un țipet în clipă cînd Manole alunecă de pe acoperiș. Țăranii se reped spre partea unde a căzut Manole).

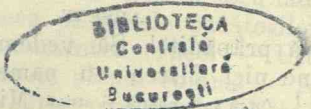
ARSENE (făcîndu-și cruce)

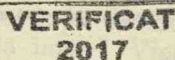
Păzește, Doamne, și pe vrășmașu meu!

CORTINA

S F Î R Ș I T

 VERIFICAT
1987

 BIBLIOTECA
Centrală
Universitară
București

 VERIFICAT
2017

 VERIFICAT
2007

~~~~~  
PREȚUL 3 LEI  
~~~~~